

EGE ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

**SINIF ÖĞRETMENLERİNİN KAYNAŞTIRMA
EĞİTİMİNDE EĞİTİM TEKNOLOJİLERİ
KULLANIM DURUMLARI**

Şekibe TAS

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Eralp ALTUN

Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Anabilim Dalı

**Bilim Dalı Kodu:
Sunuş Tarihi: 12.09.2011**

**Bornova-İZMİR
2011**

Şekibe TAS tarafından **yüksek lisans** tezi olarak sunulan “**Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitiminde Eğitim Teknolojileri Kullanım Durumları**” başlıklı bu çalışma E.Ü. Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği ile E.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Eğitim ve Öğretim Yönergesi'nin ilgili hükümleri uyarınca tarafımızdan değerlendirilerek savunmaya değer bulunmuş ve 12.09.2011 tarihinde yapılan tez savunma sınavında aday oybirliği ile başarılı bulunmuştur.

Jüri Üyeleri:

İmza

Jüri Başkanı : Prof. Dr. Eralp ALTUN

.....

Raportör Üye : Yrd. Doç. Dr. Jale BİNTAŞ

.....

Üye : Yrd. Doç. Dr. Kemal ALTIPARMAK

.....

ÖZET**SINIF ÖĞRETMENLERİNİN KAYNAŞTIRMA EĞİTİMİNDE
EĞİTİM TEKNOLOJİLERİ KULLANIM DURUMLARI**

TAS, Şekibe

Yüksek Lisans Tezi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü

Tez Danışmanı: Prof.Dr.Eralp ALTUN

Eylül 2011, 162 sayfa

Bu araştırmanın temel amacı kaynaştırma eğitiminin sınıf öğretmenleri üzerindeki farkındalığı ve eğitim teknolojisi ile ne kadar bütünleştirebildiklerini belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda, 2010–2011 eğitim-öğretim yılında görev yapan 270 ilköğretim sınıf öğretmenin bu konu ile ilgili görüşüne başvurulmuştur.

Çalışmada nitel ve nicel verilerin bir arada kullanıldığı karma yöntem modeli kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen “Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitiminde Eğitim Teknolojileri Kullanım Durumları Anketi” ve Pala (2006) tarafından geliştirilen “Eğitim Teknolojileri Tutum Ölçeği”nden yararlanılmıştır. Veri analizinde nicel veriler için frekans ve yüzdeler istatistiksel olarak hesaplanmış ve nitel veriler için betimsel analiz tekniği kullanılmıştır.

Araştırmada elde edilen sonuçlar, sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi ile ilgili bilgi eksiklerinin olduğunu, fiziksel ve donanımsal ortam yetersizliği ile sınıfların kalabalık olmasının eğitim teknolojileri kullanımında engel oluşturduğu ve her kaynaştırma öğrencisinin yetersizliğine uygun eğitim teknolojilerinin kullanılmadığı göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Kaynaştırma eğitimi, eğitim teknolojileri, özel eğitim, tutum.

ABSTRACT

THE CASE OF PRIMARY TEACHERS USING EDUCATIONAL TECHNOLOGY IN MAINSTREAMING EDUCATION

TAS, Şekibe

Masters Thesis, Computer Education and Instructional Technologies Program

Supervisor: Prof.Dr.Eralp ALTUN

September 2011, 162 pages

The main aim of this research is to determine awareness of primary teachers about mainstreaming education and how to entegrate with educational technology. In accordance to this aim, 270 primary teachers working in 2010–2011 academic year were consulted about this issue.

In the study, mix method was used that compose of qualitative and quantitative data. As a means of data collection “The Case Of Primary Teachers Using Educational Technology In Mainstreaming Education Survey” developed by researcher and “Attidues Towards Educational Techonology Scale” developed by Pala (2006) was used. In data analysis, frequency and percentages were computed statistically for quantitative data and descriptive analysis technique was used for qualitative data.

The results of the study has shown that, primary teachers have little information about mainstremaing education, lack of physical environment and hardware, crowded classes inhibited using educational technologies and teachers do not use appropriate educational technology for all students with disabilities

Keywords: Mainstreaming education, educational technology, special education, attitude.

TEŐEKKÖR

Bu alıŐma sűresince bana her zaman desteğini hissettiren annem Zeliha TAS ve ablam Yeliz TAS'a, tez yazımı boyunca bana yardım ve desteklerini esirgemeyen Hacer ERDEMLİ, Halil ERDEMLİ, Beyza ERDEMLİ ve Servet ERDEMLİ'ye, çok sevdiğim dostlarım Derya GÖRMEZ, Hatice MALAŐ, Zeynep YAęMUR ve Yasin KAVRUK'a, gerekli verilerin sağlanması kolaylık gösteren meslektaŐlarım, kıymetli gÖrüşlerinden yararlandığım ve beni her konuda yönlendiren danıŐmanım Prof. Dr. Eralp ALTUN'a teŐekkűrű bir borç bilirim.

Çok sevdiğim canım babama...

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖZET	V
ABSTRACT	XI
TEŞEKKÜR	IXIV
ŞEKİLLER DİZİNİ	XIX
ÇİZELGELER DİZİNİ	XV
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	XIX
1. GİRİŞ	1
2. ARAŞTIRMA ÇERÇEVESİ.....	4
2.1 Problem Durumu	4
2.2 Problem Cümlesi	5
2.3 Araştırmanın Amacı.....	6
2.4 Araştırmanın Önemi	6
2.5 Sayıtlar.....	7
2.6 Sınırlılıklar	7
2.7 Tanımlar.....	7
3. KURAMSAL ÇERÇEVE	9
3.1 Eğitim Teknolojileri.....	9
3.1.1 Eğitim teknolojisi kavramı	9
3.1.2 Eğitim teknolojisi kapsamı	10

İÇİNDEKİLER (devamı)

	<u>Sayfa</u>
3.1.3 Eğitim teknolojilerinin gereği ve önemi	13
3.1.4 Eğitim teknolojileri kullanım alanları	16
3.1.5 Eğitim teknolojilerinin derslerde kullanımı	18
3.1.6 Sınıf öğretmenlerinin eğitim teknolojilerine yönelik tutumları .	24
3.1.7 Kaynaştırma eğitiminde eğitim teknolojileri kullanımı	25
3.2 Kaynaştırma Eğitimi	28
3.2.1 Kaynaştırma eğitiminin tarihsel süreci	35
3.2.2 Kaynaştırma eğitimi kapsamına giren yetersizlik türleri	41
3.2.3 Kaynaştırma destek hizmetleri.....	60
3.2.4 Kaynaştırma eğitiminin olumlu sonuçları ve uygulamadaki engeller.....	62
3.2.5 Kaynaştırma eğitiminde öğretimsel düzenlemeler.....	66
4. İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR.....	71
4.1 Eğitim Teknolojileri ile İlgili Yayın ve Araştırmalar	71
4.2 Kaynaştırma Eğitimi ile İlgili Yayın ve Araştırmalar.....	74
5. YÖNTEM	81
5.1 Araştırma Modeli	81
5.2 Çalışma Grubu	83
5.3 Veri Toplama Araçları	84
5.4 Veri Toplama Süreci	87

İÇİNDEKİLER (devamı)

	<u>Sayfa</u>
5.5 Verilerin Analizi ve Yorumlanması.....	88
6. BULGULAR VE YORUM.....	90
6.1 Anket Sonuçlarına İlişkin Bulgular	90
6.2 Tutum Ölçeğine İlişkin Bulgular	131
7. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	133
7.1 Sonuç ve Tartışma	133
7.2 Öneriler	139
KAYNAKLAR DİZİNİ.....	141
ÖZGEÇMİŞ.....	151
EKLER	.....

ŞEKİLLER DİZİNİ

<u>Şekil</u>	<u>Sayfa</u>
3.1. Eğitim teknolojisi kapsamı	11
3.2. Eğitim teknolojileri kullanmanın yararları	14
3.3. 2004–2010 yılları hanelerde bilişim teknolojileri.....	19
3.4. Dale’in yaşantı konisi	23
3.5. Özel eğitim ortamları	33
3.6. Kaynaştırma eğitiminden yararlanan öğrenciler	39
3.7. Özel eğitim ve kaynaştırma sınıfları öğrenci sayıları	40
3.8. Yetersizlik türlerine göre nüfus oranı	42
5.1 Araştırma süreci	81
5.2 Eş zamanlı karma yöntem çeşitleri	83
5.3 Anket geliştirme süreci	85
6.1 Sınıfta bulunan kaynaştırma öğrencisi sayısı.....	97
6.2 Sınıfta bulunan kaynaştırma öğrencileri yetersizlik türleri.....	97
6.3 Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi kapsamında olmasını uygun gördükleri yetersizlik türleri.....	98

ÇİZELGELER DİZİNİ

<u>Çizelge</u>	<u>Sayfa</u>
3.1 Yetersizlik türleri ve kullanılan eğitim teknolojileri	27
3.2 Özel eğitim ve kaynaştırma eğitimi okul, sınıf ve öğrenci sayıları	40
3.3 2002 yılı özürü nüfus oranı.....	41
3.4 Zihinsel yetersizliği olan bireyler	44
3.5 İşitme yetersizliği olan bireyler	46
3.6 Görme yetersizliği olan bireyler	49
3.7 Bedensel yetersizliği olan bireyler.....	51
3.8 Dil ve konuşma yetersizliği olan bireyler	53
3.9 Özel öğrenme güçlüğü olan bireyler.....	55
3.10 Otistik bireyler	57
3.11 Dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu olan bireyler	59
3.12 2009–2010 yılı özel eğitim kurum ve öğrenci sayıları	60
3.13 Kaynaştırmanın sonuçları	62
5.1 Karma yöntem çeşitleri.....	82
5.2 Çalışma grubu sayısı seçimi	84
5.3 Verilerin analizi sonucu ortaya çıkan temalar	89

ÇİZELGELER DİZİNİ (devamı)

<u>Çizelge</u>	<u>Sayfa</u>
6.1 Yerleşim yerlerine göre öğretmenlik hizmet yılı	91
6.2 Yerleşim yerlerinde var olan eğitim teknolojileri	92
6.3 Yerleşim yerlerinde bilgisayar kullanımı.....	93
6.4 Yerleşim yerlerinde internet kullanımı	93
6.5 Yerleşim yerlerinde akıllı tahta kullanımı	93
6.6 Yerleşim yerlerinde projeksiyon cihazı kullanımı	93
6.7 Yerleşim yerlerinde tarayıcı kullanımı	93
6.8 Yerleşim yerlerinde eğitsel yazılım kullanımı	94
6.9 Kaynaştırma eğitiminde fiziksel ortamların uygun şekilde oluşturulması gerekir.	104
6.10 Kaynaştırma eğitiminde başarısızlık nedenleri	112
6.11 Sınıf öğretmenlerinin özel eğitim alma durumu	112
6.12 Kaynaştırma eğitimi bilgisi	113
6.13 Kaynaştırma eğitimi için öğretmenlerin bu alanla ilgili eğitim alması gerekir.	113
6.14 Sınıf öğretmenleri kaynaştırma öğrencileri ile çalışabilecek yeterliliktedir.	113
6.15 Güncel bilgi takibi	114

ÇİZELGELER DİZİNİ (devamı)

<u>Çizelge</u>	<u>Sayfa</u>
6.16 Güncel bilgi kaynağı	114
6.17 Kaynaştırma uygulamasının etkili ve verimli olmasında sınıf mevcudu önemli bir etmendir.	116
6.18 Kaynaştırma eğitiminde farklı eğitim teknolojileri kullanımı	117
6.19 Kaynaştırma öğrencilerine sınıf içinde daha fazla ilgi gösterilmesi akranlarını olumsuz yönde etkiler.	121
6.20 Sınıfında kaynaştırma öğrencisi olan bir sınıf öğretmenin sınıf yönetimi diğerlerine göre daha güçtür.	121
6.21 Kaynaştırma öğrencileri için en iyi ortam özel eğitim kurumlarıdır.	124
6.22 Kaynaştırma eğitimi toplumda farkındalık yaratır.	129
6.23 Yerleşim yerlerine göre eğitim teknolojilerine yönelik tutumlar	132
6.24 Öğretmenlik hizmet yılına göre eğitim teknolojilerine yönelik tutumlar	132

SİMGELER VE KISALTMALARKısaltmalar

MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
KHK	Kanun Hükmünde Kararname
CEN	Avrupa Standardizasyon Komitesi
CENELEC	Avrupa Elektronik Standardizasyon Komitesi
ETSI	Avrupa Telekomünikasyon Standartları Enstitüsü
ITU	İstanbul Teknik Üniversitesi
UNESCO	Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu
TV	Televizyon

1. GİRİŞ

İnsanların evrimsel tarihi teknoloji tarihine dayanmaktadır. İnsanlar var oldukça teknolojilerini kullanarak dünyayı şekillendirmeyi sürdürmüşler ve sürdüreceklerdir (McClellan and Dorn, 2006). İnsanların bireysel ihtiyaçlarını karşılayan teknoloji, günümüzde yalnız bireysel ihtiyaçlara değil dünya ve toplum ihtiyaçlarına da yön vermekte, ülkelerin gelişmişlik düzeyi sahip oldukları teknolojik ortamlarla değerlendirilmektedir.

1950'lerden sonra çağa "Teknoloji Çağı" adı verilmekte ve "Teknoloji Çağı"nda yaşanan gelişmeler hız kazanmaktadır (National Academic Press, 2002). Yaşamın her alanında varlığını hissettiren teknolojinin sürekli bir gelişim içinde olan eğitim alanında kullanılması ise kaçınılmaz olmaktadır. Teknolojinin eğitime girmesi insan-teknoloji etkileşiminden performans teknolojilerine, bilgisayar destekli eğitimden sanal eğitime kadar uzanmaktadır (Şimşek vd., 2009). Her yenilik yeni bir tanesini doğurmakta ve hayatımızı kolaylaştırmaya devam etmektedir.

21. yüzyılla beraber bilim ve teknolojide gözlenen gelişmeler, eğitimin görev alanını genişletirken aynı zamanda eğitim için yeni gereksinimler ortaya çıkarmakta ve yeni olanaklar sunmaktadır. Eğitim bilimlerinde üretilen kuramların uygulamaya geçirilmesi ve bu uygulamaların geliştirilmesinde eğitim teknolojisi önemli bir yer tutmaktadır (Şimşek vd., 2009). Aksoy (2003), eğitim kurumlarını değiştirmeye zorlayan dışsal kaynaklardan birini teknoloji ve bireylerin teknolojinin yaşamlarına girme hızı olarak vurgulamaktadır. Ülkemizde eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenler, eğitimde teknoloji kullanımı konusunda olumlu tutum sergilenmesine karşı eğitim teknolojilerini yeterli oranda kullanmamaktadır (Pala, 2006; Fidan, 2008; Cüre ve Özdener, 2008). Bu tutumun, ülkemizde var olan teknolojik eşitsizlikten kaynaklandığı, okullarda donanımsal eşitsizlik ortadan kalksa dahi öğretmenlerin bilgi eksikliğinin teknolojinin eğitim-öğretim ortamıyla bütünleştirme sürecinde aksaklıklar yarattığı vurgulanmaktadır (Aksoy, 2003; Cüre ve Özdener, 2008).

Eğitim teknolojileri zamanla eğitim sisteminin vazgeçilmez bir parçası olmuş ve denetleyici bir rol üstlenmiştir. Eğitim sistemi, teknolojinin farkında olan, yenilikleri takip eden ve bu yeniliklere uyum sağlayan bireyler yetiştirmeyi hedeflemektedir (Yılmaz, 2007). Bu bireyleri yetiştirecek olan kurumların çalışanlarının da kendilerini bu alanda geliştirmiş, yetkin ve çağdaş insanlar olması gerektiği düşünölmektedir.

Teknolojik gelişmeler birçok bireyin yaşam kalitesini yükseltmekte, bağımsızlığı ve başarıyı kolaylaştırmaktadır (Salend, 1998). Bu değişimi ve kolaylığı en çok hisseden hiç kuşkusuz engelli bireylerdir. Engel türleri farklılık göstermektedir ve yetersizlik olarak belirlenecek engel türleri sınırlı kapasitede davranış gösterebilmeyi tanımlamaktadır. Yetersizlik mevcut duruma ve koşula göre bir engele dönüşebilmektedir. Eğitimin başlıca amaçlarından biri hayat standartlarının iyileştirilmesi ile beraber bireysel ve toplumsal ihtiyaçlarını karşılayabilecek engelli bireyler yetiştirmek olmalıdır. Bu durumda yetersizliği olan bireylerin sınırlılıkları ortadan kaldırılarak engel oluşturulmaması için uygun bir eğitim ortamı sağlanması gerekmektedir (Akkök, 2000). Uluğ'a (2000) göre teknolojideki gelişmeleri yakından izleyerek onlardan yararlanabilmek, çağdaş toplum olmanın ön koşuludur ve toplumun bütününe ilgilendirmektedir. Buradan hareketle, içinde bulunduğumuz 21. yüzyılda bireyin teknolojiye yönelik donanım gereksiniminin her zamankinden daha çok önem kazanmış olduğunu söylemek gerekmektedir. Yardımcı teknolojiler, yetersizliği olan bireylerin toplumsal yaşama katılmalarının yanı sıra, okul-sınıf düzenlemelerinde de daha iyi bir eğitim alabilmelerine katkı sağlamaktadır. Burada hareket noktası, yetersizliği olan bireyler değil, onların çevresi ve kullandığı araçların modifikasyonu, yeniden düzenlenmesidir (Aksoy, 2003).

Bireylerin yaşadığı toplum tarafından kabullenilme ve toplumun bir parçası olma eğilimi doğal bir gereksinimdir. Gelişimlerini normal tamamlayan bireyler bu gereksinimi kendiliğinden karşılarken yetersizliği olan bireyler bu konuda desteğe ihtiyaç duymaktadır (Varlıer ve Vuran, 2006). Uzun yıllar engelli olmak toplum içerisinde utanılacak bir durum olarak görölmüş ve yetersizliği olan bireyler görmezden gelinmiştir. Oysaki bu bireyler buldukları toplumun göz

ardı edilemeyecek parçalarıdır. Bu durumda sağlıklı bir toplum oluşturmak için yetersizliği olan bireylerin eğitimleri büyük önem taşımaktadır.

Farkındalık yalnızca yasal düzenlemelerle sağlanamayacağından daha küçük yaşlarda hem yetersizliği olan bireylerin hem de normal gelişim gösteren bireylerin yaşamlarını birleştirici demokratik bir ortam sağlamak için yetersizlikler önce “özel eğitim” kavramıyla daha sonra “kaynaştırma” kavramıyla eğitim hayatına girmiştir. 19. yüzyıldan 20. yüzyılın ortalarına kadar yetersizliği olan bireylerin ayrıştırılmış özel ortamlarda eğitilmesi gerektiğine inanılmıştır (Kuz, 2001). Yetersizliği olan bireylerin özel eğitim kurumlarında normal gelişim gösteren öğrencilerden ayrı olarak eğitim almaları özel eğitim adı altında yapılan düzenlemelerin onları toplumdan soyutladığı, sosyal yaşamlarını kısıtladığı ve akademik bir başarı getirmediği düşüncesiyle eğitimcileri farklı bir çözüm bulmaya yöneltmiştir. (Sucuoğlu ve Kargın, 2008). Yetersizliği olan bireylerin genel eğitim sınıflarında okutulması fikri bu dönemde yetersizliği olan çocukların aileleri tarafından ortaya atılmış ve eğitimciler tarafından destek bulmuştur. Sucuoğlu ve Kargın (2008), özellikle 1960’lardan günümüze kadar olan dönemde kaynaştırmanın daha fazla kabul görmesindeki etkenleri özel eğitim sınıflarında gözlenen sorunlar ve buna yönelik eleştiriler, yasal düzenlemeler, normalleştirme kavramı, teknolojik gelişmeler, yetersizliği olan bireylere karşı olan tutum değişikliği, erken eğitimin daha fazla kabul görmesi ve araştırmaların sayısındaki artış olarak sıralamaktadır.

Bireysel farklılıkların kabulü ve farkındalık yaratmak konusunda en büyük sorumluluk öğretmenlere düşmektedir. Öğretmenlerin kendilerini teknoloji eğitiminde olduğu gibi özel eğitim alanında da geliştirmesi gerekmektedir. Bunun bireysel bir çaba olmaktan çok ülkenin eğitim politikası olması ve bu konu üzerinde çalışılması gerektiği düşünülmektedir. Batu ve İftar (2010), sınıfta kaynaştırma öğrencisi bulunan öğretmenlerin sınıflarında kaynaştırma yapmaya istekli ve özel gereksinimli öğrenciyi kabul edici bir tutum içerisinde olması gerektiğini vurgulamaktadır. Öğretmenlerin bu işi yalnızca bir görev bilinci ile değil, vicdanlı ve toplumsal sorumluklarını bilen bireyler olarak yapmalarının sağlanması büyük önem taşımaktadır..

2. ARAŞTIRMA ÇERÇEVESİ

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın problem durumu, problem cümlesi, alt problemler, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, sayıltılar, sınırlılıklar ve tanımlar yer almaktadır.

2.1 Problem Durumu

Teknoloji, insanlık tarihi kadar eskidir. Bilim adamlarının doğayı şekillendirmede ve kontrol etmede kullanılan bilgiyi toplamaya başlamalarından uzun zaman önce teknoloji mevcuttu (Basalla, 1998). Günlük yaşama giren teknoloji, etkisini zamanla eğitim alanında da göstermiş, eğitim vizyonunu ve yetiştirilecek insan niteliklerini farklılaştırmıştır.

Eğitim teknolojisi yalnız genel eğitim ortamlarında değil özel eğitim alanlarında da sıklıkla kullanılmaktadır. Özellikle bazı ülkelerde (ABD ve Avrupa gibi) eğitim alanında çalışılan konuların başında özel eğitim, kaynaştırma ve eğitim teknolojisi gelmektedir. Fakat ülkeler arasındaki tarihsel süreç ve uygulamalar farklılık göstermektedir. Bu kavramların kuramsal ve uygulama açılarından birbirleriyle bütünleştirilmesi (entegrasyonu) temel alınarak çalışmalar yürütülmektedir (Kuz, 2001).

Bireysel farklılıklar eğitim sürecinde düzenleme ihtiyacını önce ailede daha sonra eğitim kurumlarında doğurmuş, bu ihtiyaç doğrultusunda yasal düzenlemeler yapılarak yetersizliği olan bireylere fiziksel, sosyal ve eğitimsel anlamda destek verilmiştir (Eripek, 2004; MEB, 2010b). Genel ve özel eğitim alanlarında gözlenen değişimler, sosyoloji ve insanlara verdiği değer ve önem, insan haklarında gözlenen gelişmeler kaynaştırma düşüncesinin oluşumuna katkı sağlamıştır (Sucuoğlu ve Kargın, 2008).

Ülkemizde toplam nüfusun yaklaşık %15'i yetersizliği olan bireylerden oluşmaktadır ve yetersizliği olan bireylerin yaklaşık %80'i ilköğretim çağında olan bireylerdir (TÜİK, 2002). Bu durum, yetersizliği olan bireylerin eğitimin önemini gözler önüne sermektedir. Yetersizliği olan bireyler devlet

kuruluşlarından eğitim olanakları yaratmasını beklemektedir. (TÜİK, 2007). Bu doğrultuda yapılan düzenlemelerle kaynaştırma eğitimi kapsamında yer alan öğrenci sayısındaki artışa karşın, temelde yaşanan sorun, özel gereksinimli öğrencilere ve öğretmenlere genel eğitim sınıflarında hiçbir özel eğitim desteği sağlanmamasıdır. Böylesi bir yerleştirmeye özel gereksinimli öğrenci ile sınıf öğretmeni karşı karşıya kalmakta ve yaşanan sorunları sınıf öğretmeni tek başına aşamamaktadır. Nitekim alanda yapılan araştırmalardan elde edilen bulgularda da öğretmenlerin kaynaştırma düşüncesini destekledikleri ve özel eğitim desteğine ihtiyaç duydukları belirlenmiştir (Baykoç vd., 1997; Akkök, 2000; Sucuoğlu'ndan 2008). Bu ihtiyaç doğrultusunda Milli Eğitim Bakanlığı'nca yapılan ve özel kuruluşların desteklendiği çeşitli hizmet içi eğitim programları ve seminerler düzenlenerek öğretmenlerin kaynaştırma ve eğitim teknolojisi konusunda bilgi edinmeleri sağlanmaktadır.

Öğretmenlerin bu doğrultuda aldıkları eğitim sınıf içi uygulamalarda karşılığını bulamamaktadır. Kaynaştırma eğitiminin amacı, yetersizliği olan bireyi normal hale getirmek değil, onu ilgi ve yetenekleri doğrultusunda yetiştirerek toplumda kendine bir yer edinmesi ve yaşamını kolaylaştırması için gerekli teknolojik destekle yetişmesini sağlamaktır. Bunun sınıf öğretmenlerinin hem kaynaştırma hem de eğitim teknolojilerine yönelik olumlu tutum geliştirmeleri ve konu hakkında yeteri bilgi düzeyine erişmeleri ile sağlanacağı düşünülmektedir.

2.2 Problem Cümlesi

Sınıfta kaynaştırma öğrencisi bulunan ilköğretim sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencilerinin eğitiminde eğitim teknolojileri kullanma durumları nasıldır?

Alt Problemler

1. Sınıf öğretmenlerinin teknolojiye yönelik tutum ve yeterlilikleri nasıldır?
2. Kaynaştırma öğrencileri teknolojiden ne kadar yararlanabilmektedir?
3. Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine yönelik görüşleri nelerdir?

4. Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitiminde teknoloji kullanımına yönelik görüşleri nelerdir?

2.3 Araştırmanın Amacı

Ülkemizde kaynaştırma eğitime verilen önemin başlangıç noktası diğer ülkelerle karşılaştırıldığında bazı farklılıklar göstermektedir. Birçok ülke kaynaştırma eğitimini toplumsal bir ihtiyaç olarak görüp hareket ederken ülkemizde öncelikli olarak yasal düzenlemelerle farkındalık sağlanmaya çalışılmıştır. Yasal düzenlemeler ile etkin hale getirilmeye çalışılmış olsa da fiziksel yetersizlikler nedeniyle verimli şekilde uygulanamamaktadır. Fiziksel koşulların yanı sıra normal gelişim gösteren öğrencilerin, bu öğrencilerin ailelerinin, öğretmenlerin ve yöneticilerin olumsuz tutumları kaynaştırma eğitiminin başarısını büyük ölçüde etkilemektedir (Sucuoğlu ve Kargın, 2008).

Bu doğrultuda araştırmanın amacı son zamanlarda önem kazanmaya başlayan kaynaştırma eğitimi hakkında sınıf öğretmenlerinin farkındalığını araştırmak ve öğretmenlerin kaynaştırma eğitimi ile eğitim teknolojisini ne kadar bütünleştirebildiklerini saptamaktır.

2.4 Araştırmanın Önemi

Özel eğitimin önündeki engellerin bir kısmının eğitim teknolojisinin etkin kullanımıyla aşılabileceği düşünülmektedir. Teknoloji alanındaki gelişmelerin yalnızca normal gelişim gösteren öğrenciler için değil yetersizliği olan öğrenciler için de izlenmesi ve geliştirilmesi gerekmektedir. Pek çok yeni araç, gerecin engelliler için uyarlanması ve sınıflarda aktif olarak kullanılması önem taşımaktadır (Özsoy, 1992). Yetersizliği olan bireylerin genel eğitim sınıflarına yerleştirilmesi ile hedeflenen kaynaştırma eğitiminde eğitim teknolojisinin etkin kullanımında, bu düzenlemeyi sınıf içerisinde yapacak olan öğretmen yeterliliği ve tutumu büyük önem taşımaktadır. Çalışılacak olan konu bu kapsamda genel eğitim sınıflarında eğitim gören kaynaştırma öğrencilerinin eğitim teknolojisi kullanma durumları, sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitiminde eğitim teknolojisi kullanma durum ve yeterliliklerini saptama açısından önemlidir.

Ülkemizde bilişim teknolojilerine sahip olma ve kullanımı oranı gün geçtikçe artmaktadır. Yeni teknolojiler günlük yaşamda yerini hızla alırken aynı zamanda kent ve kırsal kesim arasındaki fark gittikçe artmaktadır (TÜİK, 2010). Eğitim teknolojileri donanım ve kullanımı ile ilgili farkların eğitim kurumlarınca giderebileceği düşünülmektedir. Bu doğrultuda eğitim teknolojilerinin okullarda etkin kullanımı ve derslere entegrasyonun bir eğitim politikası olarak kendine yer bulması önem kazanmaktadır.

Kaynaştırma eğitiminin mevcut durumunun sınırlı bir örneklem içinde dahi olsa saptanabilmesi ve etkili uygulanmasının getireceği kazanımlara karşı engel oluşturabilecek olumsuz tutumların incelenmesinin amaçlandığı çalışmanın kaynaştırma uygulamasının geleceği için bu tutumların olumlu hale getirilmesine yönelik bir bakış açısı getirebilecek olması açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

2.5 Sayıtlar

Araştırmaya katılan ilköğretim sınıf öğretmenlerinin ölçek sorularına verecekleri cevaplar güvenilir ve samimidir.

Araştırma için seçilen çalışma grubu evreni temsil edecek niteliktedir.

2.6 Sınırlılıklar

Araştırma, İzmir ili Bornova ilçesinin 6 bölgesinden toplam 18 okul içerisinde denk olarak seçilmiş 270 sınıf öğretmeni ile sınırlıdır.

2.7 Tanımlar

Eğitim teknolojisi, verimli bir öğretme-öğrenme ortamı sağlamak amacı ile öğrenme-öğretme süreçlerini sistematik biçimde tasarlama, uygulama, değerlendirme ve geliştirmesine odaklı dinamik bir süreçtir.

Kaynaştırma, özel eğitim gerektiren çocukların yetersizliği olmayan akranlarıyla birlikte eğitim öğretimlerini, resmi ve okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve

yaygın eğitim kurumlarında sürdürmeleri esasına dayanan, destek eğitim hizmetlerini sağlandığı özel eğitim uygulamalarıdır.

Özel eğitim, özel gereksinimi olan çocukların eğitiminde genel eğitime ek ve ondan farklı olarak yapılan düzenlemelerin bütünüdür.

3. KURAMSAL ÇERÇEVE

Araştırmanın bu bölümünde eğitim teknolojileri kavramı, kapsamı, önemi, kullanım alanları, derslerde kullanımı, sınıf öğretmenlerinin tutumları ve kaynaştırma eğitiminde kullanımı ile kaynaştırma eğitimi tarihsel süreci, yetersizlik türleri, destek hizmetleri, olumlu sonuçları, uygulamadaki engeller ve öğretimsel düzenlemeler yer almaktadır.

3.1 Eğitim Teknolojileri

21. yüzyıl ile birlikte yaşamlarımızda gözle görülür değişiklikler meydana gelmiştir. Yeni yüzyıl adeta yaşamlarımıza hız kazandırmış ve yenilikleri zorunlu kılmıştır. Bunda en büyük katkı ise teknolojiye meydana gelen ilerlemelerdir. Teknoloji, kaçınılmaz bir şekilde eğitim alanında da kendini göstermiştir. Bilimsel araştırmalar geçmiş dönemlerle karşılaştırılamayacak ölçüde teknolojiye yani uygulamaları sonuçlar verecek biçime dönüştürülmeye çalışılmaktadır (Uluğ, 2000).

Çağımızda eğitim disiplinine bakıldığında insan, toplum ve bilgi temelinde değişimler meydana geldiği görülmektedir. Bilginin var olması ve sürekli gelişim göstermesi ve hızlı erişim insan ve toplum yaşamının işlevlerine de yansımaktadır. Çağdaş toplum yapısı farklılaşmaktadır (Alkan, 2005). Bireyler teknolojiyi günlük yaşamında sorunlarını çözmek ve yaşamlarını kolaylaştırmak amacı ile kullanmaktadır. Eğitim teknolojisi kavramı, bu bağlamda teknolojinin eğitim alanında kullanımını vurgulamaktadır (Lortoğlu, 2008).

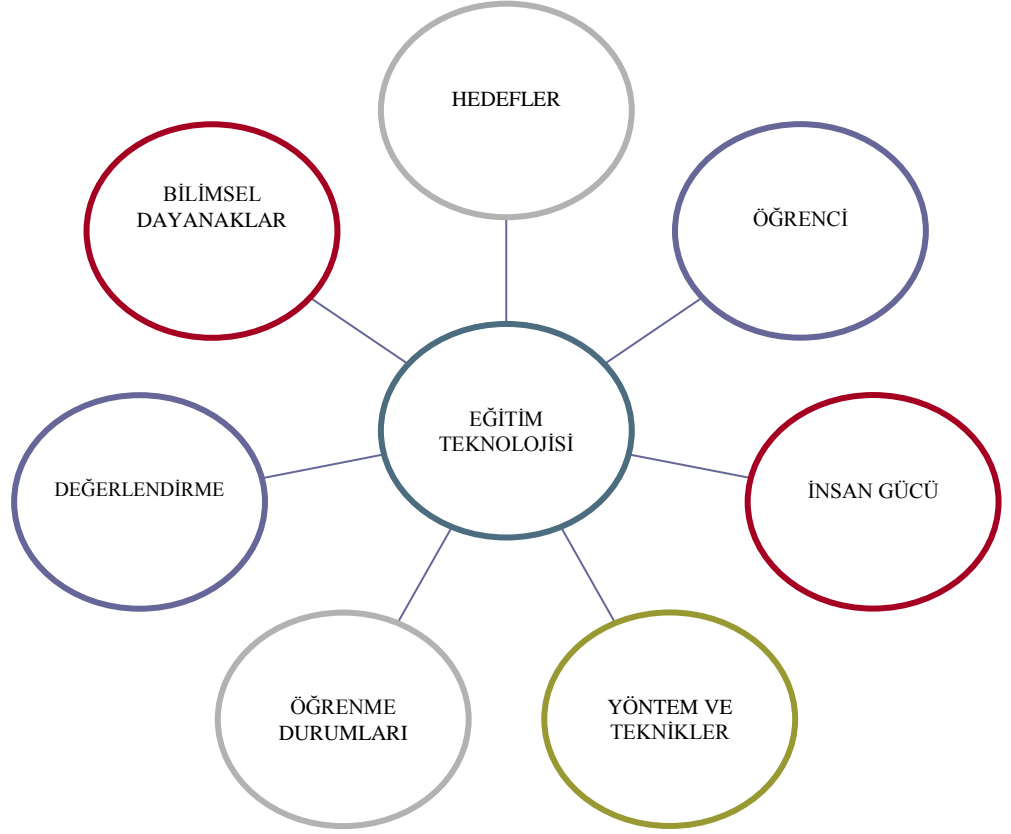
3.1.1 Eğitim teknolojisi kavramı

Yeni eğitimsel yaklaşımlarla ortaya çıkan bireysel deneyimler, öğrencilerin öğrenmelerini geliştirebileceği inancını temel almaktadır. Eğitim ve teknoloji insanın yaşamının daha etken duruma getirilmesinde önemli olan iki öğedir. Bu iki kavramın birbirleri ile olan etkileşimi sonucu ise “eğitim teknolojisi” kavramı ile karşılaşılmaktadır (Alkan, 2005; Cullingford and Haq, 2009).

Eğitim teknolojisi daha verimli bir öğretme-öğrenme ortamı sağlamak amacı ile eğitim kuram ve araştırma sonuçlarına dayalı olarak eğitimin her aşamasını zenginleştirmek ve eğitim içerisindeki bireyleri öğrenme ve öğretmeye teşvik etmek, öğrenmeyi kolaylaştırmak ve öğrenciyi güdülemek amacıyla, öğrenme-öğretme süreçlerini sistematik biçimde tasarlama, uygulama, değerlendirme ve geliştirmesine odaklı dinamik bir süreçtir (Çilenti, 1984;şimşek, 2002; Alkan, 2005; oklar, 2008; Lortoğlu,2008; Ünal ve Kürüm, 2009).

3.1.2 Eğitim teknolojisi kapsamı

Eğitim teknolojisi, eğitimin yürütülmesine ilişkin süreçlerle ilgili olup davranışları saptama, eğitim durumlarını belirleme ve yaşantıları kazandırma etkinlikleri için olarak ortamı düzenleme veya çevreyi ayarlama etkinliklerini kapsamaktadır (Alkan, 2005). Bu doğrultuda eğitim teknolojisini oluşturan başlıca öğeler, özel öğrenme hedefleri (eğitimin özel amaçları), ğrenci, insan gücü, öğretme yöntem ve teknikleri, öğrenme durumları (yer, donanım ve eğitim araçları), değerlendirme ve bilimsel dayanaklardan oluşmaktadır (Çilenti, 1984; şimşek, 2002, Alkan, 2005). İşman'ın (2011), eğitim teknolojisi kapsamına yönelik değerlendirmesi şekil 3.1'de verilmiştir.

Şekil 3.1 Eğitim Teknolojisi Kapsamı (İşman, 2011)

Hedefler. Eğitimde hedefler yetiştirilecek insan niteliğine yöneliktir. Çağımıza uygun olarak sosyal, politik, teknolojik ve ekonomik gelişmelere paralel olarak eğitim hedefleri de değişmektedir. Eğitim teknolojisi açısından değişen bu hedeflerin gözlenebilir ve ölçülebilir nitelikte olması gerekmektedir. Eğitim hedeflerindeki nitelik ve yöntem değişimi eğitim teknolojisinin değişimine de neden olmaktadır (Alkan, 2005).

Öğrenci. Öğrenci eğitim sürecinde işlenen bir ham madde niteliğindedir. Sosyo-ekonomik durum, zihinsel ve bedensel yeterlilik, gelişimsel farklılıklar, farklı yetenekler yönünden öğrenci ögesi değişme uğramaktadır. İnsanların bilgi ve toplumla olan ilişkilerinin değişmesi insan niteliğinin değişmesine de neden olmaktadır. Çağımızda öğrencilerin ezberden çok yaparak yaşayarak öğrenmesi, öğrenmenin kalıcı hale getirilmesi, sorgulayan, araştıran ve tartışan bir görüntü çizmelerinin öneminden bahsedilmektedir (Şimşek, 2002; Alkan, 2005).

İnsangücü. Okul içinde ve dışında eğitime katkısı olanlar yardımcı personeller, yöneticiler, veliler, kaynak kişiler, okuldaki psikologlar, doktorlar, rehberlik uzmanları ve öğrencilerle en sıkı ilişki içinde bulunan öğretmenlerdir. Bu bakımdan öğretmenlerin süreç içerisindeki rolleri çok önemlidir. Eğitimden beklenen hedeflerin kazandırılması okulda program geliştirme sürecine katılan, eğitim-öğretim etkinliklerini planlayan, uygulayan ve değerlendiren ve aldığı geri bildirimler sonucunda çalışmalarındaki gelişmeleri yönlendiren öğretmenlerin çalışmaları sonucu ortaya çıkmaktadır. Öğretmenlerin bu doğrultuda eğitim almaları ve hizmet içinde eğitimlerini sürdürerek kendilerini geliştirmelerinin önemli olduğu vurgulanmaktadır (Şimşek, 2002).

Yöntem ve teknikler. Öğretim sürecinde uygulanan çeşitli yöntem ve teknikler bulunmaktadır. Eğitimde içerikten yönetime yönelme, bilgi patlaması ve sürekli eğitim gereksinimi süreçlerdeki bu öğenin önemini artırmakta ve nitelik, kapsamını değiştirmektedir. Etkili, verimli ve çekici bir eğitim için kullanılacak yöntem ve tekniklerin hedeflere, öğrenci profiline uygun, öğrenme durumlarının yöntem ve teknikleri destekleyici nitelikte olması gerekmektedir. Öğretim yöntem ve tekniklerinin uygulanmasında mutlaka öğretim araçlarına gereksinim duyulmaktadır (Şimşek, 2002; Ünal ve Kürüm, 2009).

Öğrenme Durumları. Bu öge öğretmen ve öğrenciyi de içine alan öğrenme ortamıdır. Öğrenme durumlarında hedeflerin, içeriğin, öğrenme-öğretme ortamının, yöntem ve tekniklerin, araç ve gereçlerin, uyarıcıların, öğrenci katılımının ve pekiştiricilerin belirli bir işlevsel bütünlük sağlayacak şekilde kararlaştırılması gerekmektedir. Öğrenme durumlarını düzenlerken öğrencinin kendi kendine öğrenmesine fırsat verecek bağımsız öğrenmesine olanak tanıyacak şekilde olmasına özen gösterilmelidir (Özerbaş, 2005; Alkan, 2005).

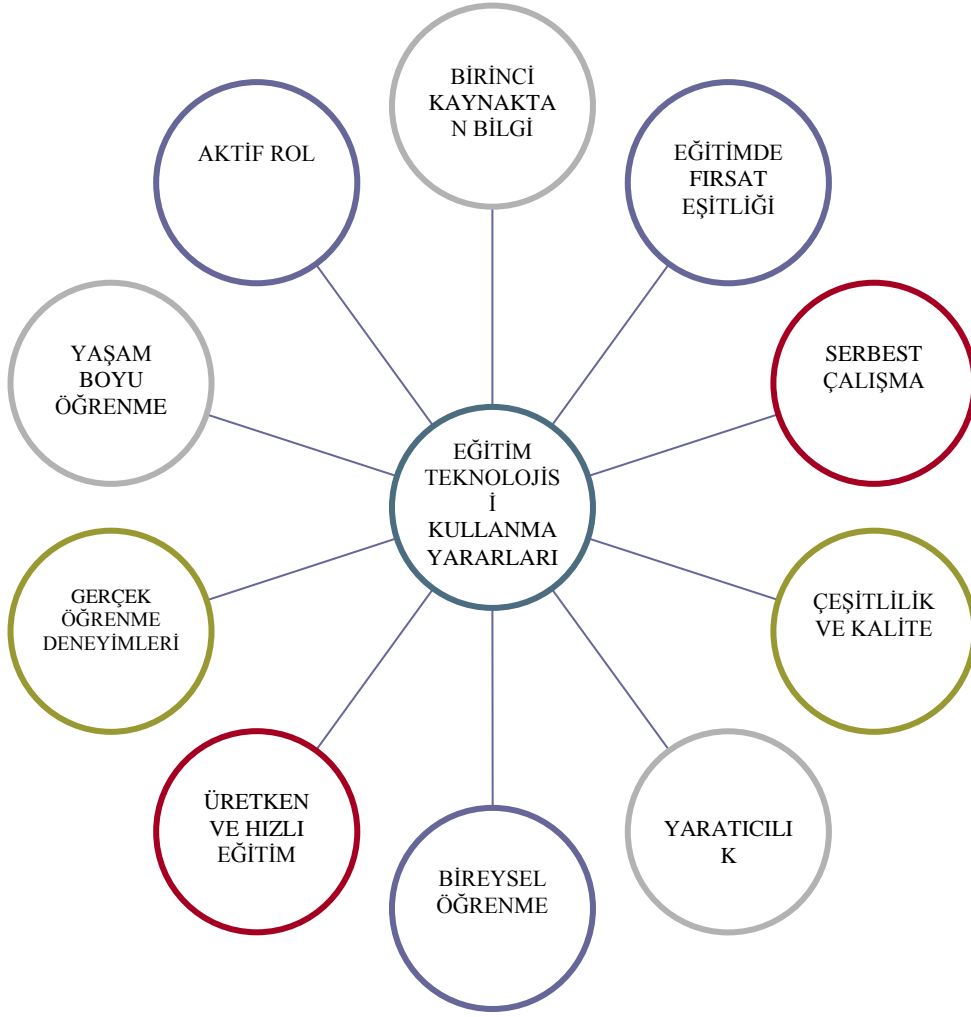
Değerlendirme. Değerlendirme, öğrenme-öğretme süreçlerinde yer alan öğrenmelerin hedeflere ne ölçüde ulaştığını ve hedeflerin hangi etkinlik ve verimlilik düzeyinde gerçekleştiğini belirleyen bir ögedir. Çağdaş değerlendirme uygulamalarında eğitim teknolojileri kapsamını oluşturan bütün öğelerin değerlendirme süreçlerinde göz önünde bulundurulması gerekmektedir (Şimşek, 2002; Alkan, 2005).

Bilimsel Dayanaklar. Bir alanda uygulamaya dönük çalışmaların başarı kazanabilmesi, sağlam bir kuramsal yapıya ve ona bağlı geliştirilmiş ilkelere dayalı olabilmelerine bağlıdır. Eğitim alanında da hedefler, programlar, araç gereç, öğrenme-öğretme sürecinin geliştirilmesi ve uygulaması belli bilimsel temellere dayalı olarak yapılır (Özerbaş, 2005). Eğitim teknolojisinin bilimsel dayanağı sosyal ve fen bilimlerinin öğrenme-öğretme, iletişim ve organizasyon ile ilgili verileridir. Eğitim teknolojisi sosyal ve fen bilimlerinde tanımlama, derleme ve uygulama aşamasında kullanılmaktadır (Salend, 1998).

3.1.3 Eğitim teknolojilerinin gereği ve önemi

Eğitim teknolojileri planlı olarak yürütüldüğünde öğretmen ve öğrenci için yarar sağlamaktadır. Eğitim teknolojileri öğretmen ve öğrenciye istediği zaman ders yapma olanağı ile *serbest çalışma*, istedikleri anda konu alanı uzmanı veya birincil kaynak kullanımı ile *birinci kaynaktan bilgi edinme*, zenginleştirilmiş ve geliştirilmiş bir eğitimi ülkeye hatta tüm dünyaya götürebilmesi ile *eğitimde fırsat eşitliği*, bireysel ve kitlesel grup öğrenmelerine katkı sağlaması ile *çeşitlilik ve kalite*, yeni ve özgün bir ürün ortaya çıkarmada destekleyici rolü ile *yaratıcılık*, kendi ilgi ve yeteneklerine göre öğrencilere *bireysel öğretim*, hedeflere ulaştırıcı, etkili ve kalıcı bir öğrenme ile *üretken ve hızlı eğitim*, öğrencilere yaparak uygulayarak öğrenme ortamı hazırlaması ile *gerçek öğrenme deneyimleri*, yaşamları boyunca istedikleri her an bilgiye ulaştırabilmesi ile *yaşam boyu öğrenme* ve öğrencilere bilgiye kendi başlarına ulaşma olanağı ile *aktif rol alma* ortamı sunmaktadır (İşman, 2011). Şekil 3.2’te eğitim teknolojileri kullanma yararları verilmiştir.

Şekil 3.2 Eğitim Teknolojisi Kullanımının Yararları (İşman, 2011)

Alkan (2005), var olan eğitim sisteminin içinde bulunduğu durumu karakterize eden ana çizgileri şu şekilde ifade etmektedir.

- 1- Büyük ölçüde karşılanamayan eğitim talepleri
- 2- Kalabalık sınıflar, öğretmen eksiği olan okullar
- 3- Bireysel ilgi ve yardım yoksunu çocuklar
- 4- Çeşitli gelişmelere paralel olarak kullanılan yeni eğitim-öğretim teknoloji ve yöntemlerine karşın geleneksel öğrenme-öğretme süreçlerini kullanmak
- 5- Öğrenme-öğretme süreçlerini düzeltme ile ilgili karşılaşılan ciddi gereksinimler

- 6- Özel gereksinimi olan çocuklara gerekli imkânları sağlayamamak
- 7- Mali kaynak yetersizliği içinde var olan bütçe dışında dış kaynaklardan yararlanamamak
- 8- Yetersiz fiziki şartlar ile kalitesiz bir uygulama içinde bulunmak
- 9- Yapay ve öznel bir bakış açısıyla düşük verimli bir eğitim hizmeti sunmak
- 10- Sosyal talep, bireysel gereksinim, sosyal adalet ve eşitlik yönünden dengesiz dağılım.

Alkan'ın (2005), sıraladığı bu durumun çözümlenmesinde birçok etmenin devreye girmesi gerekmektedir. Ancak öğretme-öğrenme süreçlerinde verimliliği artırmak ve kaliteli bir hizmet sunmak adına eğitimde teknolojinin kullanımına önem vermek gerekmektedir. Bilim ve teknolojideki gelişmelere paralel olarak insan ve insan yaşamı hızla değişmektedir. Sosyal, kültürel, ekonomik, politik ve bireysel ihtiyaçları evrimleşmekte ve buna yönelik talepler artmaktadır. Böyle bir durumda eğitime teknolojik bir bakış ve uygulama alanı kazandırmanın önemli olduğu düşünülmektedir.

Hızla değişen bu talepleri uzun zamanda ve büyük yatırımlarla yetiştiren geleneksel sınıf öğretmenleri ve yeni okullar ile karşılamak mümkün gözükmemektedir. Çağdaş gereksinimler toplumsal yaşam uyum sağlayıcı, kişiliği geliştirici, akılcı hedeflere yönelik, bilimsel araştırma yöntemlerine, bağımsız ve bireysel öğrenmeye olanak veren, büyük kitlelere hizmet götürebilen bir eğitimi kaçınılmaz hale getirmektedir (Alkan, 2005). Bu açıdan teknolojinin büyük bir dengeleyici olduğu düşünülmektedir. Teknoloji bir nevi bilişsel bir protez oluşturarak farklılıkların üstesinden gelmeye yardımcı olmaktadır (Florian, 2004).

Eğitim bilimleri alanında üretilen kuramların uygulamaya konulması ve böylelikle üretilen uygulamaların geliştirilmesinde eğitim teknolojisi önemli bir işlev üstlenmektedir (Şimşek vd., 2009). Birçok kişi teknolojinin eğitim sisteminde önemli rolü olduğuna ve sınıflarda teknoloji olmaksızın yapılan eğitimlerin yüksek kalitede olmayacağına inanmaktadır (Roblyer et.al., 1997). Birçok eğitimci ve aileler eğitim teknolojilerine ihtiyaç olduğunu savunmaktadır.

Program dâhilinde eğitsel araç olarak öğretmenlerin öğretime destek olacak şekilde kullanmalarının gerekli olduğu düşünülmektedir (Eisele and Eisele, 1990).

Zaman sabit tutulmak koşulu ile insanlar;

- Okuduklarının %10'unu
- İşittiklerinin %20'sini
- Gördüklerinin %30'unu
- Hem görüp hem işittiklerinin %50'sini
- Yapıp söylediklerinin %90'ını hatırlamaktadır (Ergin, 1998).

Böyle bir çalışmadan yola çıkarak bireylerin eğitim teknolojilerine gereksinimlerinin öğrenmelerini büyük ölçüde etkilediği düşünülmektedir. Çünkü öğrenmenin somutlaştırılarak gerçekleştirilmesi kalıcı öğrenme sağlamaktadır.

Ülkemizde 2000'li yıllarda yapılan çalışmalar göstermektedir ki Türkiye'de eğitim teknolojisinin daha çok araç-gereç boyutu ön plana çıkmaktadır. Fakat özellikle daha sonraki boyutlar göstermektedir ki eğitim teknolojisinin araç-gereç boyutuna ek olarak personel eğitimi, program geliştirme gibi faaliyetlerin de eğitim teknolojisinin bir aşaması olarak ele alındığı görülmektedir (Çoklar, 2008).

3.1.4 Eğitim teknolojileri kullanım alanları

Eğitim teknolojilerinin bireysel, grup ve kitlesel eğitim gibi kullanım alanları bulunmaktadır. Bu alanlar aşağıda sırası ile açıklanmaktadır.

Bireysel Eğitim

Bireysel öğretimin eğitim alanında oldukça uzun bir geçmişi olmasına rağmen genel eğitim sistemi içerisinde ayrı bir konu olarak ele alınması ancak 20. yüzyılın son yarısında gerçekleşmiştir. Bireysel eğitime olanak sağlayan bazı eğitim teknolojileri aşağıda verilmiştir:

Teyp: Sınıfa gelmesi ve getirilmesi imkânsız olan kişi veya olayların istenilen ses kayıtları ile kasetlere alınarak getirilmesi mümkündür. Teypler silme ve yeni kayıt yapma, istenildiğinde durdurulup yeniden kullanılma, geriye dönüş imkânı vermesi açısından kullanışlı olmakla birlikte sadece ses olarak tek yönlü bir eğitim aracı olmasından dolayı sıklıkla kullanılmamaktadır. Yerini hem görsel hem işitsel bir ortam sunan videolara bırakmıştır.

Video: Videoların mevcut eğitim teknolojileri yerine tercih edilme nedeni hem görsel hem işitsel kanallara sahip olmasıdır. Video kendi başına kullanılabildiği gibi diğer teknolojiler ile beraber de etkili olarak kullanılmaktadır. Video hem bir bilgi deposu hem de iyi bir gösteri aracıdır.

Bilgisayar: Bilgisayar, 21. yüzyılın geliştirdiği en önemli ve yaygın olarak kullanılan teknolojidir. Eğitim alanında en çok yönetim, öğrenci işleri, ölçme-değerlendirme, rehberlik ve öğretim hizmetlerinde kullanılmaktadır. Öğrenciye soru sorma, cevapları düzeltme, yönlendirme, deneysel tasarım, çift yönlü etkileşim ve geri bildirim imkânı ile ucuz ve çabuk grafik üretme kolaylığı sağlaması yönünden sıklıkla kullanılmaktadır. Bilgisayarlar aynı zamanda konferans sistemi ile kitle iletişim için de kullanılmaktadır. Bilgisayar ortamları yazılım maliyetinin yüksek olması ve sistemler arası uyumluluk sorunlarından dolayı kullanımında sıkıntılar oluşturabilmektedir (Şimşek, 2002; Alkan, 2005; Ünal ve Kürüm, 2009).

Kitlesel ve Grup Eğitim

Kitlesel ve grup eğitimi, konferans ve ders anlatma gibi önde gelen yöntemleri ile tarih boyunca eğitim ve öğretim faaliyetlerinin hemen hemen tamamında kullanılan, eğitimin kendisi kadar eski bir geçmişe sahiptir. Kitlesel eğitim ile gerçekleştirilecek eğitim hedefleri sınırlıdır. Bu yüzden kitlesel eğitimle eğitim ve öğretimin dönüştürücü etkisinden istenen ölçüde yararlanılamamaktadır (Ünal ve Kürüm, 2009). Grup eğitimi ise maliyeti az basılı materyallerin kullanılması nedeniyle tercih edilmektedir. Çünkü grup eğitimi, genel olarak sınıf içi tartışmalar, seminerler, küçük grup çalışmaları, proje çalışmaları ve mikro

eğitim Şeklinde yürütülmektedir. Kitlesel ve grup eğitimine olanak sağlayan bazı eğitim teknolojileri aşağıda verilmiştir:

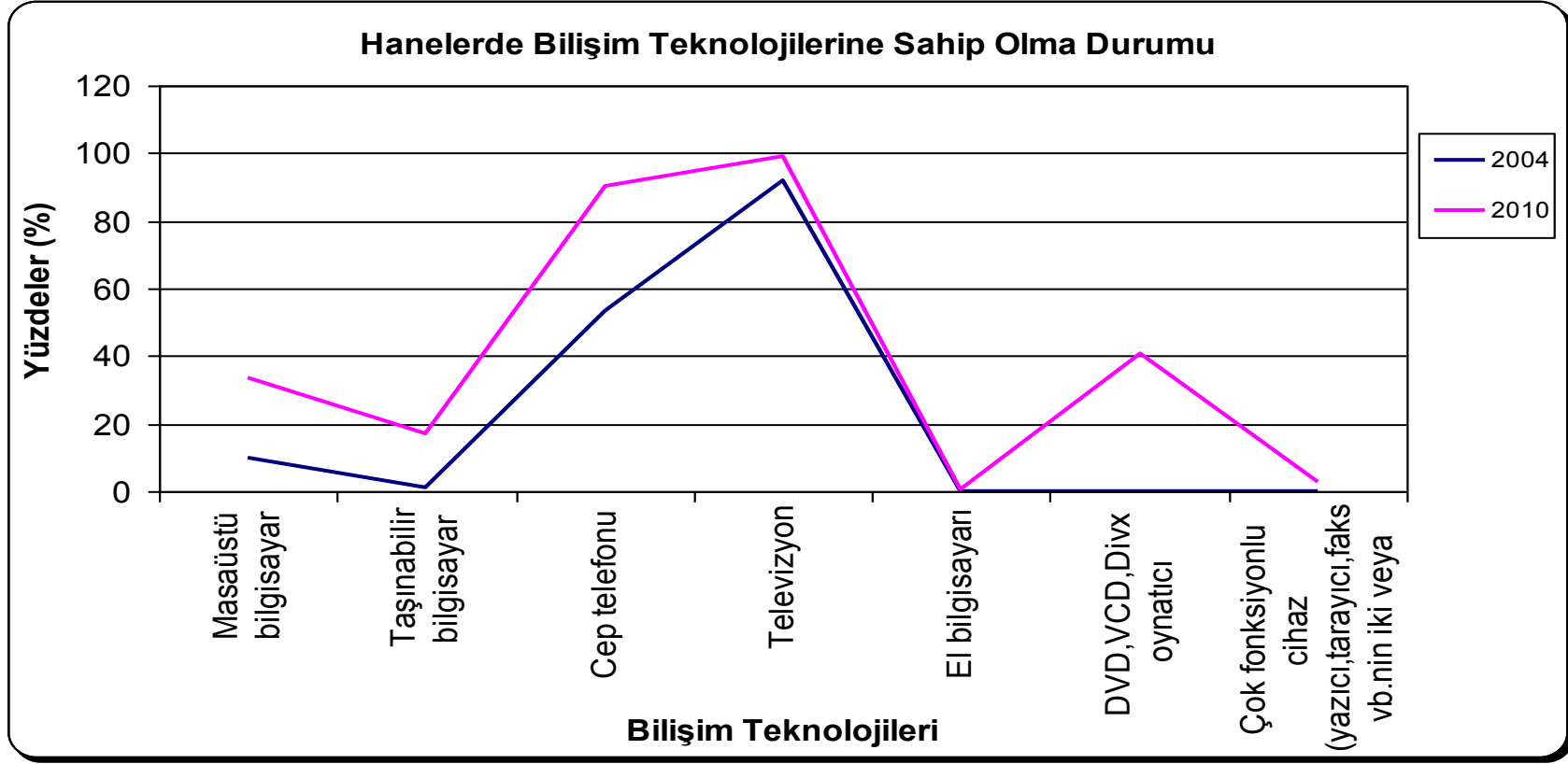
Televizyon: Halkın büyük kısmına ulaşması ve düşük maliyetli olması tercih edilmesinde etkili olmaktadır. Fakat bu ortamlar eğitim kurumları tarafından takip edilememekte ve herhangi bir müdahalede bulunulamamaktadır. Bu bakımdan her eğitim kurumunun tercih ettiği bir ortam olmamaktadır.

Radyo: Radyolar, eriŐebilirlik, kolaylık ve düşük maliyet açısından kitlesel eğitimde etkili bir öğrenme ortamı sunsa da tekrar olanağının olmayışı, yayını yakalamak için belirli yer ve zamanı takip etme gereksinimi, geri bildirim, motivasyon ve güdüleme etmenlerinin olmamasından dolayı tercih edilmemektedir (Şimşek, 2002; Alkan, 2005; nal ve Kürüm, 2009)

3.1.5 Eğitim teknolojilerinin derslerde kullanımı

Ülkemizde teknoloji kullanımı 2000’li yıllardan itibaren artış göstermiştir. Özellikle bilgisayar ve internet kullanımı her geçen yıl artmaktadır. TÜİK’in 2004–2010 yılları arasında yaptığı araştırma göstermektedir ki hanelerin bilişim teknolojileri sahip olma oranı artmıŐtır. Bu da hanelerde kullanıma paralel olarak eğitim-ğretim ortamında da teknoloji kullanımının artmasının gerektiğine bir işaret olarak düşünülmektedir. Kullanılan teknolojiler meydana gelen deđiŐimlerle evrimleŐmiŐ ve eski teknolojiler yerlerini yenilerine bırakmıŐlardır. Ülkemizde yapılan araştırma ve istatistikler bu yargıyı doğrular niteliktedir.

Eğitim teknolojilerinin derslerde kullanımı ülkemizde bölgesel olarak farklılıklar göstermektedir. Ülkemizde her bölge eğitim teknolojilerinden eşit Şekilde yararlanamamaktadır. Ekonomik yetersizlikler ve fiziksel olanaksızlıklar eğitim teknolojilerinin etkin olarak kullanılmamasının en önemli engelleri olarak görülmektedir (Fidan, 2008). Eğitim teknolojilerinin kullanımında sınıf öğretmenlerine büyük sorumluluk düşmektedir. Elbette okul yöneticilerinin fiziksel koŐullara yönelik yürütecekleri çalışmalarla sağlanacak donanım ve yazılım ile etkili bir eğitim-ğretim yürütülebilecektir. Türkiye’de hanelerde bilişim teknolojilerine sahip olma durumu Şekil 3.3’te verilmiştir.

Şekil 3.3 Türkiye’de 2004-2010 Yılları Hanelerde Bilişim Teknolojilerine Sahip Olma Durumu (TÜİK,2010)

Eğitim teknolojileri, eğitim-öğretim sürecinde yerini aldığından beri derslerde birçok araç geliştirilmiş ve kullanılmıştır. Aşağıda kısaca bu araçlardan bahsedilmiştir.

1. *Yazılı Materyaller:* Yazılı materyaller eğitim-öğretim sürecinde en sık kullanılan eğitim teknolojisi türüdür. Kolay taşınabilir ve çoğaltılabilir olmasına karşın öğrencilerin yazılı materyal kullanımında pasif kalması ve güncelleştirilmelerinin zor olması, nedeniyle sınırlılık oluşturmaktadır.

a. *Ders Kitapları:* Ders kitapları öğretim programına uygun olarak hazırlanmaktadır. Hazırlanma sürecinde bilgilerin güncelliği ve okunabilirliği önemli ölçütler olarak karşımıza çıkmaktadır. Ders kitaplarının kullanılması sırasında öğretmenin bir tek ders kitabına bağlı kalması öğretmen ve öğrenciyi bilgiye ulaşma açısından kısıtlamaktadır.

2. *Yansıtımlı Görsel Sunu Araçları:* Projeksiyonlu görsel sunu araçları, görüntünün büyütülerek yansıtılmasını sağlamaktadır. Öğrencilerin göremeyeceği kadar küçük veya erişemeyeceği uzaklıktaki nesnelere bu yolla öğrencilere öğretilmektedir.

a. *Tepegöz:* Saydam asetat levha üzerine çizilen resim, yazı ve diyagramları karanlık ortama ihtiyaç duymadan büyütür ve perde üzerine aktaran yansıtımlı araçlara tepegöz denmektedir. Sınıflara getirilemeyen veya bilinmeyen nesnelere tepegöz yardımıyla yansıtılarak tanıtılmaktadır. Tepegözler yansıtımlı görsel sunu araçlarında kullanımı en kolay olanıdır. Çünkü tıpkı sınıf tahtası gibi öğretmene asetat üzerinde istediği değişiklikleri yapma imkânı sunmaktadır.

b. *Slayt ve Film şeridi Projektörü:* Slaytlar ve film şeritleri bir sürecin aşamalı olarak öğretilmesine olanak vermektedir. Slayt ve film şeridi projektörleri öğrenme-öğretme etkinliklerinin zenginleştirilmesine, işlenene konuya karşı ilgi uyandırılmasına ve

olgu ve olaylar hakkında doğru izlenim edinilmesine yardımcı olmaktadır. Gösterim anında sınıfın karartılması gerektiğinden okuma ve yazma imkânı olmamakta, slayt ve film şeridi hazırlama özel beceri gerektirmektedir. Slaytlar uygun biçimde hazırlandıklarında öğretmene anlattıkları ile ilgili fotoğraf, şema ve diğer grafik materyalleri göstererek değerli görsel pekiştireçler kullanmalarını sağlamaktadır.

c. *Opak Projektör(Episkop)*: Opak projektörler, küçük bir şemayı veya kitap sayfasını doğrudan yansıtmaktadırlar. Zaman ve teknik olanakların kısıtlı olduğu sadece tek kullanım gereken durumlarda yararlı olmaktadır. Öğrencilerin kendi hazırladıkları materyalleri grup içinde tartışılmasına olanak vermektedir. Ağır ve taşınmalarının zor olması, yüksek enerjili ampul kullanılması ve uzun süre kullanılamaması nedeniyle genel olarak tercih edilmemektedir.

d. *Data Show ve Projeksiyon Cihazı*: Data show ve projeksiyon cihazı projeksiyonlu görsel sunu araçları içinde en son noktada yer almaktadır. Bu araçlar, video, bilgisayar ve kamera ile hazırlanan materyallerin büyütülerek kullanılmasını sağlamaktadır. Bu araçla eğitim-öğretim ortamı daha çekici hale gelmekte, öğrenci öğretmenle yüz yüze iletişim kurabilmekte, istenilen doğrultuda anında materyal üzerinde değişiklik yapılabilen ve hem bireysel hem grup çalışmalarında etkili olarak kullanılabilir.

3. *İşitsel medya sunu araçları*: İşitsel medya sunu araçları, insan sesi ve diğer seslerin kaydedilerek sınıf ortamında kullanılmasını sağlamaktadır. Bu yolla, öğrenciler sözlü iletişim ve sesi kullanabilecekleri her konuda bu teknolojileri kullanmaktadırlar.

a. *Ses Kasetleri*: Öğretim ortamında kullanılan ses kasetleri, öğrenci ve öğretmen için hazırlanması en kolay öğretim materyalleri arasında yer almaktadır. Özellikle de dil eğitiminde, kelimelerin ve

kelime yapılarının orijinal söyleniş şekliyle öğrenciye sunulmasında ses kasetleri en etkin teknolojiler arasında yer almaktadır. Ses kasetlerinin kayıtları silme, yeniden kayıt yapma, istenildiği zaman geriye alma ileri gitme vb. imkânlar sunması sınıf içinde kullanımı için tercih sebebi olmaktadır. Fakat özellikle öğrencinin tekrar yapması gereken kısımlarda doğru yeri bulmak zaman almaktadır.

b. *Kompakt Diskler (CD'ler)*: Standard bir CD 80 dakikaya kadar sıkıştırılmamış ses verisini saklayabilmektedirler. CD'ler üzerlerinde görüntü, resim, ses, grafik, veri ve işitsel bilgileri saklayabildikleri ve kolay taşınabilen araçlar olduklarından sıklıkla tercih edilmektedir. Ayrıca CD'lerden bilgisayara kopyalama yapma ve istenilen ölçütlerde yeni materyal olanağı sunmaktadır. Buna karşılık kullanımı uzmanlık ve uygun cihaz gerektirmektedir.

c. *Ses Kartları*: Dünyada oldukça yaygın olarak kullanılan ses kartları ülkemizde kullanılan eğitim teknolojileri arasında benimsenen bir tür olmamıştır.

4. *Hareketli medya sunu araçları*: Görüntülerin sesli ve hareketli olarak yansıtılmasına olanak sağlamaktadırlar. Konunun sunumunda ilgi çekiciliği artırmakta, gerçek yaşam etkisi yaratmaktadır. Bu özellikleri nedeniyle görsel ve işitsel medya sunu araçlarına göre en çok tercih edilen eğitim teknolojileri araçlarıdır.

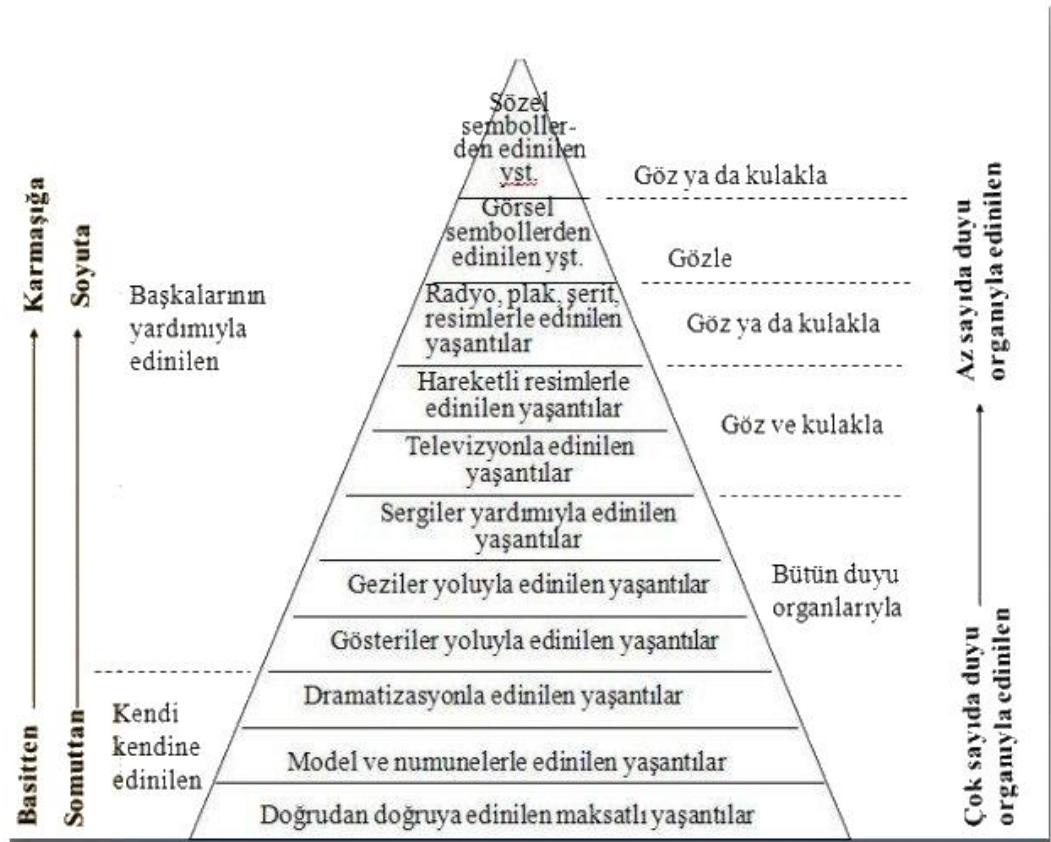
a. *Film ve Video*: Filmler kaynağını fotoğraflardan alırken, videolar elektronik ortamlardan kaynağını almaktadır. Bu teknolojiler sayesinde, öğrenciler uzaklık nedeni ile ulaşamadıkları yerleri tanıma, farklı kültürleri, farklı ortamları ve yaşam biçimlerini inceleme fırsatı yakalamaktadır. Öğretmene öğrenciyi gözlemede, etkili ve kalıcı bir öğrenme sağlamada, öğrenmeyi zaman ve ortam sınırlamasından kurtarmada, bireysel ve grup çalışmalarını kolaylaştırmada, öğrencinin dikkatini yoğunlaştırmada etkilidir.

Buna karşın, tek yönlü olması, üretiminin zor olması ve kaliteli film ve video bulma zorluğu kullanımını sınırlamaktadır.

- b. *Bilgisayar*: Bilgisayar, bilgiyi belli işlemlerden geçirebilen ve sonuç olarak elde ettiği yeni bilgileri kullanıcılara uygun bir formatta sunabilen araçlardır. Ana bilgisayarlar, mini bilgisayarlar ve mikro bilgisayarlar olarak üçe ayrılmaktadır. Eğitim alanında en çok yönetim, öğrenci işleri, ölçme-değerlendirme, rehberlik ve öğretim hizmetlerinde kullanılmaktadır.

(Şimşek, 2002; Alkan, 2005; Ayçiçeği, 2007; Ünal ve Kürüm, 2009; Yalın, 2010)

Şekil 3.4'te yer alan Dale'in Yaşantı Konisi bütün duyular yardımıyla öğrenmenin gerçekleşmesinin etkili olduğunu göstermektedir. Bu durumda hareketli medya sunu araçları öğrenmede en etkili yöntem olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır.

Şekil 3.4 Dale'in Yaşantı Konisi (Çilenti, 1984)

Teknolojinin gelişimi ile beraber yeni kabul edilen teknolojiler hızla eskimekte ve yerlerini daha yenilerine bırakmaktadır. Yapılan çalışmalarla gelecekte eğitim teknolojisi olarak kullanılacak olan ürünlerin ses kontrol araçları, televideo, gelişmiş ağlar, lazer, bilgi bankaları, gelişmiş süper bilgisayarlar ve etkileşimli bilgisayar destekli eğitim ortamlar olacağı işaret edilmektedir (Eisele and Eisele, 1990).

3.1.6 Sınıf öğretmenlerinin eğitim teknolojilerine yönelik tutumları

Bireylerin eğitimleri üzerinde ailelerden sonra en etkili etmen olarak öğretmenler gelmektedir. Özellikle sınıf öğretmenleri bireyleri küçük yaştan itibaren eğitim ve öğretim ile donanımlı hale getirmekte ve toplum yaşamına uyum göstermelerini sağlamaktadır. Sınıf öğretmenlerinin eğitim-öğretim sürecinde teknolojik kaynakları sıklıkla kullanması öğrencilerin ilgisini çekmesi, kontrol yüzdesini yükseltmesi, bilgi kaynaklarına kolay ulaşılabilmesi, sürecin izlenmesini sağlaması, problem çözme becerilerini görselleştirmesi, işbirlikli öğrenme ve bilgi paylaşımını geliştirilmesi ve zaman tasarrufu sağlaması açısından önemlidir (Robyler et.al., 1997).

Gelişen teknoloji ile birlikte bir gereklilik halini alan eğitim teknolojilerine yönelik tutumlar olumlu olsa da eğitim teknolojilerinin derse entegrasyonu sürecinde uygulamalı eğitim almamış öğretmenler bu teknolojileri kullanmaya engel oluşturmaktadır (Cüre ve Özdener, 2008). Teknolojinin derslere entegrasyonu etkili öğretimin vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir. Öğretmenlerin gelişen teknolojiyi sınıflarda kullanabilmeleri için öncelikle teknolojiyi benimsemesi ve teknolojiye karşı olumlu tutum göstermesi gerekmektedir (Pala, 2006).

Öğretmenler teknolojinin öğrenci eğitimini yükselteceğine, teknolojiyi kullanarak daha rahat hissedeceklerine, eğitimlerinde teknolojinin ayrılmaz bir parça olarak kullanacaklarına inanmadıkları zaman genel olarak teknolojiyi kullanmamaktadırlar. (Lee and Winzenried, 2009) Sınıf öğretmenlerinin eğitim teknolojilerini dersin bir amacı olarak değil, pedagojik bir araç olarak görmeleri önemlidir. Çünkü eğitim teknolojileri, öğrencilerin deneyimlerini, gizli ilgilerini

ve tutumlarını tanımlamalarında kullanılabilir (Cullingford and Haq, 2009).

Eğitim teknolojilerinin kullanım alanlarından biri de kaynaştırma eğitimidir. Bu tez çalışmasının temelini oluşturan bu konuya ilişkin alanyazın aşağıda sunulmaktadır.

3.1.7 Kaynaştırma eğitiminde eğitim teknolojileri kullanımı

Kaynaştırma eğitimini oluşturan bileşenler içerisinde öğretmeni ve öğrenciyi eğitim-öğretim sürecinde destekleyecek en önemli etmen eğitim teknolojileridir. Buna yönelik bazıları sınıf öğretmenlerinin gerekli desteği sağlamak için sorumluluk alarak uzmanlarla öğrenme engellerini aşabileceklerini savunmakta, diğerleri zorluk yaşanıldığında doğrudan uzmanlara erişebilmesi gerektiğine inanmakta, bir diğer kısım ise uzmanların olduğu alanlarda yerleştirme yapmanın en iyi yol olacağını savunmaktadır (Florian, 2004). Özel gereksinimli öğrenciler için yeni erişim teknolojilerinin, yenilikçi cihazların ve teknolojilerin hızlı gelişiminden ortaya çıkacak görsel, bedensel ve işitsel aktivitelerin özellikle dil bilgisi ve telaffuz alanlarında eğitimde üstünlük sağlayacağı düşünülmektedir (Chen and Thielemann; 2008).

Normal gelişim gösteren öğrenciler için kullanılan birçok bilgisayar yazılımı yetersizliği olan öğrenciler için de kullanılmaktadır. Bazı bilgisayarlar dil ve konuşma bozukluğu olan bireylerin konuşmalarını tanımlamakta ve bunları yazılı hale çevirmektedir.

- Hipermedya programları, öğrenme güçlüğü olan öğrencilere bir dizi içeriği öğrenmede yardımcı olmaktadır.
- Çoklu ortamlar konuşma, ses, grafik ve animasyonu yazı ile sentezleyen bir kullanım için seçenekler üretmektedir.
- İnternetin eğitimsel bir araç olarak kullanımını geliştirmektedir. İnternet eğitimsel fırsatlar sağlamaktadır.
- Eğitimsel ihtiyaçlar için eğitimin kullanım nedenleri, okul idaresi ve herhangi bir bölgenin politikaları dikkate alınarak şekillenir.

- İnternet özellikle öğrenme güçlüğü olan öğrencilere sayısı entelektüel ortam sağlamaktadır.
- Birçok öğrenci çoklu ortam ortamlardan hızlı, dikkatli ve güdüleyici etmenlerden kendi kontrollerinde olduğu için faydalanmaktadır (Bender, 2008).

Yetersizlik türlerine göre kullanılan eğitim teknolojilerine bakıldığında bir sonraki adımın büyük bir adımdan çok var olanı geliştirmeye yönelik olacağı düşünülmektedir.

Dünya’da yetersizliği olan bireylerin eğitim teknolojilerine erişim ve kullanımı ile ilgili projeler yürütülmektedir. Avrupa’daki CEN (Comittee European de Normalization), CENELEC (European Comittee for Electrotechnical) ve ETSI (European Telecommunications Standarts Institute) tarafından Mart 2003’te alınan karar gereği, 2003 yılında “Herkes Erişim İmkânı” sloganıyla bedensel yetersizliği olan bireylerin eğitim teknolojilerine erişimini kolaylaştıracak standartların belirlenmesi için bir dizi çalışma başlatılmıştır. Ayrıca, Haziran 2002’de düzenlenen Seville Konferansı’nda, sayısal TV yayınlarının işitme engelliler için alt yazılı ve işaret dilinde olmasını sağlamak üzere bir proje başlatılmıştır. Görme yetersizliği olan bireylerin eğitim teknolojilerinden yararlanabilmeleri için ITU ve UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) işbirliği ile Etiyopya’da başlatılan projede, bilgisayarı rahat kullanabilmeleri için Braille alfabeli klavye, tarayıcı ve yazıcıya sahip özel bilgisayar geliştirilmiştir (Eripek ve Özen, 2007).

Bazı üniversite ve okullardaki dersler kaydedilerek internetten dinlenebilmekte, büyütülmüş ekranda veya Braille alfabesiyle okunabilmektedir. Okuma yazma bilmeyen veya işitme yetersizliği olan bireyler için ise her internet sayfasının altında bu sayfayı anlatan işaret dili ile hazırlanmış bir bölüm bulunmaktadır. Üniversite ve okul kütüphanelerinde görme yetersizliği olan bireyler için bilgisayarlar ve ses kasetleri bulunmaktadır.

Maddux (2002), özel gereksinimli bireylerin eğitiminde gözlemlediği sorunlara çözüm olarak;

- Özel eğitimde teknoloji için finansal kaynak bulunması iyi bir çözüm olacaktır. Çünkü özel eğitimde kullanılan ve geliştirilen teknolojiler pahalıdır. Bu durumda genel eğitim sınıflarında özel gereksinimli öğrenciler için kullanılacak olan eğitim teknolojileri de aynı problemle karşı karşıya kalmaktadır.
- Şu an kullanılan teknolojik araçların kullanımı çok daha kolay olacak ve daha az bakım isteyecektir. Yetersizliği olan bireyler eski tip teknolojileri kullanmak yerine yeni teknolojilerde uzmanlaşarak yaşamlarını kolaylaştıracaktır. Böylece uyum süreci daha rahat atlatılacaktır.
- Hizmet öncesi ve hizmetiçi eğitim faaliyetleri artacaktır. Araştırmalar hizmet içi ve hizmet dışı faaliyetlerin yetersiz olduğunu göstermektedir. Bu da etkili bir uygulama için engel oluşturmaktadır.
- Daha çok ve daha kaliteli araştırmalar eğitim teknolojileri kullanımına yönelik yapılacaktır.
- İnternetin önemi büyüyecek ve birçok sınıfta etkin olarak kullanılacaktır.

öngörüsünde bulunmaktadır.

Yetersizliği olan çocukların eğitiminde bazı yetersizlik türleri için kullanılması önerilen eğitim teknolojilerini ise Male (2003), aşağıdaki gibi sıralamaktadır:

Çizelge 3.1 Yetersizlik Türleri ve Kullanılan Eğitim Teknolojileri

---

İşitme yetersizliği olan çocuklar için bazı temel teknolojiler;

Telekomunikasyonlar

Ses ve konuşma çeviriciler

Ses yükselticiler

Frekans ayarlayıcılar

Özel başlıklı televizyon ve videolar

Fax

Okuma yazma becerileri için dil gelişimi ve bilgisayar destekli eğitim

C-Print (Bilgisayar üzerinde okunanları ekrana aktaran bir program)

Bedensel yetersizliği olan çocuklar için bazı temel teknolojiler;

Klavye, ekran veya her ikisinin yerleşimi için çevresel düzenlemeler

Kilitleme ve güvenlik gibi klavye düzenlemeleri

Fare hareketini kolaylaştıran yazılımlar

İnteraktif klavyeler

Kullanıcıların bilgisayar işlevlerinin kontrolünü sağlayan yazılım

Çeşitli düğmeler kullanılarak sağlanan kontroller

Öğrenme güçlüğü olan çocuklar için bazı temel teknolojiler;
Öğrenmeye destek olacak CD'ler, DVD'ler
Elektronik kitaplar
Kelimeleri önceden tahmin eden kelime işlemci
Telafluz ve dil bilgisi kontrollü kelime işlemciler
Konuşma sentezleme ve kelime işlemciler
Referans araçları (elektronik ansiklopediler)
Zihinsel yetersizliği olan çocuklar için bazı temel teknolojiler;
Becerileri küçük adımlara bölen, sınırsız deneme şansı veren ve geri bildirim sağlayan bilgisayar destekli eğitim
Öğrencilerin sosyal, yaşamsal ve durumsal becerilerini geliştiren simülasyonlar
Resim ve kelimelerle iletişimi güçlendiren araçlar
Otistik çocuklar için bazı temel teknolojiler;
İletişimi güçlendiren araçlar
Bilgisayar destekli eğitim
Sosyal ve yaşamsal beceriler için simülasyonlar
Görme yetersizliği olan çocuklar için bazı temel teknolojiler;
Ekran büyütücüler
Ekran okuyucu yazılımlar
Ses ve konuşma çeviriciler

Kaynaştırma eğitiminde eğitim teknolojileri kullanımının yarar ve sınırlılıkları olduğu görülmektedir. Fiziksel koşulların ve donanımsal yetersizliklerin giderildiği bir ortamda eğitim teknolojileri kullanımı hem normal gelişim gösteren öğrenciler hem de kaynaştırma öğrencileri için büyük önem taşımaktadır. Eğitim teknolojileri ile ilgili yeterli bilgi ve donanıma sahip öğretmenlerin yetiştirilmesi ve sınıf ortamlarında öğretmenlerin eğitim teknolojilerini kullanmaları eğitimi etkili, verimli ve çekici hale getirecektir.

3.2 Kaynaştırma Eğitimi

Eğitim, içerisinde sosyal, kültürel, ekonomik, psikolojik ve politik yapıyı barındıran bir sistemdir. Bu bağlamda özel eğitim, eğitim sisteminin vazgeçilmez bir parçasıdır. Yetersizliği olan bireyler ve normal gelişim gösteren bireyler birbirlerini eğitimin bileşenleri içinde tamamlamaktadır. Bu nedenle yetersizliği olan bireylerin eğitimi büyük önem taşımaktadır.

İlköğretimin yaygınlaştırılması ve niteliğinin artırılması özel eğitimle yakında ilgilidir (Özsoy, 1992). Her sistem gibi özel eğitim sistemi de

çevresinden girdiler alır ve çıktılar verir. En önemli girdisi yetersizliği olan bireylerdir. Bunun dışında öğretmen, idareci, uzman gibi personel girdisi ile bilgi, eğitim teknolojisi, araç-gereç gibi çevreden aldığı girdileri de vardır (Özsoy vd., 2002). Sistemin verimli çalışabilmesi girdi ve çıktılar için gerekli ortamın sağlanmasına bağlıdır.

Özel gereksinimli bireyler bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal gereksinimi olan bireylerdir. Bu nedenle özel eğitimde tarama, tanı, yerleştirme, eğitim, iyileştirme ve izleme adımların her birinde personellerin bazen tek başına bazen işbirliği içinde çalışması gerekmektedir (Özsoy vd., 2002; Sucuoğlu, 2004). Personel arasındaki iletişim ve koordinasyonu sağlayıcı baş etmen öğretmendir. Yetersizliği olan öğrencinin gelişimini takip eden, gerekli ortamı sağlayan ve yönlendirmeler yapabilen öğretmen bunun sonucunu uzun süre de olsa mutlaka görecektir. Genel eğitim sınıflarında öğretmenler öğrencilerden ortalama bir öğrenme düzeyi beklemektedir. Öğretmenler sınıflarında en fazla öğrenme güçlüğü yaşayan öğrenciler dâhil diğer tüm öğrencilerin farklılıklarını kabul ederek ihtiyaçlarını karşılamalıdır (Rose and Howley, 2007). Batu (2000), her öğrenci özeldir ve “normal” ve “özürlü” olarak ayrılamaz varsayımından yola çıkarak normal sınıf öğretmenlerine gereken destek sağlandığı takdirde özel gereksinimli öğrencilere etkili bir eğitim ortamı sunulacağı görüşünü savunmaktadır.

Ülkemizde özel eğitim için alınması gereken tüm sorumluluk ve ilkeler 573 sayılı KHK (Kanun Hükmünde Kararname) ile yasalaştırılmıştır. İlgili yönetmelikte özel eğitim kavramı, amacı ve ilkeleri açıklanmış, uygulama alanları hakkında bilgi verilmiştir. Buna göre özel eğitimin uygulanması doğrultusunda benimsenmesi gereken ilkeler şu şekilde sıralanmıştır:

a) *Özel eğitim gerektiren tüm bireyler, ilgi, istek, yeterlilik ve yetenekleri doğrultusunda ve ölçüsünde özel eğitim hizmetlerinden yararlandırılır.*

Özel eğitim gereksinimleri, farklı insanların farklı ortamlardaki farklılıklarını kapsar ve öğrenmedeki güçlükleri ifade eder (Florian, 2004).

b) Özel eğitime erken başlamak esastır.

Özel gereksinimi olan çocukların var olan kapasitelerini en etkin şekilde kullanabilmeleri için mümkün olan en erken dönemde gereksinimlerine uygun ortam, yöntem ve araç gereçlerle desteklenmesi gerekmektedir (Ersoy ve Avcı, 2000).

c) Özel eğitim hizmetleri, özel eğitim gerektiren bireyleri sosyal ve fiziksel çevrelerinden mümkün olduğu kadar ayırmadan planlanır ve yürütülür.

Özel eğitim çalışmasının yapılacağı yerin özel eğitim gerektiren bireylerin sosyal yönlerden yaralanabileceği şekilde düzenlenmesi dikkati alınması gereken önemli bir konudur. (Özsoy vd. , 2002).

d) Özel eğitim gerektiren bireylerin, eğitsel performansları dikkate alınarak, amaç, muhteva ve öğretim süreçlerinde uyarlamalar yapılarak diğer bireylerle birlikte eğitilmelerine öncelik verilir.

Sınıf içinde yapılacak uyarlamaların temel amacı öğrencilerin sınıf etkinliklerine en üst düzeyde katılımını sağlamaktır (Sucuoğlu ve Kargın, 2008).

e) Özel eğitim gerektiren bireylerin her tür ve kademedeki eğitimlerinin kesintisiz sürdürülebilmesi için her türlü rehabilitasyonlarını sağlayacak kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapılır.

İş birliği, gönüllülük, eşitlik, ortak bir amaç ve sorumluluk paylaşımı temelinde gerçekleştirilir. Özel eğitim öğretmenleri, sınıf öğretmenleri, okul rehber öğretmeni ve uzman kişilerin ortak çalışması öğrencinin gelişim sürecini hızlandırmaktadır (Diken, 2007).

f) Özel eğitim gerektiren bireyler için bireyselleştirilmiş eğitim planı geliştirilmesi ve eğitim programlarının bireyselleştirilerek uygulanması esastır.

Eğitimde, bireysel farklılıkların dikkate alınması, sınıf ortamındaki özel gereksinimli çocuklara uygun Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının geliştirilmesini, mevcut okul programlarının uyarlanmasını, kapsamının tüm özel gereksinimli bireylerin gereksinimlerini karşılayacak biçimde genişletilmesini gerekli kılmaktadır (Akçamete, 1997; Pektaş'tan, 2008).

g) Ailelerin, özel eğitim sürecinin her boyutuna aktif katılmalarının sağlanması esastır.

Aileler, çocuklarının özel gereksinimi doğrultusunda yeterli bilgiye sahip olmak istemektedirler. Ailelerin bilgi yetersizliği, onları çocukları konusunda işbirliği yapmaları ve eğitim sürecine katılmalarına engel olmaktadır. Bu durum yüksek bir beklenti içinde olmalarına neden olarak çocuk ve ailede olumsuz etki yaratabilmektedir (Yigen, 2008).

h) Özel eğitim politikalarının geliştirilmesinde, özel eğitim gerektiren bireylerin örgütlerinin görüşlerine önem verilir.

Çağdaş ülkelerde gönüllü kuruluşların eğitimdeki rollerinin giderek artmasıyla birlikte özel eğitim politikalarının geliştirilmesinde gönüllü kuruluşlar önemli katkılar sağlamaktadır (Ersoy ve Avcı, 2000).

i) Özel eğitim hizmetleri, özel eğitim gerektiren bireylerin toplumla etkileşim ve karşılıklı uyum sağlama sürecini kapsayacak şekilde planlanır.

Özel eğitim çalışmasının yapıldığı yer mümkün olduğu kadar çocuğun sosyal yönden yaralanabileceği türden olmalıdır (Özsoy vd., 2002).

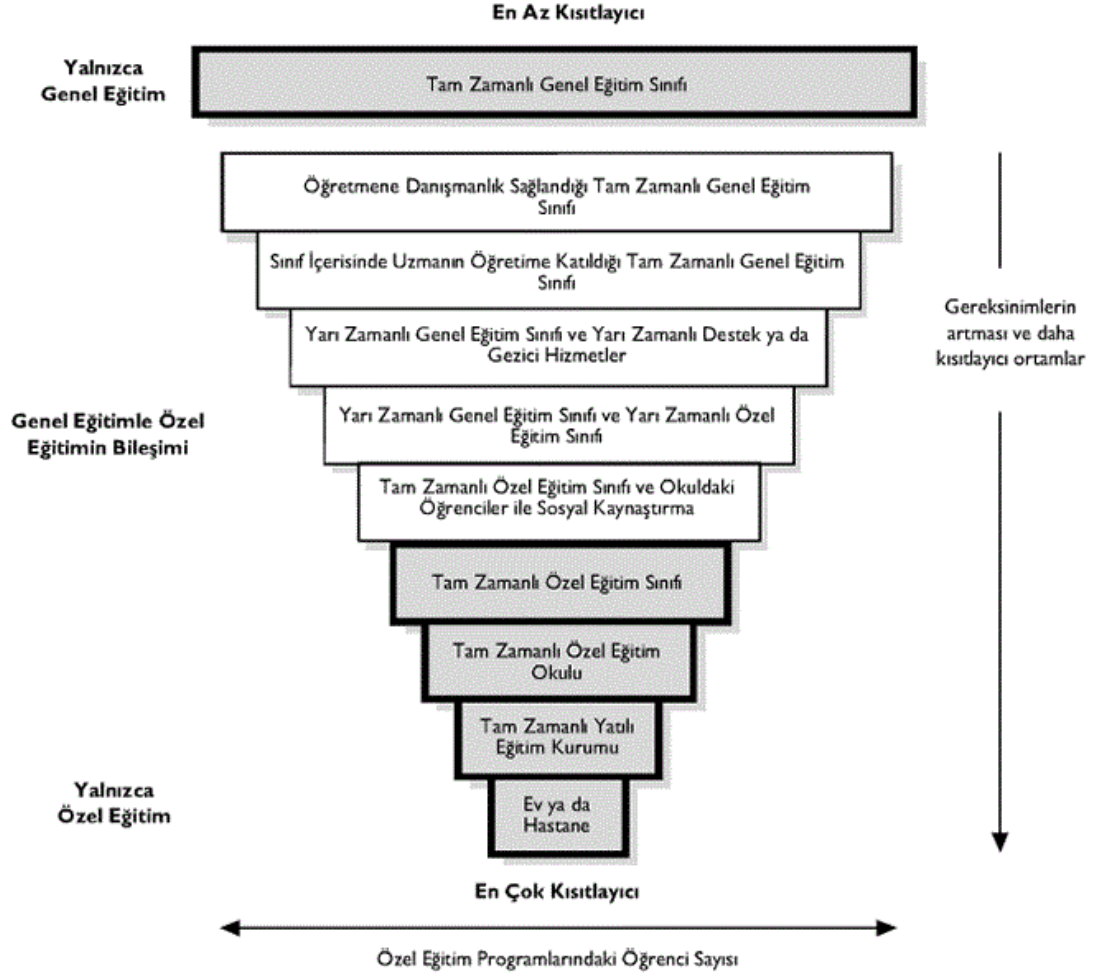
Özel eğitim, yetersizlik türü, derecesi ve çocuğun ihtiyaçlarıyla belirlenmiş amaca ulaşılabilmesi için gereken hatta şart olan ortamda gerçekleştirilmelidir (Özsoy vd. , 2002). Bu doğrultuda özel gereksinimi olan çocukların eğitimi konusunda “En Az Kısıtlayıcı Ortam” kavramı ön plana çıkmaktadır. Öğrencinin duygusal ve davranışsal özellikleri, aile yapısı ve içerisinde bulunduğu çevrenin özellikleri en az kısıtlayıcı ortam belirlenmesinde önemlidir (Eripek, 2007). Özel Eğitim Yönetmeliği (2006) bu kavramı “en az sınırlandırılmış eğitim ortamı” adı altında;

Özel eğitime ihtiyacı olan bireyin; toplumla bütünleşmesini sağlamaya yönelik sosyal, özbakım, dil ve iletişim alanlarındaki davranışlar ile düzeyine uygun akademik ve mesleki bilgi ve becerileri kazandırmak amacıyla destek eğitim hizmetlerinin de verildiği ve mümkün olduğunca yetersizliği olmayan akranlarıyla bir arada olmasını sağlayan en uygun eğitim ortamı.

olarak tanımlanmaktadır.

En az kısıtlayıcı ortam kavramı yeni bir anlayışla ele alınmaktadır. Bu anlayışa göre öğretmenler bu öğrencilerle çalışmaya hazır olduklarında ve gerekli koşullar sağlandığında özel gereksinimli çocuklara tüm veya çoğu destek hizmetleri genel eğitim sınıflarında sağlanmaktadır (Eripek, 2007). Böylesi bir açıklamayla en az kısıtlayıcı ortamın özel gereksinimli bireylerin genel eğitim sınıflarında kaynaştırılması olduğu düşünülmektedir ancak gelecekte yapılacak araştırmalar ve gelişmeler sonucunda ortaya çıkacak yeni bir uygulamanın en az kısıtlayıcı ortam olabileceği düşüncesinin göz ardı edilemeyeceği düşünülmektedir.

Özel eğitimin yönetsel düzenlemelerin özel gereksinimli bireylerin eğitimi konusunda en az kısıtlayıcı ortamdaki en çok kısıtlayıcı ortama kadar 10 grupta toplandığı görülmektedir. Gruplara yerleştirilecek öğrencilerin yetersizlik türleri alacakları eğitimde önemli role sahiptir. Yetersizliği olan bireylerin eğitimlerine yönelik özel eğitim ortamları Şekil 3.5'te verilmiştir.

Şekil 3.5 Özel Eğitim Ortamları (Lewis ve Doorlag,2003;Eripek'ten, 2007)

Özel gereksinimli bireylere yönelik farkındalık oluşması ve bu bireylerin eğitim gereksinimlerinin olduğu düşüncesi başta aileler olmak üzere politikacıları, eğitim kurumları ve çalışanları harekete geçirmiştir. Demokrasi, hak ve eşitlik kavramlarının önem kazanması ile beraber özel gereksinimi olan bireylerin eğitimine yönelik araştırma ve tartışmalar güncelliğini koruyarak devam etmektedir. Tartışmaların odak noktası yetersizliği olan bireylerin sosyal, akademik ve zihinsel becerilerini en üst düzeyde arttıracak eğitim ortamının hangisi olduğu konusudur. Bu sorgulamaların sonunda kaynaştırma uygulaması önem kazanmaya başlamıştır (Kuz, 2001).

Yetersizlik türlerinin incelenmesi ve bu doğrultuda eğitim kalitesini yükseltmenin yollarının aranmasıyla beraber kaynaştırma fikri ortaya çıkmıştır.

Kaynaştırma, yetersizlikleri göz önünde bulundurularak yetersizliği olan bireylerin destek hizmet sağlanması koşulu ile normal gelişim gösteren yaşlılarıyla aynı genel eğitim sınıflarına tam veya yarım zamanlı olarak yerleştirilmesidir (Salend, 1998; Batu, 2000; Kuz, 2001; Sucuoğlu, 2006; Eripek, 2007; Batu ve İftar, 2010). Yetersizliği olan öğrencilerin kaynaştırılmasını savunanlar bu uygulamanın çeşitli nedenlerden dolayı gerekli olduğunu savunmaktadır. Bunlar; eğitim hakkı, vatandaşlık hakkı, aile hakkı, ahlaki haklar ve eğitimsel haklar olarak gruplandırılmaktadır (Kuz, 2001).

1990'lı yıllarda kaynaştırma eğitimi yüksek eğitimsel bir söylem haline gelmiştir. Aileler, politikacılar, eğitimciler ve okul yönetimleri yükselen oranda tüm öğrencileri kapsayıcı bir felsefeyi takip etmektedir. (Winzer, 2002) Bu felsefeyle birlikte tarihsel süreç içerisinde özel eğitim en az kısıtlayıcı ortamlarda gerçekleştirilmeye çalışılmış ve çeşitli ortamlar denenmiştir. Yapılan çalışmalarda, kaynaştırma eğitimi en az kısıtlayıcı ortam olarak nitelendirilmektedir (Pasanella and Volkmar, 1981; Eripek, 2007; Sucuoğlu ve Kargın, 2008; Batu ve İftar, 2010).

Kaynaştırma uygulamaları genel olarak üç şekilde gerçekleştirilmektedir. Bunlar tam zamanlı kaynaştırma, yarı zamanlı kaynaştırma ve tersine kaynaştırma uygulamalarıdır.

Tam Zamanlı Kaynaştırma

Sınıf öğretmeni öğrencinin sınıf içindeki tüm gereksinimlerini karşılamakla sorumludur. Öğrencinin sınıf kaydı genel eğitim sınıfında olup tüm gün genel eğitim sınıfındadır. Öğretim programı bireyselleştirilerek uygun materyallerle desteklenerek öğrenciye sunulur. Ancak bireysel gereksinimler göz önünde bulundurularak destek hizmetlerden yararlanabilmektedir. Ülkemizde kaynaştırma yoluyla eğitim uygulamalarının büyük çoğunluğu tam zamanlı kaynaştırma şeklinde yapılmaktadır.

Yarı Zamanlı Kaynaştırma

Özel eğitim sınıfı öğrencisinin kaydı özel eğitim sınıfında olup başarılı olabileceği derslerde ve sosyal etkinliklerde normal gelişim gösteren öğrencilerle birlikte genel eğitim sınıfında eğitim almaktadır. Kaynaştırma uygulamasında yer alan özel gereksinimli öğrencinin akademik yararların yanı sıra sosyal yararlar sağlanması da hedeflenmektedir.

Tersine Kaynaştırma

Normal gelişim gösteren öğrenciler kendi istekleri doğrultusunda çevrelerindeki özel eğitim kurumlarında açılacak sınıflara kayıt yaptırmaktadır. Özellikle okul öncesi eğitiminde görülmektedir (MEB, 2010b).

3.2.1 Kaynaştırma eğitiminin tarihsel süreci

Özel gereksinimli bireylerin eğitimi, güncelliğini korumakla beraber tarih içerisinde farkındalığın artması ile beraber çeşitli programlar denenerek gelişim göstermiştir. Özel gereksinimli bireylerin eğitimi konusunda atılan adımlarla beraber akademik beklentileri az bir destekle yerine getirebilecek olan öğrenciler genel eğitim sınıflarına yerleştirilmiş, daha sonra bu kısıtlı ortam geliştirilerek yetersizliği olan öğrencilere tüm veya çoğu destek hizmetleri verilerek genel eğitim sınıfları içerisinde yer almışlardır (Eripek, 2007).

Ülkeler arasında sözü edilen tarihsel süreç çıkış noktası ve ilerlemesi açısından birbirinden farklılıklar göstermektedir.

Dünya Ülkelerinde Kaynaştırma Uygulamaları

Amerika Birleşik Devletleri

1900'lü yıllara kadar olan dönemde, Amerika Birleşik Devletleri'nde yeterli özel eğitim hizmetlerinin olmaması nedeniyle, pek çok özel gereksinimli öğrenci, genel eğitim sınıflarına yerleştirilmişlerdir.

1900'lü yılların ortalarına kadar olan dönemde özel gereksinimli öğrencilerin özel eğitim okullarında eğitilmeleri görüşü yaygın olmakla birlikte, sınırlı da olsa kaynaştırmaya yönelik çeşitli görüşlerin ve çabaların oluşmaya başladığı dikkati çekmektedir. 1913 yılında görme engelli öğrenciler için başlatılan kaynaştırma programı bu yıllardaki ilk uygulamadır. Bu programda görme engelli öğrenciler, bir okul gününün bir kısmını akranlarıyla birlikte genel eğitim sınıfında geçirirken, bir kısmını da görme engellilere yönelik özel bir sınıfa devam ederek geçirmektedirler (Kargın, 2004).

Amerika Birleşik Devletleri'nde 1975 yılında kabul edilen **Tüm Engelli Çocukların Eğitimi Yasası** (Education of All Handicapped Children Act, PL 94-142) okul çağındaki engelli çocukların uygun eğitimsel hizmetlerden yararlanmasını amaçlayan kapsamlı bir yasadır. Yasalaştırma sürecine gelmesine kadar olan dönemde aileler çeşitli örgütlenmelerle özel gereksinimli çocukların eğitimlerinin dikkate alınması ve uygulamalar yapılması yönünde çalışmalar ve amaçlarına bu yasa ile ulaşmışlardır.

İlk olarak 1975 yılında yürürlüğe giren PL-94-142 Tüm Engelliler İçin Eğitim Yasası'nda "en az kısıtlayıcı ortam" kavramı kullanılmıştır.

PL 94-142: Tüm Engelli Çocukların Eğitimi Yasası

- 1- Tüm engelli öğrencilere, doğaları ve engellerinin zorluğu ne olursa olsun, uygun ve özgür bir eğitim ortamı sağlanmalıdır. Bu özel eğitim ve hizmetleri ile ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik dikkatli bir program tasarlanmalıdır.
- 2- Engelli öğrenciler ihtiyaçlara göre şekillenebilen bireyselleştirilmiş programlarla eğitilmelidir.
- 3- Engelli öğrenciler en az kısıtlayıcı ortamlarda engelli olmayan akranlarıyla eğitilmelidir.
- 4- Engelli öğrenciler ve ailelerin test etme, gizlilik ve uygun olan süreç ile ilgili hakları garanti edilir.

1986 yılında yapılan düzeltme (PL 99–457) ile uygun bebekleri, yeni yürüyenleri ve okul öncesi çocukları tanımlamak için bir çocuk bulma sistemi kurma şartının gerekliliğini (farkındalık yaratma, personel eğitimi vb.) belirtilmiş, Engelli Bireylerin Eğitimi Yasası (PL 101–476) ile de yetersizliği olan öğrenci grubuna otizm ve beyin hasarları eklenmiştir. Bireysel önceliği vurgulamak için değiştirilen yasada “handicapped”(engelli) sözcüğü yerine “disability” (yetersizlik) sözcüğü kullanılmaya başlanmıştır. Özel gereksinimi olan çocukların eğitimine destek verecek servisler rehabilitasyon, danışma ve sosyal çalışma servislerini içerecek şekilde genişlemiştir.

ABD’de hala yürürlükte olan yasaya göre, bir okul sistemi, özel gereksinimli bir öğrenciyi mümkün olan en yüksek oranda normal gelişim gösteren öğrencilerle bir arada eğitmektedir. Ancak özel gereksinimli öğrenciye gerekli destek ve yardım hizmetleri sağlandığı halde öğrenci o okulda yeteri kadar başarılı olamıyorsa okul özel gereksinimli öğrencinin bir özel eğitim okulundan yararlanmasını isteyebilmektedir (Batu ve İftar, 2010).

İngiltere

İngiltere’de 1993 yılında çıkan Eğitim Yasası ve 1994 yılında yürürlüğe giren Uygulama Kılavuzu ile tüm yetersizlik grubundaki çocukların eğitimleri ile ilgili esaslar belirlenmiştir. Uygulama Kılavuzu ile birlikte özel gereksinimli bireylerin her düzeyde saptanması ve buna uygun düzenlemeler yapılması, özel gereksinimli öğrencilerin en geniş ve kapsamlı eğitimden yararlanabilmeleri, mümkün olan en fazla sayıda öğrencinin kaynaştırma yoluyla eğitilmesi ve okul aile işbirliğinin geliştirilmesi ilkeleri benimsenmiştir. İngiltere bu yasayla kaynaştırmanın yasal şeklini almasını sağlamıştır. Yapılan yasal düzenlemeler geniş ölçekli bir fikir birliğine dayanmaktadır ve oldukça kapsamlıdır (Kuz, 2001; Batu ve İftar, 2010).

İngiltere’de yapılan son düzenlemelerin en önemli özelliği kaynaştırma eğitimini destekler nitelikte olmasıdır (Batu ve İftar, 2010). Tek tip eğitim ve değerlendirmenin uygun olmayacağı düşünülerek beş aşamalı bir öğretim sistemi oluşturulmuştur. Son 20 yıl içerisinde ABD ve İngiltere arasında özel eğitim ve

kaynaştırma alanında benzer gelişmeler yaşansa da farklılıklar dikkat çekmektedir (Lange and Riddell, 2000).

Türkiye’de Kaynaştırma Uygulamaları

Ülkemizde kaynaştırma kavramının yasal boyutu ilk olarak 1983’te yürürlüğe giren 2916 sayılı Özel eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu’nda yer almıştır. Dünyada özel gereksinimi olan çocukların eğitimlerine ilişkin görüşleri ilk olarak yetersizliği olan aileler ortaya çıkarmıştır. Ailelerin örgütlenmeleri ve bu doğrultudaki istekleri özel eğitim ve sonrasında en az kısıtlayıcı ortam arayışlarını hızlandırmıştır. Ülkemizde ise bu uygulamalara yasal düzenlemelerin öncülük ettiği vurgulanmaktadır (Eripek, 2007). Eğitimciler ve aileler tarafından kaynaştırma eğitimine destek verilmemiş olması yasanın uygulanabilirliğini geciktirmiştir. Zaman içerisinde aile ve eğitimcilerin bu sorunun varlığını ve eğitilebilirliğini kabul etmesi, üniversitelerin bu alanda öğretmen yetiştirmesi, çeşitli dernek ve kuruluşların varlığı kaynaştırma uygulamalarına ivme kazandırmıştır.

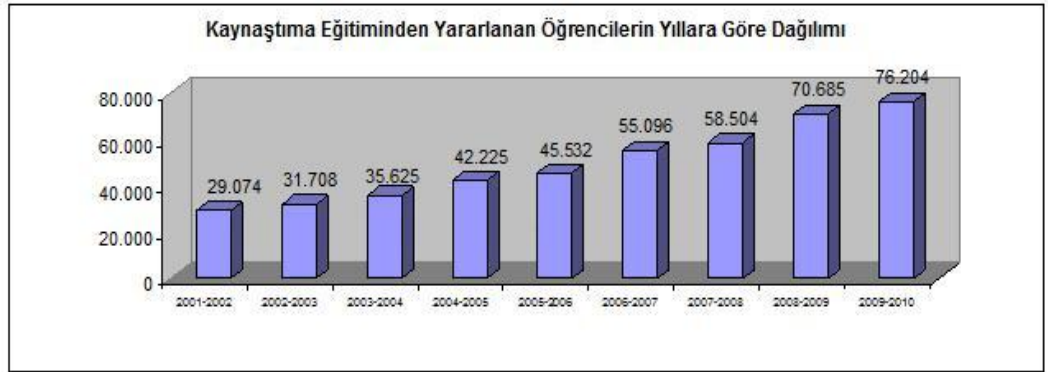
Özel eğitim alanı açısından önemli gelişmelerin 1950’li yıllardan başlayarak olduğu görülmektedir. Bu dönemin en çarpıcı gelişmelerinden birisi özel eğitim hizmetlerinin planlanmasının ve yürütülmesinin Sağlık Sosyal Yardım Bakanlığı’ndan Milli Eğitim Bakanlığı’na devredilmesidir. Özel eğitim hizmetlerinin bir bakanlıktan diğerine devredilmesi, konunun bir **“sağlık sorunu** olmaktan daha çok bir **“eğitim konusu”** olarak ele alınmasını göstermesi açısından önemlidir (Kargın, 2004).

Arzu edilen düzeyde olmasa da kaynaştırmaya ilişkin hükümlerin yasalarca belirlenmesi ve sayılarının artması uygulama açısından önem taşımaktadır. Ülkemizde 1997 tarihli KHK/573 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile özel eğitim yeni bir yapıya kavuşturulmuştur. Özel eğitim destekli önceki mevzuat yenilenecek kaynaştırma uygulaması ağırlıklı bir düzene kavuşmuştur. 573 sayılı KHK’ ya dayalı olarak 2000 yılında çıkarılan Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği’nde daha yakın bir zamanda 2005’te yürürlüğe giren Özürlüler Kanunu’nda ve bu kanuna dayalı olarak 2006 yılında çıkarılan Özel Eğitim

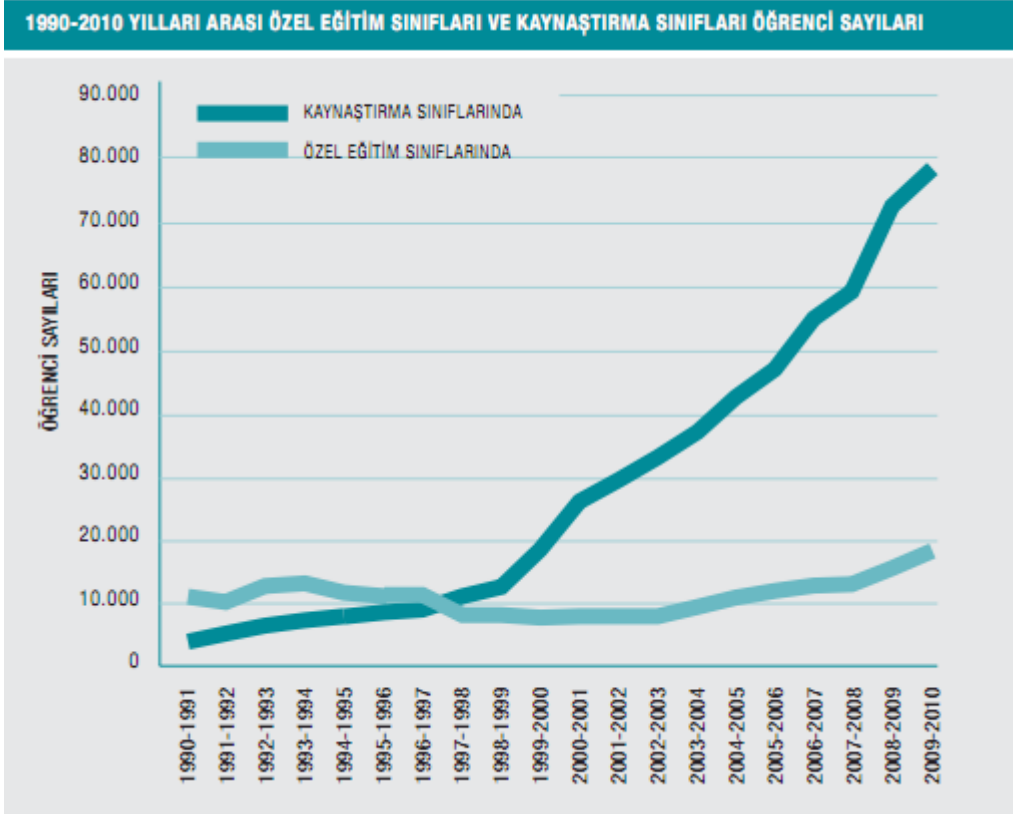
Hizmetleri Yönetmeliği'nde kaynaştırma uygulamalarına ilişkin birçok maddeye yer verilmiştir (Eripek, 2007).

1950'li yıllardan 1980'li yıllara kadar olan döneme bakıldığında, özel eğitim açısından dikkati çeken gelişmeler gözlenmekle birlikte, bu gelişmelerin daha çok özel gereksinimli bireyleri eğitimlerinin devlet tarafında gerçekleştirilmesine ilişkin olduğu, eğitimin daha çok özel eğitim okullarında ve sınıflarında gerçekleştirildiği, kaynaştırmaya yönelik herhangi bir sistematik çabanın olmadığı görülmektedir. Bu nedenle bu yıllar özel eğitim okullarının ve sınıflarının sayılarının hızla arttığı yıllar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ülkemizde özel eğitim alan öğrenci sayılarının yıllara göre değişimi incelendiğinde kaynaştırma eğitimi kapsamında yer alan özel gereksinimli öğrenci sayısında ve özel eğitim okul öğrenci sayısında artış, normal okullardaki özel eğitim sınıflarında ise düşüş olduğu görülmektedir (Kuz, 2001). Kaynaştırma eğitiminden yararlanan öğrencilerin yıllara göre dağılımı aşağıda Şekil 3.6'da verilmiştir.

Şekil 3.6 Kaynaştırma Eğitiminden Yararlanan Öğrencilerin Yıllara Göre Dağılımı (T.C. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı ,2011)

Şekil 3.7 Özel Eğitim Sınıfları ve Kaynaştırma Sınıfları Öğrenci Sayıları (T.C. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı ; Tohum Otizm Vakfı'ndan, 2011)

Çizelge 3.2 Özel Eğitim ve Kaynaştırma Eğitimi Okul, Sınıf ve Öğrenci Sayıları (MEB, 2010a)

EĞİTİM TÜRÜ	Okul Sayısı	Sınıf Sayısı	Öğrenci Sayısı
Özel Eğitim Sınıfı	1.485	10.373	15.712
Kaynaştırma Eğitimi İO	12.079	34.914	71.142
Kaynaştırma Eğitimi Ortaöğretim	2.194	2.755	5.062
TOPLAM	15.758	48.042	91.916

Şekil 3.7 ve Çizelge 3.2 özel eğitim ve kaynaştırma sınıfları ve öğrenci sayıları ile ilgili değişimi göstermektedir.

Ülkemizde kaynaştırma eğitiminde şu anki mevcut haliyle sınıf öğretmenine ve yetersizliği olan öğrenciye destek özel eğitim hizmeti sağlanamamaktadır ve geçmiş dönemlerdeki olanaksızlıklar içinde zorunlu olarak kaynaştırma uygulaması yapan ABD ile benzerlikler göstermektedir (Kuz, 2001).

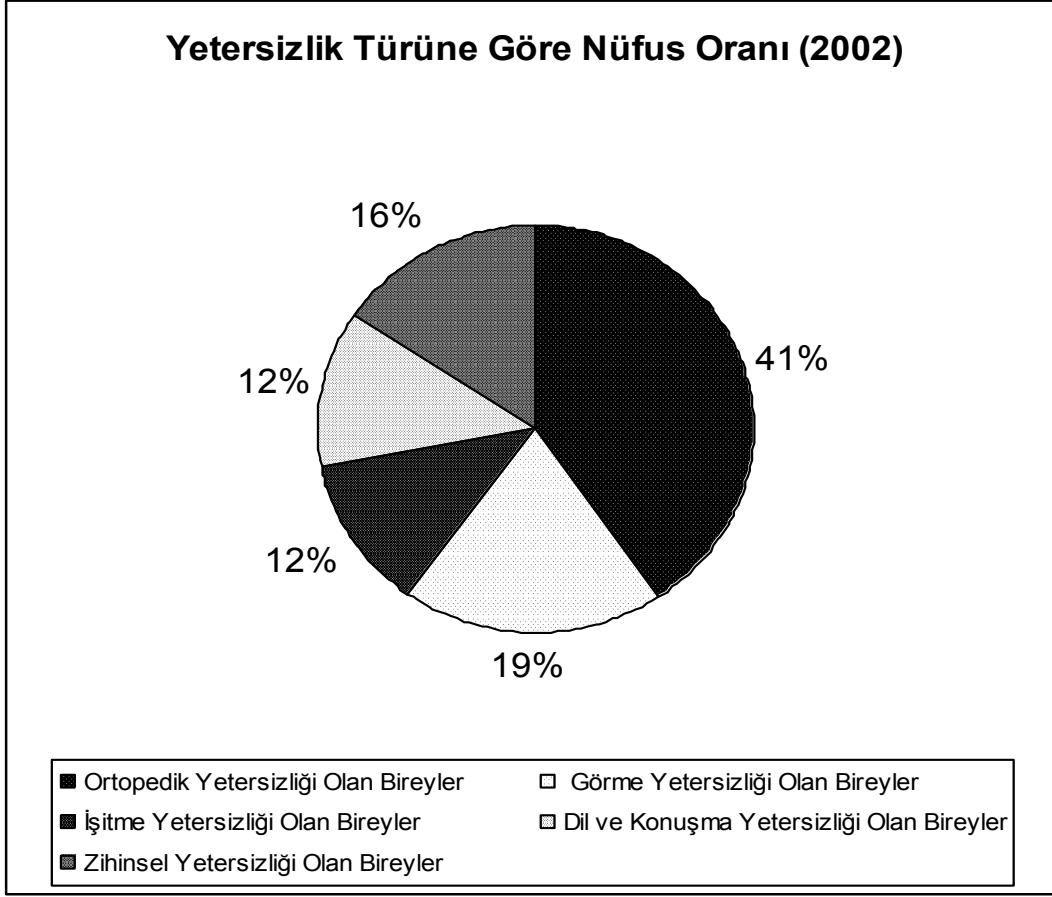
3.2.2 Kaynaştırma eğitimi kapsamına giren yetersizlik türleri

Yaşamımızda birçok yetersizlikle karşı karşıya gelmekteyiz ve bu yetersizlik türlerinden bazıları normal gelişim gösteren bireyler tarafından fark edilmemektedir. Bu nedenle bireylerin eğitimi ile ilgili karar verilerken birey hakkında tanılama yapmak, özelliklerini açığa çıkarmak önem taşımaktadır. Bireylerin yetersizliklerinin tanınması, eğitimsel düzenlemeler ve uygulamalar için yetersizlikler türlerine ayrılmıştır (MEB, 2010b). Çünkü sınıflandırma özel gereksinimli çocuğun bireysel gereksinimlerini belirlemede bir role sahip olmasa da eğitim hizmetinin ve sağlanacak desteğin belirlenmesinde önem taşımaktadır (Ersoy ve Avcı, 2000).

TÜİK (2002), tarafından gerçekleştirilen sayımda nüfusumuzun %12,29'unun yetersizliği olan bireylerden oluştuğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuca bakıldığında ülkemizde özel eğitime gereksinimi olan bireylerin azımsanamayacak çoklukta olduğu görülmektedir. Bireylerin yetersizliklerine göre sınıflandırılması ve oranları ise Çizelge 3.3'teki gibidir:

Çizelge 3.3 2002 Yılı Özürlü Nüfus Oranı (TÜİK, 2002)

	Özrün türüne göre özürlü nüfus oranı, 2002 (%)				
	Bedensel yetersizliği olan bireyler	Görme yetersizliği olan bireyler	İşitme yetersizliği olan bireyler	Dil ve konuşma yetersizliği olan bireyler	Zihinsel yetersizliği olan bireyler
Türkiye	1,25	0,60	0,37	0,38	0,48
Yaş grubu					
0-9	0,64	0,33	0,20	0,46	0,42
10-19	0,77	0,36	0,29	0,43	0,58
20-29	1,21	0,45	0,32	0,42	0,65
30-39	1,26	0,46	0,35	0,31	0,54
40-49	1,39	0,62	0,35	0,26	0,39
50-59	1,79	0,91	0,41	0,30	0,26
60-69	2,80	1,56	0,77	0,41	0,27
70+	3,94	2,98	1,70	0,39	0,31

Şekil 3.8 Yetersizlik Türlerine Göre Nüfus Oranı

MEB (2010b), tarafından yasalarca belirlenmiş kaynaştırmaya uygun yetersizlik türleri şunlardır:

Zihinsel Yetersizliği Olan Bireyler

Zihinsel yetersizlik sık karşılaşılan yetersizlik türlerinden biridir. Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği (2006), bu yetersizlik türünü “zihinsel işlevler ile kavramsal, sosyal ve pratik uyum becerilerinde hafif düzeydeki yetersizliği nedeniyle özel eğitim ve destek eğitim hizmetlerine sınırlı düzeyde ihtiyacı olan bireyler” olarak tanımlamaktadır.

Zihinsel yetersizliği olan bireylerin yetersizlik dereceleri hafif, orta ve ağır olmak üzere gruplandırılmaktadır. Öğrencilerin bu doğrultuda sınıflandırılmaları çeşitli gözlem ve uygulamalarla belirlenmektedir. Hafif düzeyde zihin yetersizliği

sıkça rastlanan yetersizlik türüdür ve kaynaştırmaya uygun olduğu belirtilmektedir (İftar, 2007).

Zihinsel yetersizliği olan bireylerin bilişsel, dilsel, sosyal ve devinişsel gelişimlerinde akranlarına göre eksiklikler bulunmaktadır. Dışsal tepkiler ve bunlara verilen tepkilerde bazı eksiklikler, öğrenme sürecinde gözlenen çeşitli gerilikler zihinsel yetersizliği olan bireylerde sık rastlanan durumlardır. Öğretmenler, bu tür yetersizliği olan öğrenciler ile ilgili gözlemlerini yaptıktan ve zihinsel yetersizliği olduğuna dair bir sonuca ulaştıktan sonra sınıf içi çeşitli düzenlemeler ve planlar yaparak öğretimsel hedeflere ulaşabilmektedir.

Zihinsel yetersizliğin olma nedeni çoğunlukla bilinmemekte, ilköğretim çağına kadar fark edilmemektedir. Yapılan sınıflandırmaya göre hafif zihinsel yetersizliği olan öğrencilerden yaklaşık altıncı sınıf düzeyinde akademik becerilere sahip olmaları, yetişkin olduklarında bir işte çalışabilmeleri ve en az bağımlı olacak şekilde sosyal ve akademik becerilere sahip olmaları; orta ve ağır düzeyde zihin engelli bulunan öğrencilerden temel öz bakım ve motor becerilerini gerçekleştirecek düzeyde olmaları beklenmekte ve bu doğrultuda eğitim programı oluşturulmaktadır (Sucuoğlu ve Kargın, 2008). Kaynaştırma için uygun görülen hafif ve orta düzeyde zihinsel yetersizliğin sınıfta nasıl fark edileceği ve buna yönelik öğretimsel uyarlamalar Çizelge 3.4'te açıklanmıştır.

Çizelge 3.4 Zihinsel Yetersizliği Olan Bireyler

Gelişim Alanları**Bilişsel Gelişim**

Akademik kavramları geç ve güç öğrenirler.

Genelleme yapamazlar.

Somut şeyleri daha kolay ve iyi anlarlar.

Kazandıkları bilgileri transfer etmede güçlük yaşarlar.

Parçadan bütüne doğru öğrenirler. Öğrenme hızları yavaştır.

Dikkat süreleri kısa ve dağınıktır.

Dilsel Gelişim:

Sözcük dağarcıkları kısıtlıdır.

Konuşmaları akıcı değildir.

Duygu ve düşüncelerini ifade edemezler.

Kendilerinden küçüklerle iletişim kurmayı tercih ederler.

Sosyal Gelişim:

Kendilerine güvenleri azdır.

Yeni durumlara uymakta zorluk çekerler.

Sosyal ilişkilerde bencildirler.

Kurallara uymakta güçlük çekerler.

Bağımsız hareket etmekten çekinirler.

Öğretimsel Uyarlamalar

Akademik kavramların öğretim süreci normal gelişim gösteren öğrencilerden esnek tutularak planlanmalıdır.

Eğitim süreci yaşa uygun somut materyallerle desteklenmelidir

Öğretilenler günlük yaşamda kullanılabilir işlevsellikte olmalıdır.

Öğretim sürecinde ödül ve yardımdan sıklıkla yararlanılmalıdır.

Öğretilenler düzenli olarak tekrar edilmelidir.

Birebir iletişim kurmaları gereken ortamlar yaratılmamasına dikkat edilmelidir.

Duygu ve düşüncelerini ifade etme konusunda zorlanmamalıdır.

Sözel ifadelerle yönelik pratik yapılmalıdır.

Küçük sorumluluklar verilerek kendilerine olan güvenlerinin artırılması sağlanmalıdır.

Sınıf ortamında öğrencilere daha önceden bilgi verilerek yetersizliği olan öğrencilere karşı olumlu davranış geliştirilmesi sağlanmalıdır.

Basit kurallar verilerek öğrencinin kurallara uyma davranışını edinmesi sağlanmalıdır.

Bağımsız hareket etmede sıkıntı yaşamayacakları ortamlar sağlanmalıdır.

İşitme Yetersizliği Olan Bireyler

İşitme mekanizmasının herhangi bir noktasında oluşan hasar nedeniyle konuşma seslerini hiç duymayan veya çok azını duyan işitme yetersizliği olan çocuğun konuşmaya dayalı dilin karmaşık yapısını yardım almadan çözümleyebilmesi mümkün görünmemektedir. İşitme yetersizliği olan çocukların işitme problemini giderici cihaz kullanmaları yeterli olmamaktadır. Çocuğun akademik ve sosyal yönden etkin ve üretici olması amacıyla eğitim ortamlarının bu amacın en üst seviyede gerçekleşebileceği şekilde düzenlenmesi gerekmektedir (Girgin, 2003).

İşitme yetersizliği olan çocukların zihinsel becerileri yetersizliği olmayan akranlarından farklı değildir. Ancak konuşma ve öğrenmede işitme olmaması nedeniyle bu çocukların bilgi almadaki yetersizlikleri çocuğun gerçek zihinsel ve akademik performansını gizlemektedir. (Sucuoğlu ve Kargin, 2008). Doğuştan veya anadilini edinmeden oluşan işitme yetersizliği, işitme yetersizliği olan çocuğun doğru ve uygun eğitim almaması, ana dilini ve onun konuşma boyutunu etkin bir biçimde edinmesini ve kullanımını engelleyecektir (Girgin, 2003).

İşitme yetersizliği olan çocuk kaynaştırma eğitimi ile akranlarını gözleme, model alma, taklit etme, iş birliği kurma, paylaşma ve karşılıklı iletişim kurabilme fırsatlarından yararlanmış olmaktadır. İşitme engelli çocukların, yaşlarına uygun konuşma ve dil modelleri gözleme fırsatları artmakta, dolayısıyla dili öğrenmeleri kolaylaşmaktadır. İşitme yetersizliği olan çocukların dil, motor, sosyal-duygusal, bilişsel ve kişilik gelişimi gibi gelişim alanları desteklenmekte, akademik ve psikososyal gelişimlerinde olumlu yönde etkili olmaktadır (MEB, 2003).

Çizelge 3.5 İşitme Yetersizliği Olan Bireyler

Gelişim Alanları**Bilişsel Gelişim**

Sözel dersleri anlamada zorluk çekerler.

Konular arasındaki bağlantıyı kurmada zorluk yaşarlar.

Ders sırasında not tutamazlar.

İletişim problemleri akademik başarılarını da etkiler.

Dilsel Gelişim:

Konuşmalarında belirli sesleri düşürür veyadeğiştirirler.

Konuşurken bazı sesleri atarlar veyayanlış söylerler.

İsteklerini anlatmak için gereğinden fazla jest ve mimik kullanırlar.

Sesi geldiği yönü belirleyemezler.

Çevrelerindeki seslere duyarsızlık gösterirler.

Konuşmaları ya fısıltı halinde veyaçok gürültülüdür.

Konuşulanların özellikle bazı sözcüklerin yinelenmesini isterler.

Konuşmaları düzgün ve akıcı değildir.

Konuşulanları anlamak için ses kaynağına veyakonuşana yakın durular.

Öğretimsel Uyarlamalar

Derslik akustik olarak uygun hale getirilmelidir.

Sözel ifadeler görsellerle desteklenmelidir.

Anlatılanların ne kadarının anlaşıldığı sık sık sorularak takip edilmelidir.

İşlenecek olan kavramlar daha önceden öğrencilere tanıtılmalıdır.

Ders esnasında kullanılacak sözel ifadelerde öğretmen sırtı dönük olmamalıdır.

Öğrenci öğretmene yakın yerde oturtulmalıdır.

Öğrencilere kavramların ve ders notlarından oluşan doküman verilmelidir.

Soru ve yönergeler birden fazla tekrar edilmelidir.

Konuşanın yüzü aydınlıkta kalmalıdır.

Varsa işitme cihazı hakkında bilgi edinilip sık sık kontrol edilmelidir.

Konuşmalar jest, mimik ve diğer yüz ifadeleriyle desteklenmelidir.

Konuşurken dudak hareketleri dudak okumaya imkan verecek şekilde olmalıdır.

Sözel iletişimde sıklıkla kullanılan sözcükler birebir tekrar edilmelidir.

Normal gelişim gösteren öğrencilerin yetersizliği olan öğrenci ile dilsel pratik yapması için ortam sağlanmalıdır.

Sözcük dağarcıkları azdır.

Sosyal Gelişim:

Kendilerine güvenleri azdır.

Sosyal ilişkilerde çekingendirler.

Dinleme ve konuşma ile ilgili etkinliklerden kaçınırlar.

Normal gelişim gösteren öğrencilere verilen ödev ve çalışmalardan uzak tutulmamalı, işitme gerektiren durumlarda farklı sorumluluklar verilerek sosyalleşmesi sağlanmalıdır.

İşbirlikli öğrenme ortamları zaman zaman yararlanılmalıdır.

Normal gelişim gösteren öğrenciler öğrencinin yetersizliği ile ilgili bilgilendirilmeli ve grup çalışmasına yönelik etkinliklerde sınıfla kaynaşması sağlanmalıdır.

Devinişsel Gelişim:

Bedensel hareketlerde denge bozuklukları görülür.

Hareket etmeyi kolaylaştıracak genişlikte sınıf ortamı düzenlenmelidir.

Görme Yetersizliği Olan Bireyler

Görme yetersizliği olan bireyler çok heterojen bir grup oluşturmaktadır ve çoğunun zihinsel işlevleri normaldir. Ancak çevrelerinden görsel bilgiyi alamamaları ve anlayamamaları bilişsel, dil ve sosyal becerileri etkileyebilir (Sucuoğlu ve Kargın, 2008).

Görme yetersizliği olan öğrenciler yetersizlik nedeni ile akranları tarafından daha az sosyal kabul görmekte ve sosyal gelişimleri görme yetersizliğinden etkilenmektedir. Görme yetersizliği nedeniyle bazen sallanma, ellerini gözü önünden geçirme, elini gözüne batırma gibi davranışlar görülebilmekte, akranlarından uzak olmaları zayıf benlik algısına yol açabilmektedir (Sucuoğlu ve Kargın, 2008).

Görme yetersizliği olan bireylere bağımsız hareket etme becerisi kazandırılması öncelikli amaçtır. Bağımsız hareket etme becerisi zihinsel tasarım (oryantasyon) ve dolaşım (mobilité) yoluyla gerçekleştirilmektedir. Zihinsel tasarım (oryantasyon), kişinin kendinin ve çevresinin fiziksel durumunu boşlukta algılaması gibi soyut bir durumu tanımlamaktadır. Dolaşım (mobilité), ise bina içinde ve dışında bir yerden bir yere gitme, merdiven çıkıp inme, toplu taşıma araçlarıyla bir yerden bir yere gitme gibi becerileri kapsamaktadır. Bu doğrultuda okula yeni başlayan görme yetersizliği olan bir çocuğa öncelikle sınıf ve okul tekrar tekrar gezdirilerek algılaması sağlanmalıdır (İftar, 2007).

Çizelge 3.6 Görme Yetersizliği Olan Bireyler**Gelişim Alanları****Bilişsel Gelişim**

Nesneleri dokunarak tanımaya çalışırlar.

Renkleri ayırt edemezler.

Hareket halindeki nesneleri gözleriyle takip edemezler.

Görme yetersizliğinden kaynaklanan duyu eksikliğini aktarma yoluyla başka duyuları aracılığına bırakırlar.

Uzamsal kavramları öğrenmede güçlük çekerler.

Dilsel Gelişim:

Konuşurken jest ve mimikleri az kullanırlar veyahiç kullanmazlar.

Kullandıkları materyalleri veyaokuma kâğıtlarını gözlerine yakın tutarlar.

Aynı noktaya uzun süre bakarlar.

Sık sık eşyalara çarpma, düşme veyasağa sola amaçsız uzanma davranışları görülür.

Sosyal Gelişim:

Akranlarıyla iletişim kurmada güçlük çekerler.

Devinişsel Gelişim:

Bağımsız hareket edebilme becerileri sınırlıdır.

İnce motor gerektiren becerileri yapmakta zorlanırlar.

Gözleri kaşıma ve sulanma, kısarak bakma gibi fiziksel belirtiler görülür.

Öğretimsel Uyarlamalar

Kullanılabilen durumlarda dokunsal uyaranlardan yararlanılmalıdır. (üç boyutlu nesneler, kabartma grafikler vb.)

Ders işlenişi sırasında öğrencilerin ışığa karşı duyarlılığına göre düzenlemeler yapılmalıdır.

Derslerde betimleyici bir dil kullanılmalıdır.

Kullanılacak materyaller görme derecesine göre büyütülmeli ve renk uyumu kontrastı sağlanmalıdır.

Akranlarıyla iletişim kurmasına yardımcı olacak şekilde oturma düzeni oluşturulmalıdır.

Koridorların, dersliğin ve giriş çıkışların engelsiz ve güvenli olması sağlanmalıdır.

Kapılar ya tam açık ya tam kapalı tutulmalıdır.

Bedensel Yetersizliği Olan Bireyler

Bedensel yetersizliklerde genel olarak dört hastalık görölmektedir. Bunlardan serebral palsi; beynin kas kontrolünü yeterince yapmamasına bağlı olarak ortaya çıkan ve bireyin duruşunu, dengesini ve hareketlerini etkileyen rahatsızlıktır. Spina bifida, çoğu zaman yalnızca bel altında oluşan omuriliğe bağlı bir rahatsızlıktır; kas erimesi, kasların yapısını ve işlevini etkileyen rahatsızlıklara ortak verilen bir addır. Travmatik beyin hasarı ise kafanın ciddi yaralanmalara bağlı olarak gelişen fiziksel ve zihinsel yetersizlikleri içermektedir (İftar, 2007; Sucuoğlu ve Kargın, 2008).

Bedensel yetersizlik, kaslar, eklemler ve kemiklerle ilgili hastalık veya bozuklukların ortaya çıkardığı bir durumdur. Sürekli hastalıklar ise astım, AIDS, diyabet, epilepsi gibi sağlıkla veya tıbbi durumlarla ilgilidir. Bu grupta yer alan çocuklar fiziksel sağlığında problem olan ve sürekli olarak bakım ve ilaç tedavisine gereksinim duyan çocuklardır (İftar, 2007; Sucuoğlu ve Kargın, 2008).

Bedensel yetersizliği olan çocuklar sosyal ve duygusal alanlarda da problem yaşayabilmektedir. Kendilerine güvenleri azdır, küçük yaşlardan itibaren akranlarıyla farklılıklarını kabul ederler, ancak özellikle ergenlik dönemi çocukların akranlarının tepkilerine daha duyarlı oldukları bir dönem olduğu için fazla problem yaşamaktadırlar (Sucuoğlu ve Kargın, 2008).

Çizelge 3.7 Bedensel Yetersizliği Olan Bireyler

Gelişim Alanları**Bilişsel Gelişim**

El-göz koordinasyonu gereken becerilerde güçlük yaşarlar.

Okula düzenli devam edemediklerinden eğitim süreci aksar.

Dilsel Gelişim:

Serebral palsili çocuklarda dil ve konuşma bozuklukları ortaya çıkabilmektedir.

Sosyal Gelişim:

Yetersizliklerinden dolayı sosyal iletişim kurmada zorluk çekerler.

Bedensel devinim gerektiren derslerde arkadaşlarından uzak durarak çekingen davranışlar gösterirler.

Devinişsel Gelişim:

Bağımsız hareket edebilme ve devinimsel koordinasyonları sınırlıdır.

Denge bozuklukları görülür.

Kol, bacak ve eklem ağrılarında şikayet ederler.

Özel yürüyüş tarzları vardır.

Sıklıkla yorgunluktan şikayet ederler.

Harekatten çekinir, pasif kalmayı tercih ederler.

Öğretimsel Uyarlamalar

Okula devam ettikleri süreler takip edilerek ek çalışmalar ve notlarla eğitim süreci takviye edilmelidir.

Kas gelişimini tamamlayamayan öğrenciler için ders esnasında el-göz-kas koordinasyonu gerektirmeyen materyaller hazırlanmalıdır.

Konu ile ilgili bilgi sahibi olarak çocukla dilsel pratik yapılmalı ve akranlarıyla iletişim kuracağı ortamlar sağlanmalıdır.

Süreğen hastalıklar ve bedensel yetersizlikler hakkında bilgi edinerek normal öğrencilerin bu konu hakkında bilgilendirilmesi sağlanmalıdır.

Grup çalışmaları yaptırılarak sosyal gelişimlerine katkı sağlanmalıdır.

Dersliğin, koridorların ve giriş çıkışların geniş ve engelsiz olması sağlanmalıdır.

Kas gelişimini tamamlayamayan öğrenciler için özel kalem, defter vb. ve büyük tuşlu hesap makinesi, bilgisayar klavyesi vb. materyaller tercih edilmelidir.

Dil ve Konuşma Yetersizliği Olan Bireyler

Yaygın olarak gözlenen dil ve konuşma bozuklukları eklemleme, ses bozuklukları ve akıcılık bozukluğu olarak adlandırılan kekemelik olarak sıralanabilmektedir. Eklemleme bozuklukları sözcükleri telaffuz etmedeki güçlütür ve ses atlama, ses ekleme, ses bozma veya ses değiştirme gibi farklı şekillerde ortaya çıkabilir. Ses bozuklukları sesin şiddetinin, yüksekliğinin, kalitesinin bozulmasıdır ve zihinsel engelli çocuklarda daha sık gözlenir. Kekemelik ise konuşmanın doğal akışı veya ritmindeki bozukluktur. Çocuğun söylemeye çalıştığı sözcüklerin veya sözcük parçalarının tekrarı, uzatılması veya bloke edilmesi şeklinde ortaya çıkar (Sucuoğlu ve Kargın, 2008).

Dil ve konuşma yetersizliği fiziksel bir temele dayanmakla birlikte geliştirilebilir özelliğindedir. Bireyler düzeltici ve öğretici bir çalışmaya yanıt verebilmektedirler (Reynolds and Birch, 1988). Bu nedenle okul öncesi, ilköğretim ve lise eğitimleri yetersizlikleri giderme konusunda büyük önem taşımaktadır.

Sınıf öğretmenlerinin sınıflarındaki dil ve konuşma bozukluğu olan öğrencilere öğretimsel uyarlamalar yapmaları gerekebilir. Bu çocuklar sınıftaki eğitim programının her boyutuna katılabilirler. Ancak dil ve konuşma becerilerinin geliştirilmesi ve sosyal kabulün sağlanması konusunda desteğe ihtiyaç duymaktadırlar (Sucuoğlu ve Kargın, 2008).

Dil ve konuşma bozukluklarının çocuğun içinde yaşadığı kültür, soysa-ekonomik düzey, eğitim düzeyi, yaşanan coğrafî bölgeyle ilişkili olabileceği unutulmamalıdır. Bu durumda öğretmen anlayışlı, kabul edici bir tavır içinde etkili dinleme yapmalıdır (Sucuoğlu, 2006).

Çizelge 3.8 Dil Ve Konuşma Bozukluğu Olan Bireyler

Gelişim Alanları**Bilişsel Gelişim**

Yeni kullanılan sözcükleri anlama ve kullanmada zorluk çekerler.
Sözcükleri az kullanmaları telaffuzlarını zorlaştırır.

Dilsel Gelişim:

Konuşmaları akıcı değildir.
Duygu ve düşüncelerini ifade edemezler.
Konuşmalarında sesleri düşürür, değiştirir, atlar veyayanlış söylerler.
Konuşmaları kısıtlı ve sözcük dağarcıkları sınırlıdır.
Konuşma sesi gür veyazayıf çıkar.
İsteklerini anlatma yerine jest, mimik veyabaşka türden işaretler kullanırlar.
Durmadan ses çıkarırlar fakat çıkardıkları ses anlamlı değildir.

Sosyal Gelişim:

Sınıfta konuşmamayı tercih ederler.
Özellikle sözel iletişim gerektiren derslerde pasiftirler.

Devinişsel Gelişim:

Konuşurken yüzde gerilim, başın ani hareket ettirilmesi ve kaş-göz oynaması gibi fiziksel hareketler gözlenir.

Öğretimsel Uyarlamalar

Öğretimde yeni kullanılan sözcüklerin miktarı göz önünde bulundurularak öğretim hızı ayarlanmalıdır.
Öğrenciye olabildiğince soru sorularak aktif katılımı sağlanmalıdır.

Dil ve konuşma becerilerinin geliştirilmesi için sözel iletişim alıştırmaları yapılmalıdır.

Kullanılan sözcükler sık sık tekrar ettirilerek çeşitli şekillerde kullanmaları sağlanmalıdır.

Konuşma hataları eleştirilmemeli, yanlış söylenen sözcükler uygun bir dil ile düzeltilmelidir.

Sınıf içerisinde iletişim kurmada öğrenci cesaretlendirilmelidir.

Konuşurken yapılan fiziksel hareketler çeşitli etkinliklerle en aza indirilmelidir.

Öğrenme Güçlüğü Olan Bireyler

Yetersizliği olan bireylerde en büyük grubu öğrenme güçlüğü olan bireyler oluşturmaktadır. Öğrenme güçlüğü dinleme, konuşma okuma, yazma, heceleme ve matematik işlemleri yapmada yeteneği etkileyen; konuşmanın, okuma ve yazmanın yapılamaması veya anlaşılabilmesi ile ilgili psikolojik süreçlerden bir veya birkaçındaki bozukluk olarak tanımlanmaktadır (Sucuoğlu ve Kargin, 2008).

Öğrenme güçlüğü olan bireylerde zihinsel, bedensel, dilsel, işitsel, görsel veya çevresel herhangi bir yetersizlik olmamasına karşın akademik ve zihinsel faaliyetleri arasında fark ortaya çıkmaktadır. Birçok öğrencide akademik hayatlarını etkileyecek hafıza, dikkat ve kavrama yetersizliği görülmektedir. Öğrenme güçlüğü olan öğrenciler yanlış öğrenme stratejisi seçme eğiliminde olmaktadır (Salend, 1998).

Öğrenme güçlüğü olan çocukların akademik başarılarını artıran en önemli etmen öğrenmeyi öğretmektir. Öğretmenin, öğrenciyi iyi analiz ederek güçlük yaşadığı konularda öğrencinin bu güçlüğü fark etmesini sağlaması ve kendi kendine öğrenme stratejisi geliştirmesine yardımcı olması gerekmektedir.

Çizelge 3.9 Öğrenme Güçlüğü Olan Bireyler**Gelişim Alanları****Bilişsel Gelişim**

Okuma hızı ve niteliği açısından yaşlılarından geridirler.

Yazıları okunaksız ve çirkindir.

İmla ve noktalama hataları yaparlar.

Problemi çözüme götürecek işleme karar veremezler.

Saati öğrenmekte zorlanırlar.

Dört işlemi yaparken yavaştlar. Parmak sayarak işlem yapmaya çalışırlar.

Soyut kavramları anlamakta güçlük çekerler.

Yönlerini bulmakta zorlanırlar, yönleri öğrenmekte güçlük çekerler.

Belirli sıra içinde yapılması gereken işlemlerin sırasını kaçırmaları.

Dilsel Gelişim:

Kelimeleri hecelerken veya harflerine ayırırken zorlanırlar.

Okuduklarını anlatmakta zorlanırlar.

Sosyal Gelişim:

Gözlenen herhangi bir yetersizliği olmamasına rağmen öğrenmede yaşadıkları güçlük sosyal becerilerini olumsuz etkiler.

Devinişsel Gelişim:

Kalemi uygun biçimde kavramakta zorluk çekerler.

Kaba motor becerilerinde yaşlılarına göre geridedirler.

İnce motor becerilerine dayanan işlerde zorluk çekerler.

Öğretimsel Uyarlamalar

Eğitimde en önemli hedef “öğrenmeyi öğretmek” olmalıdır.

Öğrenciye öğrenme güçlüğü yaşadığı konu fark ettirilerek o doğrultuda strateji geliştirmesine yardımcı olunmalıdır.

Sık sık sesli ve sessiz okuma etkinlikleri yaptırılmalıdır.

Ev ve okul ortamında sosyal beceriler ödüllendirilmeli, sosyal beceri üzerine odaklanılmalıdır.

Motor becerilerini geliştirecek etkinlikler yaptırılmalıdır.

Otistik Bireyler

Otistik bireyler, sosyal etkileşim için gereken sözel olmayan davranışlarda eksiklik göstermekte, akran uyumunda sorun ve paylaşımında sınırlılık yaşamaktadırlar. İletişim sorunları olarak dil gelişiminde gecikme, karşılıklı konuşmada zorluk, gelişimsel düzeye uygun olmayan oyun oynama ve yinelenen dil kullanımı gözlenmektedir. Otistik bireylerde düzen ve davranışsal takıntılar, belli bir rutini takip etme ve nesnelere sıra dışı ilgi ve takıntı görülmektedir (İftar, 2007).

Otistik çocuklar genel olarak öğrendiklerini aktarma ve genelleştirme ile ilgili sıkıntı yaşamaktadır. Normal gelişim gösteren çocukların kolayca öğrendikleri becerileri kendiliğinden öğrenememekte, soyut ifadeleri, deyimleri, şakaları anlamada güçlük yaşamakta, arkadaşlarıyla etkileşimde, oyunlarda, grup etkinliklerine katılımlarında sınırlılıklar göstermektedirler (Sucuoğlu, 2006).

Çizelge 3.10 Otistik Bireyler**Gelişim Alanları****Bilişsel Gelişim**

Yaşlılarıyla oynamakta ve oyun kurmakta yetersizdirler.

Dönen nesnelere ilgi duyarlar.

Tehlikelerin farkına varmakta zorlanırlar.

Bilgileri düzenlemede problem yaşarlar.

Dikkatlerini toplamada zorlanırlar.

Dilsel Gelişim:

Dil gelişimi geridir, konuşmalarında akıcılık yoktur.

Konuşulurken çok az jest ve mimik kullanırlar.

Karşılıklı konuşmada zorluk yaşarlar.

Sıra dışı ve yinelenen bir dil kullanırlar.

Sosyal Gelişim:

Karşılıklı konuşmayı başlatamaz ve sürdürmezler.

Göz kontağı kurmaktan kaçınırlar.

İletişim kurmak istemediklerinde çılglık, bağırma vurma gibi hareketler gözlenir.

Günlük rutinlerinin dışına çıkmaz istemezler.

Nedensiz ağlarlar, bağırırlar ve çılglık atarlar.

Seslenildiğinde veyaitişim kurulmaya çalışıldığında tepki vermezler.

Devinişsel Gelişim:

Kendi etraflarında dönme, zıplama gibi yinelenen davranışları vardır.

Sözel onaylamalar olmadan çok az tepki verirler veyahiç tepki vermezler.

Öğretimsel Uyarlamalar

Öğrencinin hangi uyarılara karşı duyarlı olduğu öğrencini ailesinden ve önceki eğitimcilerden öğrenilerek okulda çıkabilecek problemler azaltılmalıdır.

Derslerde görsel materyaller kullanılmalıdır.

Öğrenciye görsel plan sunularak konular arasında geçiş ve ilişkiler açıklanmalıdır.

Dil ve iletişim becerileri artırılarak davranış problemleri azaltılmaya çalışılmalıdır.

Abartılı jest ve mimik kullanmaktan kaçınılmalıdır.

Kısa ve anlaşılır konuşulmalıdır.

Dersler otistik öğrenciye iletişim kurmayı öğretecek şekilde planlanmalıdır.

Konuşmanın yanı sıra bilgisayar kullanma veya işaret kullanma gibi alternatif iletişim yollarının kullanılmalıdır.

Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu Olan Bireyler

Dikkat dağınıklığı, ani ve düşünmeden hareket etme, aşırı hareketlilik özelliklerini sürekli olarak ve belirgin şekilde akranlarından daha fazla gösteren çocuklardır. Bozukluğu üç temel belirtisi vardır:

- 1- Dikkat eksikliği
- 2- Aşırı hareketlilik
- 3- Dürtüsellik

Dikkat eksikliği. Bu sorunu olan çocuklar, uyarıların hepsini eşit düzeyde algılamaktadır. Bu nedenle belirli bir işle uğraşırken başka bir uyarıcı dikkatini kolayca dağıtmaktadır. Bu yüzden dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu olan çocuklar, yaptıkları işleri yarım bırakmakta ve uğraştığı etkinliği bitirmeden diğerine geçmektedirler. Bu çocukların dikkat süreçleri de günden güne değişiklik göstermektedir. Bazı günler işlerinin tümünü belirli zaman süresinde bitirebilirken başka bir günü hiçbir şey yapmadan geçirebilmektedirler.

Aşırı hareketlilik. Hiperaktif çocuklar, yaşlarına göre daha hareketlidirler. Ataklık biçimde sergilenen bu hareketlik bir amaca yönelik değildir. Bu davranışlar, çocuk ve çevresi için sorun oluşturmaktadır. Aşırı hareketliliğin genel özelliklerine bakıldığında aşırı huzursuzluk, kıpırdanıp durma, sessiz, dikkatli ve kontrollü davranışların sergilenmesi gereken ortamlarda davranışları kontrol edemeyip daha hareketli olma, yerinde oturamama ve aşırı konuşma özellikleri göstermektedir.

Dürtüsellik. Ataklık/dürtüsellik, bireyin kendini kontrol etmede sorun yaşaması ve sonunu düşünmeden harekete geçmesidir. Bu çocuklar; aktif, kendiliğinden hareket eden, canlı ve doğal, kontrolsüz, dağınık, aceleci, isteklerini erteleyemeyen, sohbet sırasında söz kesen, düşündüğünü hemen yapan, aklına geleni geldiği anda söyleyen, sırasını beklemekte güçlük çeken ve plansız bireyler olarak tanımlanmaktadır.

Çizelge 3.11 Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu Olan Bireyler

---

Gelişim Alanları**Bilişsel Gelişim**

Okul araç-gereçlerini sık sık kaybederler.
Grup içinde sırasını beklemekte zorlanırlar.
Genelde başladıkları işleri bitirmede güçlük çekerler.
Dikkatleri kısa sürelidir.
Günlük işlerde genellikle unutkanlırlar.
Başladıkları işi bitirmeden diğerine geçerler.
Çalışmaları plansız düzensiz ve karmaşıktır.
Sürekli kendileriyle ilgilenilmesini isterler.

Dilsel Gelişim:

Hızlı hareket ettikleri gibi hızlı konuşurlar.

Sosyal Gelişim:

İsteklerini erteleyemezler.
Başarılı öğrencilerin yanında kendilerini küçük görürler

Devinişsel Gelişim:

Sürekli hareket halindedirler.
Sürekli bağırır hareket eder başlarına engel olurlar.
Başkalarını rahatsız edici çekme, vurma bağırma gibi davranışlar gösterirler.
İnce veyakaba motor berilerinde sorun yaşarlar.

Öğretimsel Uyarlamalar

Dikkatlerini dağıtabilecek uyarılar mümkün olduğunda sınıf içerisinde bulundurulmamalıdır.

Öğrencinin etrafına sakin, dikkatli, sınıf kurallarına uyan, iş birliğine açık öğrencilerin oturması sağlanmalıdır.

Sınıf içinde bireysel çalışma, küçük kümeyle çalışma, bağımsız çalışma ve bireysel ödüllendirme için köşeler düzenlenmelidir.

Çeşitli okuma etkinlikleri yapılarak konuşma hızı ayarlanmaya çalışılmalıdır.

Olumlu davranışlar üzerinde odaklanılmalı ve ödüllendirilmelidir.

Motor beriler gerektiren bazı derslerde başarılı olmaktadır. Bu nedenle yapılan gözlemlerle başarılı oldukları derslere yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

Ülkemizde yetersizlik türlerine göre oluşturulan eğitim kurumları zamanla yerini kaynaştırma eğitimine bırakmıştır. Kaynaştırma eğitiminin yaygınlaşması ile beraber sayılarında düşüş gözlenen eğitim kurumları, öğrenci ve öğretmen sayıları ile ilgili veriler aşağıdaki Çizelge 3.12’de verilmiştir.

Çizelge 3.12 2009-2010 Yılı Özel Eğitim Rehberlik Ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü Kurum ve Öğrenci Sayıları (TÜİK,2010)

OKUL/KURUM TÜRÜ	OKUL/KURU M SAYISI	ÖĞRENCİ SAYISI	ÖĞRETMEN SAYISI
Özel Eğitim Ok. Bünyesinde Anasınıfı	77	659	94
İşitme Engelliler İlköğretim Okulu	49	4598	1055
İşitme Engelliler Meslek Liseleri	17	1822	248
Görme Engelliler İlköğretim Okulları	15	1325	392
Ortopedik Engelliler İlköğretim Okulları	3	485	82
Ortopedik Engelliler Meslek Liseleri	2	135	29
Eğitilebilir Zihinsel Engelliler İlköğretim Okulları (55-1)	54	2933	(961+369)
Eğitilebilir Zihinsel Engelliler İş Okulları (22+3+52) 2001+1902=3903	77	3903	1330
Öğretilebilir Zihinsel Engelliler Eğitim Uygulama Okulları	129	6973	(1594+57)
Öğretilebilir Zihinsel Engelliler İş Eğitim Merkezleri (125+5)	130	3824	1651
Otistik Çocuklar Eğitim Merkezleri	33	1206	352
Otistik İş Çocuklar Eğitim Merkezleri	5	278	
Vakıfbank Umut Çocukları Sosyal Rehabilitasyon Merkezi Yatılı İlköğretim Okulu (Uyum Güçlüğü Olanlar)	1	39	12
Görme Engelliler Basımevi ve Akşam Sanat Okulu	1 kurum	-	9
ARA TOPLAM	682	28180	6264

3.2.3 Kaynaştırma destek hizmetleri

Ülkemizde destek hizmet yaklaşımlarının planlanması ve uygulanmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Destek hizmetleri sağlanmaksızın gerçekleştirilecek kaynaştırma eğitimi, özel gereksinimli öğrenciyi sadece genel eğitim sınıfına yerleştirmekten öteye gidemeyecektir. Oysaki ancak gerektiğinde özel gereksinimli öğrenciye ve/veya sınıf öğretmenine destek sağlanarak kaynaştırma uygulaması gerçekleştirildiğinde kaynaştırmanın tam anlamıyla uygulandığı söylenebilmektedir (Batu, 2000; Gürgür ve Uzuner, 2010).

Hem öğrencinin hem de öğretmenin kaynaştırma eğitiminden en verimli şekilde yararlanabilmesi için destek hizmetlerinde donanımsal altyapının sağlanmasının yanı sıra okul/sınıf günlük programının desteklerin planlanmasını kolaylaştıracak şekilde esnek olması gerekmektedir (Sucuoğlu, 2006). Çünkü öğrencinin destek hizmetlerinden yararlandığı bir programdaki başarının veya başarısızlığın nedeni yalnızca destek hizmetlere bağlanamayacaktır.

Destek hizmetlerinin çeşitli şekillerde sağlandığı görülmektedir. Özel gereksinimli öğrenci, sınıf içinde öğretmenle birlikte çalışan özel eğitimci veya yardımcı öğretmenden destek alabileceği gibi günün belli saatlerinde ayrı bir odada özel eğitim öğretmeni ile de çalışabilmektedir (Sucuoğlu, 2006).

Kaynak oda eğitimi

Normal sınıfta eğitim görmekte olan özel gereksinimli öğrenciler, önemli derecede eksiklik gösterdikleri derslerde veya ek çalışma gereksinimi duydukları alanlarda normal sınıftan çıkarılarak kaynak odaya alınmaktadır. Kaynak odada kaynak öğretmen(özel eğitim öğretmeni gibi) veya destek hizmet uzman ile (dil ve konuşma terapisti gibi) bireysel veya küçük grup eğitimi alması sağlanmaktadır (Kuz, 2001; Batu ve İftar, 2010).

Kaynak oda eğitimi alınan verime karşın özel gereksinimli öğrenciyi genel eğitim sınıfından dolayısıyla akranlarından ayırdığı, genel eğitim sınıfındaki derslerin bazılarında katılmadığı ve kaynak odada eğitim gören öğrencinin kendini farklı hissetmesine neden olduğundan dolayı eleştirilmektedir (Sucuoğlu ve Kargın, 2008).

Sınıf içi Yardım

Kaynak oda eğitimine alternatif olarak özel gereksinimli öğrenciler genel eğitim sınıfı ortamında yapılacak düzenlemeyle eksiklik gösterdikleri veya ek çalışma gereksinimi duydukları derslerde sınıf içerisinde destek hizmet alabilmektedirler. Sınıf içi yardımda öğrenciyi destek hizmet sağlamak için sınıf dışına çıkarmak yerine destek hizmeti öğrenci için sınıf içine almak söz

konusudur. Sınıf içi yardım uygulanırken destek hizmet uzmanı ve sınıf öğretmeni öğretim sorumluluğunu, plan ve değerlendirme işini ve sınıf kontrolünü paylaşmaktadır (Batu, 2000; Batu ve İftar, 2010).

3.2.4 Kaynaştırma eğitiminin olumlu sonuçları ve uygulamadaki engeller

Kaynaştırma Eğitiminin Olumlu Sonuçları

Kaynaştırma uygulaması ülkemizde yaklaşık olarak 1995 yılından beri uygulanmakta ve bu uygulamaya devam eden öğrenci sayısı gün geçtikçe artmaktadır. Bu uygulamanın yetersizliği olan öğrencilerin yanında bunların aileleri, normal gelişim gösteren bireyler ve bunların aileleri ve öğretmenleri de içine alan geniş bir kesimi ilgilendirmektedir (Kuz, 2001).

Kaynaştırma eğitimi sonuçları Çizelge 3.13'te ayrıntılı olarak verilmektedir.

Çizelge 3.13 Kaynaştırmanın Sonuçları (Sucuoğlu ve Kargın, 2008; MEB,2010b)

Özel Gereksinimli Öğrencilere	Özel gereksinimli olmayan akranlarıyla birlikte yaşamayı ve arkadaşlık kurmayı öğrenirler. Diğer akranlarını gözlemleyerek yeni beceriler öğrenirler. Toplum içinde yaşamaya hazırlık olacak nitelikte gerçek yaşam deneyimleri kazanırlar. Kapasite ve öğrenme hızlarına uygun eğitim alırlar. Zayıf yönlerini kısa sürede yeterli hale getirebilirler. Eğitim programlarına ek olarak aile eğitimi, sosyal, kültürel, serbest zaman etkinlikleri sayesinde bütünsel gelişimleri kolaylaşır.
Normal Gelişim Gösteren Öğrencilere	Özel gereksinimli bireyler hakkında daha gerçekçi bir bakış açısı elde ederler Kendilerinden farklı olan bireyleri kabul etmeyi öğrenirler. Kendilerini başkalarının yerine koymayı ve onları anlamayı öğrenirler. Tüm zorluklara rağmen başarılı olan bireyleri tanıma fırsatı elde ederler.
Sınıf Öğretmenlerine	Liderlik, model olma ve sorumluluk duyguları gelişir. Sınıf ortamını ve öğretim programını sınıftaki öğrencilerin gereksinimlerine göre düzenleme becerisi kazanırlar. Özel eğitim öğretmeni, rehber öğretmen gibi diğer personelle iletişimi ve işbirliği kurma becerilerini geliştirirler. Şartsız kabul, sabır, hoşgörü ve bireysel özelliklere saygı davranışları gelişir.
Özel Gereksinimli Çocukların Ailelerine	Normal gelişimi öğrenirler ve kendilerini toplumdan daha az soyutlanmış hissederler. Çocuklarına nasıl yardım edebilecekleri konusunda yeni yollar öğrenirler.

Normal Gelişim Gösteren Çocukların Ailelerine	<p>Çocuk üzerindeki beklentileri çocuğun kapasitesine uygun olarak şekillenir.</p> <p>Kendilerine önemli bir destek sağlayabilecek normal gelişim gösteren çocukların aileleriyle iletişimlerini geliştirirler.</p> <p>Özel gereksinimli çocukların aileleriyle etkileşime girerek onlara katkı getirebilirler.</p> <p>Çocuklarına bireysel farklılıkları ve onlara saygı duymayı öğretme fırsatını elde ederler.</p>
--	---

Kaynaştırma Eğitiminin Uygulamasındaki Engeller

Kaynaştırma eğitiminin uygulanması sürecinde birçok engelle karşılaşmaktadır. Ülkemizde kaynaştırma eğitimin uygulanmasındaki engeller personel yetersizliği, olumsuz tutumlar, eğitim türünde kalıplaşma, yaygınlık, eğitim ortamlarının düzenlenmesi, araç-gereç yetersizliği, program geliştirme, yönetim ve denetim gibi sorunlar olarak karşımıza çıkmaktadır (Özsoy, 2002).

Kaynaştırma Eğitimine Yönelik Olumsuz Tutumlar

Donanımsal alt yapının yanı sıra karşılaşılan olumsuz tutumlar kaynaştırma eğitiminin etkililiğini büyük oranda azaltmaktadır. Kaynaştırma eğitimi önündeki en büyük engeli oluşturabilecek olumsuz tutum ailelerden gelmektedir. Özel gereksinimli çocuğun tutumunun şekillenmesinde aile etkisi büyüktür. Çünkü çocuğun yetersizliğinin ortaya çıkması ve buna yönelik planlamanın yapılması için öncelikle ailenin bu durumu kabullenmesi gerekmektedir. Ailelerde kaynaştırmaya doğru genel bir hareket olmakla birlikte kaynaştırmaya karşı büyük bir direnç gösteren aileler de bulunmaktadır (Kuz, 2001).

Özel gereksinimli çocukların ailelerinin yanı sıra normal gelişim gösteren ailelerin de kaynaştırma eğitimi konusunda olumsuz tutum sergiledikleri görülmektedir. Normal gelişim gösteren çocukların aileleri özellikle belirli tip yetersizliğe sahip çocukların kaynaştırılmasına karşı daha yüksek bir sesle endişelerini dile getirmektedir. Bu belirli grubundakiler özellikle duygusal ve davranışsal problemi olanlar ve ağır yetersizliği olan çocuklardır (Kuz, 2001).

Olumlu sosyal etkileşimler sağlama, öğrencilerin kendilerini değerli birer birey olarak kabul ettikleri, bir grubun içinde çalışabilen birbirlerine karşı saygılı aynı zamanda kendilerini birbirlerinden sorumlu hissedilen bireylerden oluşan bir sınıf ortamı hazırlamada en büyük sorumluluk öğretmenlere aittir (Çolak, 2007). Olumsuz tutumlara sahip öğretmenlerin vereceği eğitimin başarılı olma olasılığı düşüktür (Kuz, 2001).

Kaynaştırma sınıfı öğretmeni olan sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma yapmaya istekli ve özel gereksinimli öğrenciyi kabul edici bir tutum sergilemesi gerekmektedir. Çünkü kaynaştırma uygulamasının verimli şekilde yapılmasındaki en önemli etmenlerden biri öğretmendir. Öğretmenlerin yetersizliği olan öğrencilerin kaynaştırılması sürecinde başarıya ulaştırmayı kolaylaştırıcı ortamlar sunmaları gerekmektedir (Batu, 2000; Smith et al. , 2004; Batu ve İftar, 2010).

Kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin özel gereksinimli öğrencilerin program ve değerlendirme çalışmaları içinde yer alması, özel gereksinimli öğrenciler kaynak odada veya sınıf içinde de olsa onların yararlanabileceği öneriler geliştirmesi ve uygulaması, öğretimi bireyselleştirmesi, sınıfta normal gelişim gösteren çocuklar eşit eğitsel fırsatlar sağlaması ve işbirliğine açık bir tutum sergilemesi gerekmektedir (Batu ve İftar, 2010).

O'Reily ve Duquette (1988)'e göre öğretmenlerin kaynaştırmaya yönelik tutumlarını etkileyebilecek pek çok etmen bulunmaktadır. Bu etmenlerin belli başlıları, öğretmenin yaşı, öğretim yapılan sınıfın düzeyi, özel gereksinimli çocuğun özür grubu, özrünün derecesi ve öğretmenin okul yönetiminden ve destek hizmet personelinin almış olduğu destek düzeyi olarak sayılabilmektedir (Batu ve İftar, 2010).

Öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencilerin kaynaştırılmasına ilişkin olumsuz tutumları destek eğitim hizmetlerinin yetersizliğinden, sınıftaki öğrenci sayısının fazla oluşundan, özel gereksinimli öğrencilerle yetersiz ve olumsuz deneyimlerden ve özel gereksinimli öğrencilerin davranışlarını yönlendirmede, uygun öğretim programını hazırlama ve uygulama konularında yeterli donanıma sahip olmamaktan kaynaklanmaktadır (Salend, 1998).

Kaynaştırmaya yönelik olumsuz öğretmen tutumlarıyla uygulamada sıklıkla karşılaşılmaktadır. Bu tutumları olumlu hale çevirmek için öğretmene gereksinim duyduğu zamanın, eğitimin, personel ve materyal desteğinin sağlanmasına ve sınıftaki öğrenci sayısının daha az tutulmasına gayret edilmesi gerekmektedir (Sucuoğlu ve Kargın, 2008). Sınıf öğretmenlerinin özel gereksinimli bireyler ve kaynaştırma konularında bilgilendirilmeleri ve hizmet içi eğitim programlarından yaralanmaları, öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinde olumlu yönde değişikliklere neden olmaktadır (Batu ve İftar, 2010).

Personel ve Destek Servis Eksikliği

Öğretmene veya öğrenciye gereksinim duyduğu destek hizmetin sağlanmaması durumunda kaynaştırmadan yarar sağlamak mümkün görünmemektedir. Ancak ülkemizde genel eğitim okullarında sınıf öğretmenine, özel gereksinimli öğrencinin belirlenmesinde, değerlendirilmesinde, gerektiğinde bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlanmasında ve öğretimin planlanmasında ve uygulanmasında yardım edecek destek servisler bulunmamaktadır (Sucuoğlu ve Kargın, 2008).

Fiziksel Ortam Yetersizliği

Genel eğitim sınıflarındaki fiziksel yapı kaynaştırma uygulamasına kimi zaman engel oluşturmaktadır. Dik merdivenler, dar koridorlar, ışıklandırmadaki eksiklikler, yankı yapan yüksek tavanlar ve yüksekliği iyi ayarlanmamış yazı tahtaları gibi unsurlar kaynaştırma engeli olarak karşımıza çıkmaktadır. İlk ve en önemli nokta sınıftaki öğrenci sayısının öğretmenin ilgilenebileceğinden fazla olmamasıdır. Kaynaştırmanın başarılı şekilde uygulanabilmesi için sınıftaki öğrenci sayısının en fazla 25–30 arasında olması gerekmektedir (Varlıer ve Vuran, 2006; Batu ve İftar, 2010). Yapılan araştırmaya göre öğretmenler, sınıfların ve yetersizliği olan öğrencilerin fazlalığı ve fiziksel koşul yetersizliğinin uygun bir kaynaştırma eğitimi için yeterli olmadığını düşünmektedir (Metin vd., 2007). Yapılan bir diğer araştırmada öğretmenler, kaynaştırma öğrencilerinin sınıflarında olması gerektiğini, daha fazla sayıdaki kaynaştırma öğrencisinin ve sınıftaki öğrencilerin sayısının fazla olmasının öğretmenler için ve sınıf içindeki

normal gelişim gösteren öğrenciler için sorun oluşturabildiğini, böyle olduğunda kaynaştırma öğrencilerine de yeteri kadar zaman ayrılamadığını dile getirmektedirler (Batu, 2000).

Kaynaştırma öğrencilerinin özür türlerine göre sınıf içerisinde düzenlemeler yapılması gerekmektedir. Örneğin; görme yetersizliği olan bir öğrencinin kaynaştırıldığı bir sınıfta yerde olabilecek çanta vb. eşyaların kaldırılması, sınıf içi ışığın yetersizliği bir ölçüde giderici şekilde ayarlanması, sınıf tahtasının öğrencinin görebileceği yükseklik ve mesafede olması gerekmektedir. Aynı şekilde işitme yetersizliği olan bir öğrencinin kaynaştırıldığı sınıfta dıştan gelen sesleri en aza indirilmesi ve ses yankılanma süresini ideal süreye indirilmesi, sözel ifadelerin kullanılacağı materyallerde öğrencinin duyabileceği yükseklikte seslerin olmasına özen gösterilmesi ve görsellerin sınıf içerisinde sıklıkla kullanılması gerekmektedir (Girgin, 2003).

3.2.5 Kaynaştırma eğitiminde öğretimsel düzenlemeler

Kaynaştırma uygulamasının başarıya ulaşması için yerine getirilmesi gereken birçok koşul vardır. Uygun bir değerlendirme sisteminin yerleştirilmesi, yerleştirme olanaklarının artırılması, kaynaştırma konusunda bilgilendirilmiş sınıf öğretmeni yetiştirilmesi, tutum değiştirme programlarının yaygınlaştırılması, okullara donanımları geliştirebilmeleri için kaynak aktarılması, teşvik verilmesi ve destek hizmetlerinin uygulanması bunların başlıcalarıdır. Bu koşulların birçoğu öğrencilerin en yüksek düzeyde gelişim sağlamasına ve normal gelişim gösteren öğrencilerin bu uygulamadan olumsuz etkilenmesini önlemeye yöneliktir (Kuz, 2001). Bunların yanı sıra sınıf ortamında ve ders sürecinde yapılacak uyarlamalar kaynaştırma eğitiminin etkililiğini artıracak uygulamalar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Öğretimsel uyarlamalar, öğrencinin akranlarıyla birlikte aynı öğretim ortamında kendi hızında öğrenmesini sağlamak amacıyla öğretimin farklı boyutlarında yapılan değişiklikler olarak tanımlanmaktadır (Sucuoğlu, 2006). Janney ve Sneel (2004), öğretimsel uyarlamaları öğretimin içeriğinde yapılan

uyarlamalar ve öğretimin sunumunda yapılan uyarlamalar olmak üzere iki başlık altında ele almaktadır (Batu ve İftar, 2010).

Öğretimin İçeriğinde Yapılan Uyarlamalar

Yetersizliği olan öğrencilerin pek çoğu tipik ilköğretim programında yer alan sosyal çalışmaları, fen alanlarında önemli görüş ve düşünceleri ve bunlar arasındaki ilişkileri anlamakta zorluk çekmekte ve düzenlemeye ihtiyaç duymaktadırlar (Sucuoğlu, 2006; Özen, 2007; Batu ve İftar, 2010).

Öğretim içeriğini basitleştirmek. Öğretim içeriği iki şekilde uyarlanabilmektedir. Kaynaştırma öğrencisi için, diğer öğrenciler için belirlenen içerik basitleştirilmekte veya daha az sayıda beceri hedeflenmektedir. Ana konuları ve etkinlikleri tanımlama, içeriğin ana hatlarını sunma, ön bilgiler sağlama, derste öğretilecek kavram ve düşünceleri açıklama, etkinliklerin yararını göstererek öğrencileri güdüleme ve dersin amacını açıklama gibi özel düzenleyiciler kullanılarak görsel ve sözel bilgi daha anlaşılır hale getirilmektedir (Eripek ve Özen, 2007).

Öğretim içeriğini farklılaştırmak. İleri derecede özel gereksinime sahip kaynaştırma öğrencileri için, normal gelişim gösteren öğrenciler için belirlenen amaçlar dışında amaçlar belirlenmektedir. Örneğin; akademik başarının amaçlandığı bir konu ile ilgili sosyal veya gelişimsel amaçlar seçilebilmektedir (Batu ve İftar, 2010).

Ek öğretim amaçları belirlemek. Özel gereksinimli öğrencinin var olan amacı gerçekleştiremediği durumlarda ek öğretim amaçları belirlenerek konu öğrencinin anlayabileceği ve ulaşabileceği şekilde tekrar düzenlenmektedir.

Öğretimin Sunumunda Yapılan Uyarlamalar

Öğretim girdisinde uyarlamalar. Öğretim girdisinde yapılan uyarlamalar kullanılan yöntem, teknolojiler ve zorluk düzeyinde yapılan uyarlamaları kapsamaktadır. Öğretmenin kullanacağı yöntem ve teknolojileri sınıfta

kaynaştırma eğitimi alan öğrencinin yetersizlik türü, ön koşul bilgileri ve içeriği göz önünde bulundurarak uyarlaması gerekmektedir. Öğrencinin daha çok gerekli ortamı sağladıktan sonra kendi kendine öğrenmesi için fırsat tanınması ve akran öğretimi yöntemi ile çalışmanın tercih edilmesi önerilmektedir (Sucuoğlu ve Kargın, 2008).

Kullanılacak eğitim teknolojilerinin yetersizlik türüne yönelik bilgi edindikten ve yetersizliğin ne ölçüde olduğu öğrenildikten sonra hazırlanması gerekmektedir. Eğitim süreci içerisinde işbirlikli öğretim ve grup çalışmalarının kaynaştırma öğrencisi için daha uygun ve verimli olduğu düşünülmektedir.

Öğretim çıktısında yapılan uyarlamalar. Öğretime başlamadan yapılan düzenlemeler ve belirlenen amaçların ulaşma düzeyine yönelik yapılan uyarlamaları kapsamaktadır. Öğretmenlerin öğretimin başarısını değerlendirme ve sonuca göre yeni öğretimsel kararlar almaları gerekmektedir. Değerlendirme genellikle yazılı ve sözlü sınav olarak uygulanmaktadır. Değerlendirmenin sınav ile yapılacağı durumlarda kaynaştırma öğrencisinin yetersizlik türüne göre sınav süresinde, ortamında ve yönergelerinde uyarlamalar yapmak ve öğrenciye sınav becerilerini sınav öncesinde kazandırmak gerekmektedir.

Öğretimsel Uyarlamalar ile İlgili Genel İlkeler

- Gereğinden fazla uyarlama yapmaktan kaçınılmalıdır.
- Öğretmenin yürüteceği uyarlamalar tercih edilmelidir.
- Uyarlamalar adil olmalı, kaynaştırma öğrencisi veya normal gelişim gösteren öğrenciler zaman ve çaba yönünden birbirilerinden üstün tutulmamalıdır.
- Öğretimsel uyarlamalar yapılırken normal gelişim gösteren öğrencilerin duygu ve düşünceleri de dikkate alınmalıdır.
- Öğretmen veya destek hizmet çok gerekli durumlarda doğrudan kullanılmalı, diğer durumlarda öğrencinin kendi kendine başarması için yalnızca rehberlik yapılmalıdır.

- Öğretimsel uyarlamalar yapılırken sınıfın fiziki durumu göz önünde bulundurulmalıdır.

Kaynaştırma uygulamasının başarıya ulaşabilmesi ancak bireysel farklılıkların kabulü ve saygı görmesi ile mümkün olmaktadır. Yalnızca akademik değil, yetersizliği olan ve olmayan öğrenciler sosyal yönden de bir arada olmaları gerekmektedir. Kaynaştırma eğitimi ile yetersizliği olan çocuklar normal gelişim gösteren akranlarının arasında yetersizlikleri ile baş edebilmesini öğrenirken, normal gelişim gösteren çocuklar ise yetersizliği olan arkadaşlarının hem kendileri gibi hem de kendilerinden farklı olduklarını fark edecektir (Şenel, 1996).

Kaynaştırma eğitimi yalnızca yetersizliği olan bireyi genel eğitim sınıflarına yerleştirmek değil aynı zamanda çeşitli öğretimsel düzenlemeler yaparak okul-aile-öğrenci işbirliği içerisinde verimli bir eğitim sağlayarak yetersizlikleri engele dönüştürmemeyi amaçlamaktadır (MEB,2010b). Bu doğrultuda başarılı bir kaynaştırma uygulamasının ilkeleri;

- 1- Öncelikle başta okul müdür olmak üzere tüm okul çalışanları, özel gereksinimli olan öğrencilere karşı kabul edici ve destekleyici bir tutum sergilemelidir.
- 2- Sınıf öğretmenleri sınıflarında bulunan kaynaştırma öğrencileri olumlu tutum sergilemeli ve aynı tutumun sınıf genelinde hâkim olmasını sağlamalıdır.
- 3- Genel eğitim sınıfları tüm öğrencilerin gereksinimlerini karşılayacak ve öğrenmeleri kolaylaştıracak şekilde düzenlenmelidir.
- 4- Genel eğitim sınıflarında tüm öğrenciler birlikte öğrenme, oynama, eğitimsel ve sosyal etkinliklere katılma fırsatlarına sahip olmalıdır.
- 5- Kaynaştırma sınıfındaki normal gelişim gösteren öğrenciler özel gereksinimli öğrenciler hakkında bilgilendirilmelidir.
- 6- Kaynaştırma eğitiminin başarıyla uygulanması için gerekli destek hizmetler sağlanmalıdır.
- 7- Kaynaştırma sınıfındaki tüm öğrenci ve velilerle işbirliği içinde çalışılmalıdır (Sucuoğlu ve Kargın, 2008).

Eğitimde fırsat eşitliği dikkate alındığında kaynaştırma eğitimi bireyler için büyük önem taşımaktadır. Eğitim yöneticileri, öğretmenler, aileler ve öğrencilerin yetersizliği olan bireylerin eğitimi sürecinde rollerinin farkında olmaları gerekmektedir. Yurtiçi ve yurtdışında yapılan etkinlik ve güncel bilgiler takip edilerek uyarlamalar yapılması eğitim-ğretim sürecine katkı sağlamaktadır. Özellikle kaynaştırma eğitiminde eğitim teknolojileri kullanımı hem öğrencilerin gelişimi hem de öğretmenlerin bilgi aktarımı açısından kolay bir ortam oluşturmaktadır.

4. İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde, eğitim teknolojilerine ve kaynaştırma eğitimine yönelik yayın ve araştırmalar yer almaktadır.

4.1 Eğitim Teknolojileri ile İlgili Yayın ve Araştırmalar

Eğitim teknolojileri kullanımı belirli ölçüde bilgi birikimi gerektirmektedir. Gelişen teknolojiyi takip etmek ve sınıflarda kullanmak ise yeni teknolojilerin kullanımına yönelik eğitimlerle mümkün olmaktadır. Cüre ve Özdener'in (2008), İstanbul ve Kocaeli illerinde 163 öğretmen ile yapmış oldukları "Öğretmenlerin Bilgi ve İletişim Teknolojileri (BİT) Uygulama Başarıları ve BİT'e Yönelik Tutumları" adlı çalışma sonuçlarına göre Türkiye'de öğretmenlere BİT alanında verilen zorunlu hizmetiçi eğitimlerin içeriklerinin genellikle bilgisayar ile ilgili temel kavramlar, kelime işlemciler, internet kullanımı ve e-posta konuları olduğu görülmüştür.

Çağıltay vd. (2001), ise öğretmenlerin sınıflarında bilgisayar kullanımı konusundaki endişelerini yeterli bilgisayar olmaması, öğretim programının buna uygun olmaması ve öğretmenlerin bu konuda yeterince eğitilmemesi olarak belirtmişlerdir. Yaptıkları araştırmanın sonucuna göre öğretmenlerin birçoğu okullarda teknolojinin kullanımı konusuna yabancıdır.

Seferoğlu vd. (2008), 51 öğretmen ve 56 öğretmen adayı ile yaptıkları çalışmada, öğretmenlerin bilgisayar kullanmayı daha çok bir kursa katılarak, öğretmen adaylarının ise deneme yanılma yoluyla öğrendiklerini ortaya çıkarmıştır. Öğretmenler, öğretmen adaylarına göre öğrenme-öğretme süreçlerinde bilgisayar kullanımıyla olumlu sonuçlar elde edileceğine inanmaktadırlar. Ancak bu işi nasıl yapabilecekleri konusunda yani bilgisayarı öğretim programıyla bütünleştirme konusunda kararsız oldukları görülmektedir.

Demiraslan ve Usluel (2005), yine bilgisayar kullanımı ile ilgili yaptıkları çalışma sonuçlarında öğretmenlerin çoğunluğunun bilgisayar kullanabilmelerine

karşın öğrenme-öğretme sürecine entegrasyonu ile ilgili herhangi bir etkinlikte bulunmadıkları sonucuna ulaşmışlardır.

Balkı ve Saban (2009), “Öğretmenlerin Bilişim Teknolojilerine İlişkin Algıları ve Uygulamalar: Özel Esentepe İlköğretim Okulu Örneği” araştırmalarında öğretmenlerin bilişim teknolojilerini (BT) nasıl algıladıkları ve uyguladıklarını incelemiştir. Araştırmanın bulgularına göre, Esentepe’deki öğretmenler bilişim teknolojilerini farklı amaçlar için kullanmaktadır. Bilişim teknolojilerinin öğretmen ve öğrenciler açısından sahip olduğu avantajların yanı sıra, özellikle aşırı kullanımı söz konusu olduğu durumlarda bazı dezavantajları da görülebilmektedir. Öğretmenlerin bilişim teknolojilerine ilişkin yaşadıkları sorunlar, okulun teknik donanımından, sınıflardaki araç-gereç ve materyal eksikliğinden ve öğretmenlerin teknoloji kullanımına ilişkin bilgi ve beceri yetersizliğinden kaynaklanabilmektedir.

Eğitim teknolojileri kullanımında öğretmen tutumları büyük önem taşımaktadır. Bu doğrultuda Pala’nın (2006), Manisa ili merkezinde 10 ilköğretim okulunda görev yapan sınıf öğretmenleri ile yapmış olduğu çalışmada öğretmenlerin eğitim teknolojilerine yönelik tutumlarının olumlu olduğu ve bu tutumların cinsiyete, yaşa, öğretmenlerin çalıştıkları okullara ve hizmet yılına göre değişmediği sonucu ortaya çıkmıştır.

Fidan (2008), “İlköğretimde Araç Gereç Kullanımına İlişkin Öğretmen Görüşleri” adlı çalışmasında genel olarak öğretmenlerin eğitim teknolojisine karşı olumlu tutum geliştirdikleri sonucuna ulaşmıştır. Buna rağmen, öğretmenler eğitim teknolojilerini yeterli oranda kullanmamaktadır ve kendileri de bu durumun farkındadırlar. Ancak öğretmenler bu yetersizliği kendileri dışındaki nedenlere bağlamaktadırlar. Bazı okulların yöneticileri ve öğretmenleri, okul-aile birliklerinin daha aktif çalışmalarını için çaba sarf ederek engelleyici dış etmenleri ortadan kaldırmaya çalışmaktadır.

Lortoğlu (2008), yaptığı çalışmada sınıf öğretmenlerinin eğitim teknolojilerini kullanmalarına engel olarak en çok ilgili birimlerin, kaynak kişilerin ve kurumların desteğinin yetersizliği olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

İkinci olarak ders sürelerinin eğitim teknolojisini kullanmaya yeterli olmayışı, ardından kurumlardaki eğitim teknolojisi araçlarının yetersiz olduğu belirlenmiştir. Bunların yanı sıra sırasıyla yapılandırmacı öğretim programında eğitim teknolojisi ve materyallerin nerde, nasıl, ne zaman kullanılması gerektiğine dair bilgilerin az olduğu ortaya çıkmıştır.

“Sınıf Öğretmenlerinin Eğitim Teknolojileri Açısından Yeterlikleri” adlı araştırmada ilköğretim sınıf öğretmenlerinin eğitim teknolojilerini kullanmalarına göre yeterlikleri incelenmiş, sınıf öğretmenlerinin eğitim-öğretim faaliyetlerinde eğitim teknolojileri kullanmalarında cinsiyet, yaş, mesleki kıdem, eğitim durumu, görev yaptıkları kurumun türü ve sınıflarındaki öğrenci sayılarının önemli bir fark yarattığı sonucuna ulaşılmıştır. (Ozan, 2009)

Öğretmenlerin eğitim teknolojilerine yönelik tutumlarının oluşumunda eğitim teknolojilerini hangi amaçla kullandıkları önemlidir. Kuzu ve Yeşilyurt’un (2008) betimsel nitelik taşıyan “Öğretmenlerin Öğretim Araç-Gereçlerini Kullanım Amaçları” adlı çalışmaları, öğretmenlerin öğretim araç-gereçleri kullanım amaçlarını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırma sonucunda; öğrencilerden yüksek derecede başarı elde etme, öğrencilere daha fazla bilgi ve beceri kazandırma, derslerin verimini artırma ve işlenmesini zevkli hale getirme, öğrenme-öğretme süreçlerine çeşitlilik, renklilik ve değişiklik katma, gerçek hayatı derslere yansıtma ile öğrencilerin yaparak ve yaşayarak öğrenmesine katkı sağlama, motivasyon ve dikkatini artırma, kalıcı öğrenmelerine yardımcı olma ve bilgi ihtiyacını karşılama öğretmenlerin öğretim araç-gereçlerini kullanma amaçları arasında yer almıştır. Ancak öğrencilerin yaratıcılıklarını geliştirme, problem çözme ve eleştirel düşüncelerine katkı sağlama, başarısını değerlendirme ile sınıf kontrolünü sağlama, verbalizmi önleme ve zaman kullanımını azaltmanın öğretmenlerin öğretim araç-gereçlerini kullanım amaçları arasında yer almadığı sonucuna varılmıştır.

Biber’in (2009) “Web Destekli Fen Bilgisi Öğretiminin Kaynaştırma Eğitimindeki İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerinin Performans Düzeyi ve Akademik Başarılarına Etkisi” adlı araştırmasından İzmir ili Konak ilçesindeki 22 kaynaştırma öğrencisinden elde ettiği sonuçlar genel olarak incelendiğinde, özel

gereksinimli öğrencilere web destekli öğretim yöntemi ile sağlanan özel eğitim desteği, bu öğrencilerin akademik başarılarını ve performans düzeylerini arttırmış, bilgisayara ve fene yönelik tutumlarını olumlu yönde etkilemiştir. Ayrıca uygulama süresince yapılan gözlemlerde öğrencilerin fen bilgisi dersini bilgisayarla çalışmaktan zevk aldıkları, uygulama çalışmalarına sürekli katılmaya özen gösterdikleri, böyle bir çalışmaya tekrar katılmaya istekli davrandıkları ve memnuniyetlerinin yüksek olduğu görülmüştür.

4.2 Kaynaştırma Eğitimi ile İlgili Yayın ve Araştırmalar

Kaynaştırma eğitiminde erken tanı ve eğitim büyük önem taşımaktadır. Bu doğrultuda okul öncesi eğitim ve öğretmenler tutumları sonraki yıllarda sınıf öğretmenleri için ya bir engel veya kolaylık sağlamaktadır. Sargın ve Sünbül (2002), “Okul Öncesi Dönemde Kaynaştırma Eğitimine İlişkin Öğretmen Tutumları” adlı araştırmalarında Konya ilinde bulunan 112 okul öncesi öğretmenden 110’una uyguladıkları anket sonucu yetersizlik türlerinin ağırlaşmasının öğretmenleri olumsuz etkilediği sonucunu ortaya çıkarmışlardır. Başka bir deyişle ağır yetersizlik türü bulunan çocukların kaynaştırma eğitimi çerçevesinde sınıflarında yer almasını istememektedirler.

Okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırmaya ilişkin görüşleri ile ilgili yapılan bir başka çalışmada ise öğretmenler, deneyimleri doğrultusunda özel gereksinimli öğrencilerin eğitimi kaynaştırma yoluyla almalarının yalnızca öğrenciye değil, onların ailelerine, topluma, öğretmenlere ve sınıftaki normal gelişim gösteren öğrencilere de katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Çalışma Eskişehir ilinde görev yapan ve sınıfında kaynaştırma okutan 30 bayan öğretmene uygulanmıştır. Öğretmenler deneyimlerinin bir sonucu olarak kaynaştırma eğitimi yararlı bulduklarını söylediler de sınıflarında kaynaştırma öğrencisi istemediklerini belirtmişlerdir. (Varlıer ve Vuran, 2006)

Öğretmen tutumlarının oluşmasında özel gereksinimli öğrenciler ve eğitimleri ile ilgili bilgi sahibi olmaları öğretmen tutumlarının büyük ölçüde etkilemektedir. Babaoğlu ve Yılmaz’ın (2010), Burdur ili merkez ilköğretim okullarından 40 sınıf öğretmeni ile yaptıkları “Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma

Eğitimdeki Yeterlikleri” adlı tarama çalışmasının sonuçları sınıf öğretmenlerinin çoğunun kaynaştırma ile ilgili herhangi bir eğitim almadıklarını göstermektedir. Buna rağmen öğretmenler meslek yaşamları boyunca konu ile ilgili hizmetiçi eğitimlere da katılmamakta ve büyük çoğunluğu kitap, dergi, makale vb. okumamaktadır.

Kayaoğlu (1999) da öğretmenlerin yetersizliği olan çocukların eğitimlerine yönelik hazırlanmamaları ve bu konuda yeterli donanıma sahip olmamalarının kaynaştırma eğitime yönelik olumsuz tutumları beraberinde getirdiğini ve kaynaştırma eğitiminin başarıyla uygulanmasını güçleştirdiğini belirtmektedir. Oysa tutum değiştirmede bilgilendirme programları dışında yetersizliği olan çocuklarla iletişim kurma, film izleme, çalışma gruplarının oluşturulması, yetersizliği olan bireylerin katılımıyla toplantılar düzenlenmesi, rol oynama ve empati kurma gibi tekniklerin kullanıldığını belirtmektedir (Orel vd.’den, 2004).

Uysal’ın (1995), yapmış olduğu çalışma zihinsel yetersizliği olan öğrencilerin kaynaştırılmasına yönelik olup sonuçları incelendiğinde öğretmenlerin sorunların kaynaştırmanın tanımı ve kapsamının belirlenmesi, kaynaştırma programlarına yerleştirilecek öğrencilerin seçimi, öğrenci ailelerinin eğitimi, uygulamaların denetlenmesi ve gerekli rehberliğin yapılması, yasal düzenlemeler, kaynaştırma öncesi hazırlıklar, programların uyarlanması konularında yoğunlaştığını göstermektedir.

Öğretmenlik mesleğine başlamadan önce alınacak eğitim öğretmenliğe başladıktan sonra alınacak olan hizmetiçi eğitimlerden daha etkili olmaktadır. Tutum değişimi ve konuya karşı istekliliğin arttığı görülmektedir. “Öğretmen Adaylarının Kaynaştırma Konusunda Bilgilendirilmelerini Kaynaştırmaya Yönelik Tutumlarının Değişimindeki Etkililiği” adlı çalışmalarını Gözün ve Yıkılmış (2004), ön test kontrol gruplu desen kullanarak eğitim fakültesi öğrencilerinden toplam 174 öğretmen adayı ile gerçekleştirmişlerdir. Çalışma sonucunda kaynaştırmaya yönelik olarak öğretmen adaylarının tutumlarının değiştirilmesinde uygulanan bilgilendirme programlarının etkili olduğu ortaya çıkmıştır. Hazırlanan bilgilendirme programlarının iyi planlanmış olmasının, değişik yöntem ve tekniklerle sunulmasıyla etkili hale getirilmesinin ve bilgilendirme

programları süresinin tutumların olumlu yönde değişmesinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Kuz (2001), kaynaştırma eğitimine karşı olumsuz öğretmen tutumlarının değiştirilmesinde en etkili yolun bu kişilere eğitim vermek olduğunu hatırlatmakta ve kaynaştırma eğitimi hakkında bilgi edinildikçe tutumların olumlu yönde değiştiğine işaret etmektedir. Bu konuda yapılacak çalışmalar öncesinde bu kişilere tutum anketinin yapılmasının ve uygulanacak eğitim programlarında bu anket sonuçlarının ve bu konuda geçmişte yapılmış araştırmaların sonuçlarının dikkate alınmasının uygulanacak eğitim programının etkililiğini artıracakları vurgulamaktadır.

Batu (2000), “Özel Gereksinimli Öğrencilerin Kaynaştırıldığı Bir Kız Meslek lisesindeki Öğretmenlerin Kaynaştırmaya İlişkin Görüş ve Önerileri” adlı kapsamlı çalışmada öğretmenlerin görüşlerinin aşağıdaki şekilde ortaya çıktığı görülmektedir:

- Dersleri kültür ve meslek/branş olarak iki kategoride incelediklerinde kaynaştırma öğrencileri meslek/branş derslerinde kültür derslerinde olduklarından daha başarılı olmaktadır.
- Normal gelişim gösteren öğrencilerin, kaynaştırma öğrencileriyle ilgili olarak bilgilendirilmeleri sırasında kaynaştırma öğrencilerinin bunları duyarak rahatsız olmasının engellenmesi gerekmektedir.
- Kaynaştırma öğrencilerinin alışveriş yapabilme, kendilerini başkalarına ifade edebilme gibi becerilere sahip olmaları kısaca toplum içinde bağımsız olarak yaşayabilecekleri becerileri kazanmaları beklenmekte ve çalışmalarını bu yönde gerçekleştirilmektedir.
- Okuldaki öğrenci sayısının fazlalığı kaynaştırma eğitimini olumsuz yönde etkilemektedir.
- Başarılı bir kaynaştırma uygulamasındaki en önemli etken işbirliğidir.
- Kaynaştırmanın olumsuz yönleri, kaynaştırmanın sınıftaki normal gelişim gösteren öğrenciler üzerindeki olumsuz etkileri, öğretmenlerin kaynaştırma ve kaynaştırma öğrencilerine ilişkin bilgilerinin yetersizliği, kaynaştırma

öğrencilerinin bazı özellikleri ve kaynaştırma öğrencilerinin mezun olmalarına ilişkin sorunlardır.

- Öğretmenler yetersizlik türlerini birbirinden ayırmamakta ve yetersizliği olan öğrencilerin eğitim alabilecekleri ortamlar hakkında çok fazla bilgileri yoktur.

Aynı çalışmada öğretmenlerin Milli Eğitim Bakanlığı'ndan ve okul yönetiminden bazı beklentileri olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Öğretmenler, MEB'den kaynaştırma ve kaynaştırma öğrencileri hakkında bilgilendirme ve buna yönelik hizmetiçi eğitimler düzenlenmesini beklemekte ve kaynaştırma öğrencilerinin ders seçimi, kaynaştırma öğrencilerinin okul ve sınıflara dağılımları, okullarda bir özel eğitim öğretmeni bulundurulması, kaynaştırma öğrencilerinin aldıkları dersler konusunda daha esnek olunması, branşlar konusunda daha titiz davranılması, özel eğitim programları geliştirilmesi gibi konularda yeni düzenlemeler istemektedirler. Ayrıca öğretmenler, kaynaştırma uygulamasının daha başarılı olabilmesi için öğretmenlere maddi destek sağlanması gerektiği konusundaki beklentilerini de yetersiz koşullarda özveriyle çalıştıkları ve bunun karşılığını maddi ve manevi alamadıkları görüşüyle açıklamışlardır. Öğretmenler, okul yönetiminin kaynaştırmaya olumlu bakışının öğretmenlere de yansıdığını aksi durumda öğretmenlerin bu konuda hiçbir gelişme gösteremediklerini dile getirmişlerdir.

Nizamoğlu (2006), Bolu ilinde yarı yapılandırılmış görüşme ile topladığı veriler sonucunda oluşturduğu "Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Uygulamalarındaki Yeterlikleri" çalışmasında sınıf öğretmenlerinin, özel gereksinimli öğrencinin özel gereksinimlerini ve işlevde bulunma düzeylerini belirlemeye yönelik olarak sınırlı çalışmalar yaptıkları sonucuna ulaşmıştır. Sınıf öğretmenleri, özel gereksinimli öğrencinin olumsuz davranışlarını gördükleri zaman öğrenciye ve yapılan davranışa uygun teknikler kullanmaktadırlar. Ayrıca öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencinin davranışlarını kaydetmek için, gözlem defteri ve değerlendirme formu dışında herhangi bir kayıt aracı kullanmadıkları sonucuna ulaşmıştır.

Bilen (2007), İzmir ilinde sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitiminde karşılaştıkları güçlükler ve çözümleri ile ilgili araştırması sonucunda, sınıf öğretmenlerinin kaynaştırmaya yönelik tutumlarının, mezun olduğu bölüm, kaynaştırma ile ilgili eğitim alma, rehberlik servisinden destek almaktan etkilendiği; sınıf öğretmenliğinden mezun olanların olmayanlara oranla, kaynaştırma ile ilgili eğitim alanların almayanlara oranla, rehberlik servisinden destek alanların almayanlara oranla kaynaştırmaya ilişkin daha olumlu tutumlara sahip olduklarını belirlemiştir. Öğretmenlerin, kaynaştırma ile ilgili sorunları sınıflarındaki mevcudun kaynaştırmaya uygun olmadığı, hizmet içi eğitim programlarına katılımın az olduğu, kaynaştırma eğitimi için ayrı bir program hazırlamadıkları, bazı düzenlemelerin yapıldığı, okullarda idarecilerden ve diğer personelden, rehberlik servisinden alınan desteğin yetersiz olduğu, özel eğitim uzmanlarının olmaması, okulun fiziki yapısının özel gereksinimli bireylere uygun olmadığı, eğitimlerinde en çok zorlanılan engel türünün zihinsel engel olduğu, öğrenci ile ilgili önceden bilgilendirilmedikleri, aileler ile işbirliğinin yeterli düzeyde olmadığı şeklinde belirtmişlerdir. Çözüm önerileri olarak ise fiziksel koşulların düzeltilmesini, özel gereksinimli öğrenciler için araç-gereç ve materyal sağlanılmasını, öğretmenlerin, tüm okul personelinin ve ailelerin kaynaştırma uygulamaları ile ilgili eğitim programlarına katılmasını, aile-öğretmen- okul personelinin daima işbirliği içinde olmaları gerektiğini, özel eğitim uzmanlarının okullarda olmasını ve ayrı eğitim ortamlarının yaratılmasını önermişlerdir.

Sanır (2009), Kilis ilinde çalışan 30 sınıf öğretmeni ve 22 özel gereksinimli çocuğu olan 22 aile ile yaptığı görüşmelerden elde ettiği verilerle hazırladığı “Kaynaştırma Eğitimine Devam Eden Öğrencilerin Akademik Öğrenme ile İlgili Karşılaştıkları Sorunların Öğretmen ve Aile Görüşleri Açısından Değerlendirilmesi” adlı çalışmasında görüşme yapılan öğretmenler, öğrencilerinin engel türlerini bildiklerini, ancak yetersizliği olan çocukların özellikleriyle ilgili yeterli bilgiye sahip olmadıklarını, kaynaştırma öğrencisini sınıfa kendi istekleriyle almadıklarını, bu çocuklarla eğitim yapmanın zor olduğunu, kaynaştırma eğitimi ile ilgili yeterli bilgi ve deneyime sahip olmadıklarını, öğrencilerinin başarılarını değerlendirmeye yönelik uygun yöntem teknik ve araçları hazırlama ve kullanmada yeterli olmadıklarını, kaynaştırma öğrencilerinin

akranlarına göre seviye olarak geride olduklarını, kaynaştırma öğrencileri için plan hazırlayamadıklarını, bu konuda eğitim almadıklarını branşlarının özel eğitim olmadığını, sadece kendi düşüncelerine göre kaynaştırma öğrencisine eğitim verdiklerini, öğrencilerinin akademik başarısızlıklarının engellerinden kaynaklandığını, akademik başarılarının artırılması için özel eğitim kurumunda eğitim almaları gerektiğini, öğrencilerinin sayısal derslerde ve sözel derslerde yeterli başarıyı gösteremediklerini sınıf içi iletişim ve etkileşimlerinin yetersiz olduğunu belirtmişlerdir.

Durğun (2010), yaptığı araştırmada Sancaktepe ilçesi resmi ilköğretim okullarında görevli kaynaştırma öğrencisi bulunan sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimi becerilerinin, cinsiyet, yaş, medeni durum, meslekteki kıdem, okutulan sınıf, sınıftaki öğrenci sayısı, sınıf yönetimi ve özel eğitim ile ilgili ders, kurs ve seminerlere katılım değişkenlerine göre farklılığı test etmiştir. Sonuç olarak; yaş ve mesleki kıdem değişkenlerinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Ekşi (2010), “Sınıf Öğretmenleri ile Özel Eğitim Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitimi ile İlgili Tutumlarının Karşılaştırılması” adlı çalışmada İstanbul ilindeki bazı ilçelerde görev yapan özel eğitim ve sınıf öğretmenlerine tutum ölçeği ve kişisel bilgiler formu uygulanmıştır. Çalışma sonucunda özel eğitim öğretmenlerinin sınıf öğretmenlerine oranla kaynaştırma eğitimi konusunda daha olumlu tutum sergiledikleri görülmüştür.

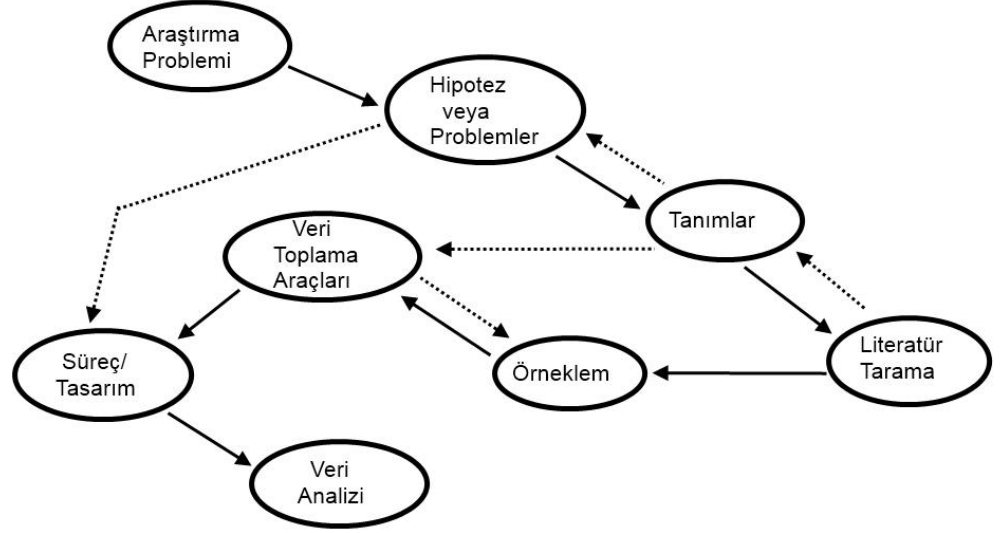
Cankaya'nın (2010), “İlköğretim 1. Kademe Kaynaştırma Eğitimi Uygulamalarının Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi” adlı çalışmasının verileri Konya ili ve ilçelerindeki 200 sınıf öğretmeninden sağlanmış ve bulgular sonucu kaynaştırma eğitimi uygulamalarına ilişkin olarak kişi ve kurumların tutumlarının genelde olumlu olduğu, kaynaştırma uygulamalarının da ilişkili kişileri olumlu etkilediği ortaya çıkmıştır. Ayrıca özel eğitim ve kaynaştırma eğitimine ilişkin eğitim alan öğretmenlerin, eğitim almayanlara oranla; erkek öğretmenlerin, bayan öğretmenlere oranla; okulunda kaynaştırma eğitimine ilişkin imkânları daha iyi olan öğretmenlerin, olmayanlara oranla ve okulun bulunduğu yerleşim birimi büyük olan öğretmenlerin, küçük olan

öğretmenlere oranla kendilerini daha yeterli gördüklerini belirttikleri saptanmıştır. Uygulama yapan öğretmenlerin kaynaştırma eğitimi uygulama tecrübesinin ise uygulamaya ilişkin görüşlerinde farklılık yaratmadığı belirlenmiştir.

Yurtdışında ve yurtiçinde öğretmenlerin eğitim teknolojilerine yönelik tutum ve kullanımları ile ilgili araştırmalar incelendiğinde öğretmenlerin özellikle bilgisayarların eğitim-öğretim ortamlarına girmesi ile beraber bu konuda eğitim aldıkları fakat fiziksel ve donanımsal yetersizlik nedeniyle kullanmadıkları sonucu ortaya çıkmaktadır. Genel olarak eğitim teknolojilerinin derslerde kullanımı ile ilgili olumlu tutum sergilemeler de dışsal etmenleri neden göstererek eğitim teknolojilerinden yararlanmamaktadırlar. Kaynaştırma eğitime yönelik araştırmalarda ise öğretmenlerin ağır yetersizlik türlerinin kaynaştırılması konusunda olumsuz tutum sergiledikleri görülmektedir Buna karşın özel eğitime muhtaç öğrencilerin kaynaştırılmasının hem toplum hem de normal gelişim gösteren öğrenciler açısından olumlu sonuçları olduğu sonucu yapılan araştırmalar sonucu ortaya çıkmaktadır. Öğretmenlerin olumlu tutum geliştirmelerinde bilgi sahibi olacakları eğitimler almalarının ve gerekli eğitim teknolojilerinin sağlanmasının önemi vurgulanmaktadır.

5. YÖNTEM

Bilimsel araştırma süreçleri hangi araştırma türü olursa olsun bir dizi benzer etkinlikler içermektedir. Fraenkel and Wallen (2008), bu süreçleri Şekil 5.1’de olduğu gibi özetlemektedir.

Şekil 5.1 Araştırma Süreci (Fraenkel and Wallen, 2008)

Araştırmanın bu bölümde araştırma süreçlerini tanıtmaları, verilerin toplanması ve alt problemlerle ilişkilendirilerek betimlenmesinde izlenen yöntemi belirtmek amacıyla; Araştırma Modeli, Çalışma Grubu, Veri Toplama Araçları, Veri Toplama Süreci ile Verilerin Analizi ve Yorumlanması üzerinde durulmuştur.

5.1 Araştırma Modeli

“Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitiminde Eğitim Teknolojileri Kullanım Durumları” çalışması ile ilgili hem nicel hem nitel veri toplanması ve analiz edilmesi bu yolla sağlıklı bir sonuca ulaşılabilmesi için karma yöntem (mix method) modeli kullanılmıştır. Karma yöntem tek veya çok aşamalı çalışmaların araştırma yönteminde nitel ve nicel yaklaşımları birleştirmektir (Tashakkori and Teddlie, 1998). Karma yöntem çalışması; tek bir çalışmada, nitel ve nicel verilerin

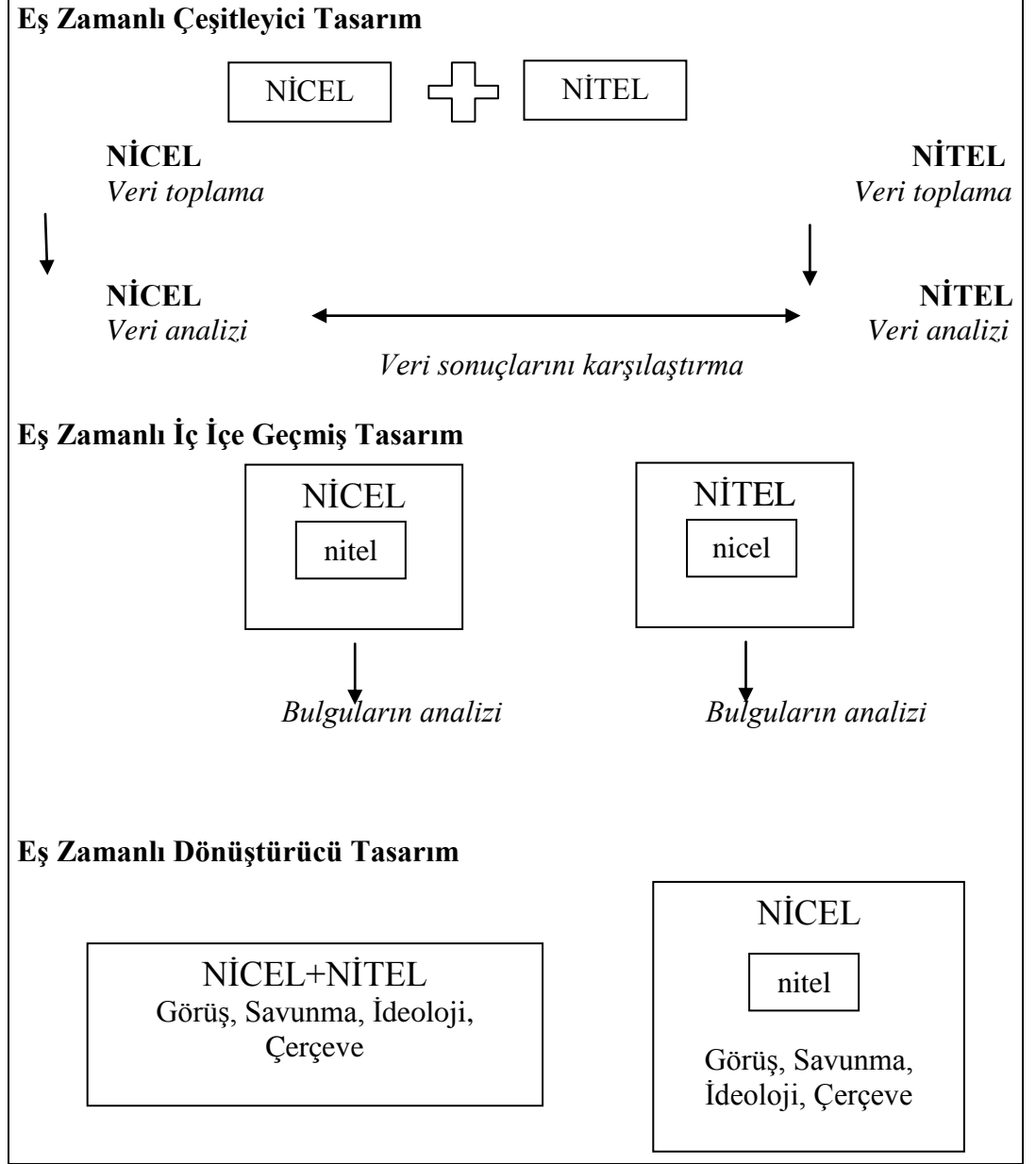
sıralı veya aynı anda toplanması, analiz edilmesidir. Bu araştırma sürecinde verilere öncelik sırası verilmesi ve bir veya daha fazla aşamada birleşmenin olması söz konusudur (Creswell., 2003).

Karma yöntem kendi içerisinde araştırmacıya çeşitli tasarım türleri sunmaktadır. Araştırmacılar bu türlerde birin kullanarak çalışmalarını desenlemektedirler. Karma yöntem çeşitlerine yönelik bilgiler Çizelge 5.1’de özetlenmiştir.

Çizelge 5.1 Karma Yöntem Çeşitleri (Creswell, 2003)

Tasarım Türü	Yürütme	Öncelik	Entegre Etme Aşaması	Kuramsal Perspektif
Sıralı Açıklayıcı	Niceli nitel takip eder.	Genellikle nicel; nitel veya eşit	Yorumlama aşamasında	İsteğe bağlı
Sıralı Keşfetmeye Dayalı	Niteli nicel takip eder.	Genellikle nitel; nicel veya eşit	Yorumlama aşamasında	İsteğe bağlı
Sıralı Dönüştürücü	Niceli takip eden nitel veya niteli takip eden nicel	Nicel, nitel veya eşit	Yorumlama aşamasında	Kesinlikle kullanılır
Eş Zamanlı Çeşitleyici	Nitel ve nicel verinin eş zamanlı toplanması	Tercihen eşit; nicel veya nicel	Yorumlama veya analiz aşamasında	İsteğe bağlı
Eş Zamanlı İç İç Geçmiş	Nitel ve nicel verilerin eş zamanlı toplanması	Nicel veya nitel	Analiz aşamasında	İsteğe bağlı
Eş Zamanlı Dönüştürücü	Nitel ve nicel verilerin eş zamanlı toplanması	Nitel, nicel veya eşit	Genellikle analiz aşamasında, yorumlama aşamasında da kullanılabilir	Kesinlikle kullanılır

Nitel ve nicel yöntemlerin ayrı ayrı kullanılarak her iki yöntemin de sınırlılıklarını azaltması ve yorumlama aşamasında çalışmanın sonucunu güçlendirmesinden dolayı bu çalışmada eş zamanlı çeşitleyici tasarım kullanılmıştır.

Şekil 5.2 Eş Zamanlı Karma Yöntem Çeşitleri (Creswell, 2003)

5.2 Çalışma Grubu

Çalışma grubu, İzmir ili Bornova ilçesindeki devlete bağlı resmi ilköğretim kurumlarında çalışan 270 sınıf öğretmeni ile gerçekleştirilmiştir. Sınıf öğretmenleri Bornova ilçesini %95 oranında temsil edecek şekilde seçilmiştir. Seçim aşaması Bornova Kaymakamlığı resmi web sitesinde yer alan ve Bornova İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü İstatistik Bölümü'nden alınan bilgiler temelinde şekillendirilmiştir. Bu bilgilere göre 2010 yılında ilçede devlete bağlı 54 resmi ilköğretim okulu ile bu okullarda çalışan toplam 933 sınıf öğretmeni

bulunmaktadır. Bornova ilçesinin her bölgesini temsil etmesi amacıyla Bornova Kaymakamlığı resmi web sitesi incelenmiş ve ilçenin 6 bölgeye ayrıldığı görülmüştür. Bölgeleri oluşturan mahallerde bulunan ilköğretim okulları tespit edilerek seçkisiz atama ile her bölgeden 3 okul, her okuldan yaklaşık 15 sınıf öğretmeni toplamda 6 bölgeden 45 ‘er kişi olmak üzere %95 temsil gücü olan bir çalışma grubu oluşturulmuştur. Çalışma gurubu seçimi ile ilgili dikkate alınan sayısal veriler Çizelge 5.2’de verilmektedir.

Çizelge 5.2 Çalışma Grubu Sayısı Seçimi (Cohen, Manion ve Marrison, 2000; Erkuş’tan 2009)

	%95	%99
N	N	N
50	44	50
100	79	99
200	132	196
500	217	476
1000	278	907
2000	322	1661
5000	357	3311
10000	370	4950
20000	377	6578
50000	381	8195
100000	383	8926
1000000	384	9706

5.3 Veri Toplama Araçları

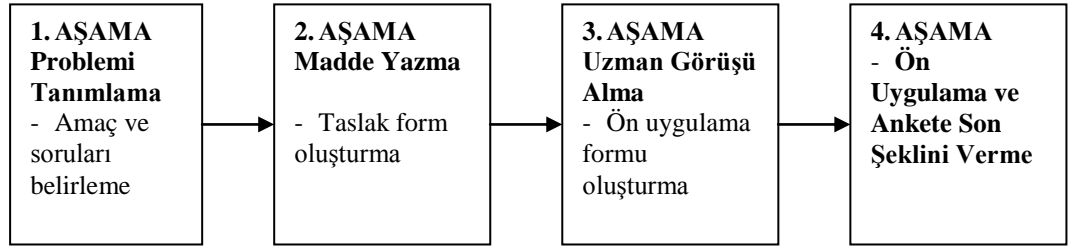
Araştırmada belirlenen alt problemleri yanıtlamak ve alt problemlerle ilgili ayrıntılı bilgi edinmek için çeşitli yöntemler ve veri kaynakları kullanılmıştır. Elde edilen verilerin diğer veriler ile kontrol edilmesi amacıyla veri kaynaklarında ve yöntemlerinde çeşitleme (triangulation) yapılmıştır. Çeşitleme sayesinde farklı birey ve kaynaklardan toplanan bilgiler ile yöntemlerin sınırlılıklarının azaltılabileceği ve bulgular ışığında getirilebilecek açıklamaların genelliği ve geçerliğini daha iyi değerlendirmenin mümkün olabileceği düşünülmüştür. Nitekim Yıldırım ve Şimşek (2008), farklı özelliklere sahip katılımcıların araştırmaya dâhil edilmesiyle farklı algıların ve yaşantıların ortaya konması sonucu çoklu gerçeklere ulaşıldığını; farklı yöntemlerle elde edilen verilerin birbirini doğrulaması amacıyla kullanılmasının da ulaşılan sonuçların geçerliğini ve güvenilirliğini arttırdığını belirtmişlerdir.

Bu araştırmada veri toplama araçları olarak ‘‘Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitiminde Eğitim Teknolojileri Kullanım Durumları Anketi’’ ve ‘‘Eğitim Teknolojilerine Yönelik Tutum Ölçeği’’ kullanılmıştır. Aşağıda bu araçların özellikleri sunulmaktadır.

- **Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitiminde Eğitim Teknolojileri Kullanım Durumları Anketi**

Anket hazırlama süreci Büyüköztürk (2008)’ün açıkladığı dört aşama dikkate alınarak gerçekleştirilmiştir:

Şekil 5.3 Anket Geliştirme Süreci (Büyüköztürk, 2008)

Aşamalar dikkate alınarak öncelikle amaçlar ve alt problemler anlaşılır, kesin ve iyi biçimlenmiş şekilde tanımlanmıştır. Araştırmada hangi soruların cevaplanmasının istenen özelliklerle ilgili sonuca ulaşmada yarar sağlayacağı ile ilgili çalışılmıştır. Araştırma ile ilgili alanyazın taranarak yapılan çalışmalar incelenmiştir.

İkinci aşamaya uygun olarak taslak form iki bölüm halinde oluşturulmuştur. Anketin ilk bölümü katılımcı özelliklerini ve var olan durum hakkında bilgilendirici şekilde nicel veriler elde etmeye yönelik hazırlanmıştır. Bu bölümde kapalı uçlu sorulardan yararlanılmıştır. İkinci bölüm ise daha çok nitel veriler elde etmeye yönelik açık uçlu sorulardan oluşturulmuştur.

Taslak formun görünüş (face validity) ve kapsam (content validity) geçerliği çalışması için uzman görüşüne başvurulmuştur. Araştırma iki farklı

eğitim alanında olduğundan hem bu alanlarda hem de ölçme değerlendirme alanında çalışma yapan uzmanlar tercih edilmiştir. Bu doğrultuda bir ölçme değerlendirme, bir özel eğitim, bir eğitim teknolojisi uzmanı ile iki sınıf öğretmeni, bir rehber öğretmen ve bu alanda çalışma yapmış bir eğitimci uzman olmak üzere toplam 7 uzmanın görüşüne başvurulmuştur. Ayrıca Bornova ilçesinde bulunan 8 sınıf öğretmenine pilot uygulama yapılarak eksik veya anlaşılmayan bölümler saptanmış ve yeniden düzenlenmiştir.

Uzmanların anket üzerindeki görüş, eleştiri ve önerileri ile pilot uygulamada ankete verilen cevaplar tek tek incelendikten sonra yeniden uzmanların görüşleriyle gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Bu süreçte, imlâ, noktalama ve anlatım bozuklukları giderilmiş, bazı maddeler anketten çıkarılmış ve bazıları da değiştirilmiştir. Düzenlemeler sonucu anket son haliyle;

- İki bölümden,
- Kişisel bilgilere yönelik 1 sorudan,
- Kaynaştırma eğitimi ile ilgili 5 kapalı uçlu, 4 açık uçlu soru olmak üzere toplam 9 sorudan,
- Eğitim teknolojileri ile ilgili içerisinde çeşitli alt sorular içeren toplam 1 sorudan,
- Kaynaştırma eğitiminde eğitim teknolojileri ile ilgili 5 açık uçlu soru olmak üzere toplamda 16 sorudan oluşmaktadır. (Ek, 1)

- **Eğitim Teknolojilerine Yönelik Tutum Ölçeği**

Araştırmada sınıf öğretmenlerinin eğitim teknolojilerine yönelik tutumlarını belirleyebilmek amacıyla Pala (2006) tarafından geliştirilen “*Eğitim Teknolojilerine Yönelik Tutum Ölçeği*” kullanılmıştır. (Ek, 2) Ölçek kullanılmadan önce geliştiren araştırmacı tarafından e-posta aracılığıyla gerekli kullanım izni alınmıştır. (Ek, 3) Ölçek, eğitim teknolojisi kapsamına giren hedefler, araç-gereç kullanımı, öğretim yöntemleri, ölçme ve değerlendirme konularını içeren 5’li Likert sistemi ile hazırlanan 43 maddeden oluşmaktadır. Bu ölçekte “Tamamen Katılıyorum”, “Katılıyorum”, “Kararsızım”, “Katılmıyorum” ve “Kesinlikle Katılmıyorum” şeklinde 5 cevap seçeneği yer almaktadır. Tutum

ölçeğinin güvenilirliğinin hesaplanmasında Cronbach Alpha katsayısı formülü kullanılmıştır. Buna göre ölçeğin güvenilirlik katsayısı 0.92 bulunmuştur. Bu katsayı tutum ölçeğinin güvenilir olduğunu göstermekte ve ölçeğin uygulanması için yeterli olarak kabul edilmektedir. Veri toplama aracı gerekli izinler alınarak kullanılmaya hazır hale getirilmiştir.

5.4 Veri Toplama Süreci

Veri toplama sürecinde hazırlanan anket ve gerekli evraklarla Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü'ne İzmir Milli Eğitim Müdürlüğü'nden gerekli iznin alınması için başvurulmuştur. (Ek, 4) Gerekli izin alındıktan sonra seçilen okullara tek tek gidilerek yöneticileriyle araştırma ve uygulanacak anket hakkında bilgilendirilme yapılmış yöneticilerin gerekli gördüğü durumlarda sınıf öğretmenleri bilgilendirilmiştir. Veri toplama aracı, öğretmenlere verilmeden önce araştırmanın amacı açıklanmış, anketlerde ad-soyad gibi bilgilerin istenmediği vurgulanarak anket ve ölçeğin içten ve samimi bir şekilde cevaplanmasını istenmiştir. Öğretmenlere verilen anket ve ölçek okul yöneticileriyle iletişim sağlanarak Mart 2011 – Mayıs 2011 arasında toplanmıştır.

Sınıf öğretmenlerinden toplanan anket ve ölçek son olarak araştırmacı tarafından kontrol edilmiş ve düzensiz yanıtlayanların formları analiz sürecine alınmamıştır. Araştırma sonunda elde edilen veriler bilgisayarda analiz edilmek amacıyla istatistik programı ortamına aktarılmıştır. İncelenen anketlerde verilerin eksik olması durumunda o anket uygulamaya alınmamıştır. Analize dâhil edilmeyen verilerin araştırma sonucuna etki etmeyeceği düşünülmektedir. Çünkü çalışma grubunun özellikleri dikkate alınarak her bölgeden bu durumun olabileceği öngörülerek fazla veri toplanmıştır.

Araştırmacının da devlete bağlı resmi bir ilköğretim okulunda görev yapması, süreci bazı aşamalarda hızlandırmıştır. Ancak öğretmenlerin akademik araştırmalara yönelik uygulamalarda isteksiz olmaları veri toplama sürecinde bazı sıkıntılara neden olmuştur. Bunun nedeninin yapılan araştırmalardan sonra herhangi bir geribildirim olmaması, öğretmenlerin akademik çalışmalara güvenmemeleri ve güvenen öğretmenlerin çalışma sonuçlarının eğitim-öğretim

ortamlarında herhangi bir değişikliğe neden olmadığına olan inançlarının neden olduğu öğretmenler tarafından sözlü olarak ifade edilmiştir.

5.5 Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Araştırmada elde edilen 270 anket ve tutum ölçeği ilk olarak veri analizine hazır hale getirilmek üzere bölgelere ayrılmış ve numaralandırılmıştır. Verilerin analizinde nitel ve nicel veriler dikkatle ayrılmış ve nicel veri analizi yapılacak olan veriler istatistik programına aktarılmıştır. Nicel verilerde genel olarak frekans ve yüzde hesaplama işlemi gerçekleştirilmiş ve bazı maddelerde bölgelere göre temel düzeyde karşılaştırmalar yapılmıştır.

Nitel verilerin analizinde betimsel analiz yöntemine başvurulmuştur. Betimsel analiz yönteminde okuyucuya bulgular betimsel olarak açıklanır. Betimsel analiz yaklaşımı çalışma basamakları şu şekilde özetlenebilir:

1. Araştırma sorularından yola çıkarak temaların oluşturulması ve sunulması sağlanır.
2. Veriler okunarak oluşturulan çerçeveye göre işlenir. Bu aşamada kullanılacak alıntılar seçilir.
3. Düzenlenen veriler tanımlanır ve gerekli yerlerde alıntılarla desteklenir.
4. Tanımlanan bulgular açıklanır, ilişkilendirilir ve anlamlandırılır.

(Yıldırım ve Şimşek, 2008)

Nitel verilerin betimsel analizi için ilk olarak veriler üç kere okunmuştur. Okuma işlemi sonrasında açık uçlu soruların tema olarak kullanılmasının daha uygun olacağına karar verilmiştir. Veriler temalara göre düzenlenmiş ve anlamlı şekilde bir araya getirilmiştir. Verilerin analizi sonucu ortaya çıkan temalar Çizelge 5.3'te görülmektedir.

Çizelge 5.3 Verilerin Analizi Sonucu Ortaya Çıkan Temalar

- a. Okullarda eğitim teknolojileri durumu
  - b. Kaynaştırma eğitimi kapsamında yetersizlik türleri
  - c. Kaynaştırma eğitimi ile ilgili problem ve çözümler
  - d. Dünya ülkelerinde kaynaştırma eğitimi
  - e. Kaynaştırma eğitimini etkileyen etmenler
  - f. Kaynaştırma eğitiminde eğitim teknolojileri kullanımı
  - g. Eğitim teknolojileri kullanımının kaynaştırma eğitimine etkiler
  - h. Kaynaştırma eğitiminde eğitim teknolojileri kullanımına yönelik beklentiler
-

Veri analiz sürecinde temalar oluşturulduktan sonra bulguları açıklamada yeterli görünen alıntılar seçilmiştir. Veriler düzenlenirken temaya uygun olan nicel ve nitel veriler alt problemlerle ilişkilendirilerek birlikte sunulmuştur. Bulgular yorumlanırken alanyazından destek alınmış, anlamlı ve tutarlı açıklamalarla yorumlarda bulunulmuş, alıntılarla desteklenmiştir. Nicel verilerin yer aldığı bir diğer veri toplam aracı olan tutum ölçeğinde yer alan olumsuz maddeler ise ters kodlanarak analiz edilmiş, yüzde ve frekansları hesaplanarak incelenmiştir.

6. BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bu bölümünde “Sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan ilköğretim sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencilerinin eğitiminde eğitim teknolojileri Kullanım durumları nasıldır?” problemi ve karma yöntem modeli doğrultusunda hazırlanan anket ve tutum ölçeği ile toplanan veriler analiz edilerek sunulmuş ve yorumlanmıştır.

6.1 Anket Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Verilerin analizi sonucu belirlenen alt problemlere yönelik hazırlanan anket soruları tema olarak kullanılmış bulgular;

- a. Okullarda eğitim teknolojileri durumu
- b. Kaynaştırma eğitimi kapsamında yetersizlik türleri
- c. Kaynaştırma eğitimi ile ilgili problem ve çözümler
- d. Dünya ülkelerinde kaynaştırma eğitimi
- e. Kaynaştırma eğitimini etkileyen etmenler
- f. Kaynaştırma eğitiminde eğitim teknolojileri kullanımı
- g. Eğitim teknolojileri kullanımının kaynaştırma eğitimine etkileri
- h. Kaynaştırma eğitiminde eğitim teknolojileri kullanımına yönelik beklentiler

başlıkları altında incelenmiştir.

Araştırmada kullanılan anket yüzde dağılım ve frekans değerleri açısından analiz edilmiştir.

- **Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitiminde Eğitim Teknolojisi Kullanım Durumları Anketi**

Bornova ilçesinde yapılan araştırmalarda öğretmenlerin yerleşim yerlerine göre hizmet yılları aşağıdaki Çizelge 6.1’de verilmiştir. Merkezde, öğretmenlerin en çok 21 yıl ve üzeri (%53.3), en az ise toplamda 0–10 yıl (%4.4) mesleki

deneyim sahip oldukları görülmüştür. Altındağ'da öğretmenler Merkez'den farklı olarak en az 16 yıl ve üzeri (%17.7), en çok 6–10 yıl (%44.4) deneyime sahiptir. Pınarbaşı, 100. Yıl, Işıkkent ve Çamdibi bölgelerinde ise öğretmenlerin en çok 11–15 yıl (%35.5, %35.5, %42.4, %42.4) deneyime sahip oldukları saptanmıştır. Toplamda öğretmenlerin %8.88'inin 0-5 yıl, %17.7'sinin 6-10 yıl, %32.96'sının 11-15 yıl, %17.4'ünün 16-20 yıl ve %22.9'unun 21 yıl ve üzeri mesleki deneyime sahip olduğu belirlenmiştir.

Çizelge 6.1 Yerleşim Yerlerine Göre Öğretmenlik Hizmet Yılı (0–5 yıl) (n=270)

	Frekans	Yüzde
Merkez		
0-5 yıl	1	%2.2
6-10 yıl	1	%2.2
11-15 yıl	9	%20
16-20 yıl	10	%22.2
20 yıl ve üzeri	24	%53.3
Altındağ		
0-5 yıl	7	%15.5
6-10 yıl	20	%44.4
11-15 yıl	10	%22.2
16-20 yıl	3	%6.6
20 yıl ve üzeri	5	%11.1
Pınarbaşı		
0-5 yıl	4	%8.8
6-10 yıl	4	%8.8
11-15 yıl	16	%35.5
16-20 yıl	11	%24.4
20 yıl ve üzeri	10	%22.2
100.Yıl		
0-5 yıl	2	%4.4
6-10 yıl	4	%8.8
11-15 yıl	16	%35.5
16-20 yıl	12	%26.6
20 yıl ve üzeri	11	%24.4
Işıkkent		
0-5 yıl	6	%13.3
6-10 yıl	15	%33.3
11-15 yıl	19	%42.2
16-20 yıl	3	%6.6
20 yıl ve üzeri	2	%4.4
Çamdibi		
0-5 yıl	3	%6.6
6-10 yıl	5	%11.1
11-15 yıl	19	%42.2
16-20 yıl	8	%17.7
20 yıl ve üzeri	10	%22.2

a. Okullarda Eğitim Teknolojileri Durumu

Araştırmada, “Sınıf öğretmenlerinin teknolojiye yönelik tutum ve yeterlilikleri nasıldır?” alt problemine uygun olarak öğretmenlere okullarında eğitim teknolojilerinin var olma durumu, kullanım sıklıkları ve kullanmama nedenlerine yönelik sorular sorulmuştur.

Sorulara verilen yanıtlar genel olarak fiziksel ve donanımsal yeterlilik, sınıf mevcutları ile öğretmen bilgi ve tutumu başlıkları altında toplanmıştır.

Öğretmenlerin okullarında bulunan eğitim teknolojileri ve kullanım sıklıklarına ilişkin verdikleri bilgilerde yerleşimsel farklılıklar dikkati çekmektedir. Genel olarak merkezde yer alan okullarda teknolojik olanakların diğer yerleşim yerlerine oranla daha uygun olduğu göze çarpmaktadır. Çizelge 6.2 yerleşim yerlerinde bulunan eğitim teknolojilerine yönelik sayısal bilgileri içermektedir. Merkez okullarda çalışmakta olan öğretmenlerin diğer yerleşim yerlerindeki öğretmenlerden daha az sıklıkta eğitim teknolojileri kullandığı görülmektedir. Aşağıda yer alan Çizelge 6.3, Çizelge 6.4, Çizelge 6.5, Çizelge 6.6, Çizelge 6.7 ve Çizelge 6.8 bilgisayar, internet, akıllı tahta, projeksiyon cihazı, tarayıcı ve eğitsel yazılım bulunan okullarda çalışan öğretmenlere göre oluşturulmuştur.

Bulgular, merkez okulların eğitim teknolojilerine erişim olanağını daha fazla olduğunu göstermiştir. Bilgisayar, internet, akıllı tahta, projeksiyon cihazı, tarayıcı ve eğitsel yazılım kullanımı açısından bölgeler arasında farklılıklar olduğu belirlenmiştir. Yerleşim yerlerinde eğitim teknolojilerinin var olma durumu ve kullanım çizelgeleri aşağıda ayrıntılı olarak verilmiştir.

Çizelge 6.2 Yerleşim Yerlerinde Var Olan Eğitim Teknolojileri (n=270)

	Bilgisayar	İnternet	Akıllı Tahta	Projeksiyon Cihazı	Tarayıcı	Eğitsel Yazılım
Merkez	%100	%96.6	%16.6	%100	%76.6	%36.6
Altındağ	%95.5	%86.6	%11.1	%80	%35.5	%20
Pınarbaşı	%97.7	%95.5	%4.5	%91.2	%20	%15.5
100.Yıl	%86.6	%75.5	%2.3	%88.9	%22.2	%2.2
Işıkent	%95.5	%80	%8	%66	%12	%0
Çamdibi	%93.7	%84.3	%3.2	%96.8	%37.5	%21.8

Çizelge 6.3 Yerleşim Yerlerinde Bilgisayar Kullanımı (n=259)

	Frekans	Yüzde
Merkez	38	% 14.35
Altındağ	53	% 20.57
Pınarbaşı	54	% 21.05
100.Yıl	48	% 18.66
Işikkent	31	% 11.96
Çamdibi	35	% 13.40

Çizelge 6.4 Yerleşim Yerlerinde İnternet Kullanımı (n=240)

	Frekans	Yüzde
Merkez	36	% 15.1
Altındağ	49	% 20.3
Pınarbaşı	54	% 22.4
100.Yıl	41	% 17.7
Işikkent	26	% 10.4
Çamdibi	34	% 14

Çizelge 6.5 Yerleşim Yerlerinde Akıllı Tahta Kullanımı (n=44)

	Frekans	Yüzde
Merkez	14	% 31.25
Altındağ	14	% 31.25
Pınarbaşı	5	% 12.50
100.Yıl	3	% 6.25
Işikkent	5	% 12.50
Çamdibi	3	% 6.25

Çizelge 6.6 Yerleşim Yerlerinde Projeksiyon Cihazı Kullanımı (n=243)

	Frekans	Yüzde
Merkez	37	% 15.3
Altındağ	51	% 21
Pınarbaşı	50	% 20.5
100.Yıl	42	% 17.4
Işikkent	24	% 9.7
Çamdibi	39	% 15.9

Çizelge 6.7 Yerleşim Yerlerinde Tarayıcı Kullanımı (n=124)

	Frekans	Yüzde
Merkez	40	% 31.94
Altındağ	24	% 19.44
Pınarbaşı	15	% 12.50
100.Yıl	16	% 13.29
Işikkent	6	% 4.17
Çamdibi	23	% 18.66

Çizelge 6.8 Yerleşim Yerlerinde Eğitsel Yazılım Kullanımı (n=83)

	Frekans	Yüzde
Merkez	29	%34.38
Altındağ	23	%28.12
Pınarbaşı	16	%18.75
100.Yıl	2	%3.12
Işıkkent	0	%0
Çamdibi	13	%15.02

Araştırmada, öğretmenler fiziksel ortam yeterliliğinin eğitim teknolojilerinin var olması ve kullanımı için önemli olduğunu vurgulamış bu durumu hem kaynaştırma eğitimi hem de normal eğitim açısından değerlendirmiştir. Öğretmenlerin yaklaşık %10'luk bir bölümü (n=26) her iki durumda da yeterli düzeyde olmadıkları görüşünü belirtmiştir. K143 bununla ilgili “...*bu alanlarda sıkıntısı olan öğrencilere gerekli ortamların hazırlanmadığına inanıyorum. Her alan yönelik sınıf ortamları oluşturulmalı.*” görüşünü belirterek fiziksel ortam iyileştirmesinin önemini vurgulamıştır.

Fiziksel ortam ile ilgili sorunların bulunmadığı durumlarda öğretmenler donanım yetersizliğinin özellikle kaynaştırma eğitim-öğretim sürecini etkilediğini vurgulamaktadır. K39, “...*kaynaştırma eğitimi ve ekipmanlarının standart eğitim araçlarından farklı olması gerektiğini düşünüyorum.*” diyerek bu görüşü desteklemektedir. Okullarda eğitim teknolojilerinin var olmasının yanı sıra verimli çalışması da büyük önem taşımaktadır. Öğretmenler, sıkıntılarını K145'in “...*kesinlikle hayır. Sınıflarda bulunan bilgisayar ve internet bile sürekli çalışmadığı halde başka teknolojilerin olması mümkün değil...*” ve K110'un “*Sınıfları ikinci kademe ile paylaşmamız nedeniyle teknolojik araç-gereçler çok bozuluyor.*” şeklindeki sözlerine benzer şekilde dile getirmişlerdir. Öğretmenlerin %40'ı (n=108) sınıflarda kullanılabilecek eğitim teknolojilerini yalnızca bilgisayar, internet, projeksiyon cihazı ve tarayıcı olarak gördükleri ve bu doğrultuda cevap verdikleri görülmüştür. K42 bu doğrultuda “...*bilgisayar, internet, spor aletleri, tarayıcı olduğu için eğitimin daha rahat olduğunu düşünüyorum.*” şeklinde görüş bildirmektedir. Bu da öğretmenlerin eğitim teknolojileri ile ilgili bilgilerinin yetersiz olduğunu göstermektedir. Öğretmenler, bilgi yeterliliğine yönelik farkındalıklarını belirtirken sınıfların donanımı ve

kaynak yeterliliğinden önce teknoloji kullanımına yönelik öğretmen bilgisinin daha önemli olduğunu dile getirmektedir.

“...asıl sorun öğretmenlerin yetersiz bilgiye sahip olması ve var olan kaynakları nasıl en verimli şekilde kullanılacağını bilmemesidir.” (K60)

“...ne fiziki ne de teknolojik alt yapısı var. Kendimizin de tam yeterli olduğunu düşünmüyorum.” (K224,)

“...elimizde büyük bir imkan var yeter ki kullanacak eğitimli kadro olsun...” (k137)

Sınıflarda eğitim teknolojilerinin kullanımını etkileyen bir diğer etmen sınıfların kalabalık olmasıdır. Öğretmenler her öğrencinin öğrenme stiline uygun teknolojinin bir ders saati içinde kullanılmadığını vurgulamaktadır.

“...her sınıfta projeksiyon, bilgisayar ve internetin olması bu soru için eveti akla getiriyor. Fakat sınıfların kalabalık olması, sadece teknolojik olanakların olmasının yeterli olmadığını gösteriyor.” (K149)

“Kendi sınıfım için düşünemiyorum. Sınıfımda 48 öğrenci var.” (K150)

“...sınıf mevcutları kalabalık olduğundan teknolojik aletler kullanılsa bile gerekli verim alınamıyor.” (K120)

“...okuldaki teknolojik olanaklar kaliteli bir kaynaştırma eğitimi yapmaya uygun. Buna karşın sınıf mevcutlarının fazla olması bu eğitimi zorlaştırıyor.” (K162)

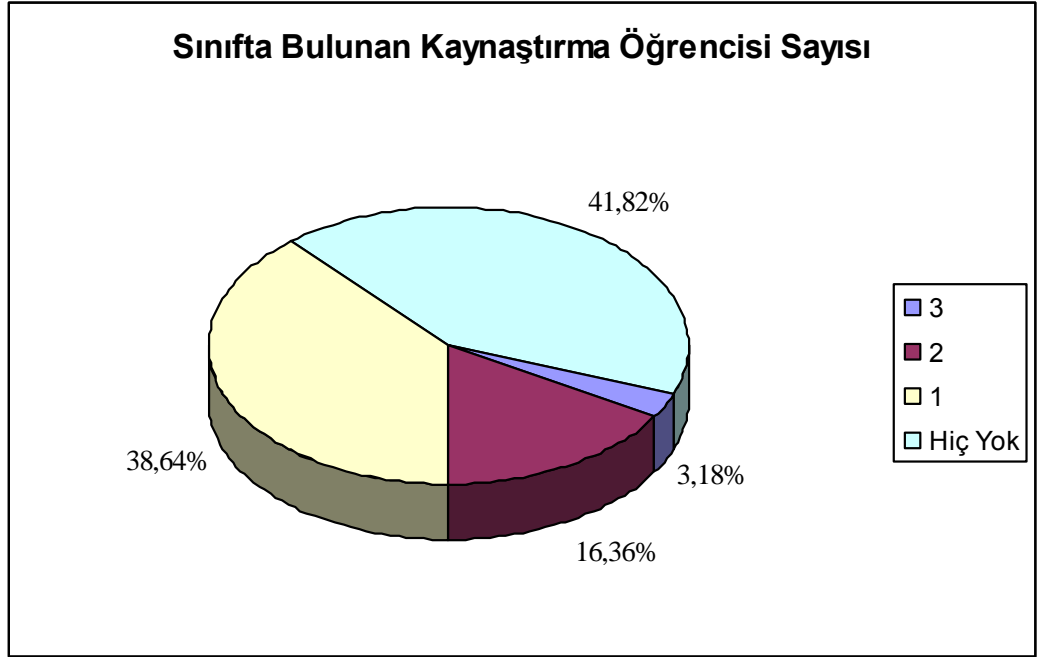
Okulların eğitim teknolojileri yönünden eşit olanaklara sahip olmadığının görülmesinin yanı sıra sınıf öğretmenlerinin de var olan eğitim teknolojilerinin ve eğitim ortamının yetersizliğini gidermeye yönelik önerilerinin olmadığı sonucu ortaya çıkmıştır. Ayrıca sınıf ortamında bulunan eğitim teknolojilerinin; bilgisayar, internet ve projeksiyon cihazı dışında çok fazla çeşitlilik göstermediği saptanmıştır. Öğretmenler okullarında eğitim teknolojilerinin var olma durumuna yönelik sorulara genel olarak “Evet” veya “Hayır” gibi kısa cevaplar vermişlerdir. Bu sonuçlara göre öğretmenlerin teknolojik araç-gereç kullanma konusunda yetersiz durumda oldukları söylenebilir. Öğretmenlerin bazıları araç-gereç yokluğundan, bazıları ise mevcut araç-gerecin etkili kullanılmasına sınıf

mevcudunun engel oluşturduğundan şikâyet etmektedir. Bunlara ek olarak öğretmenlerin eğitim teknolojileri kullanma bilgilerini etkisinin de göz ardı edilmemesi gerekmektedir. Yılmaz (2007), yaptığı “İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin Eğitim Teknolojileri Açısından Yeterlilikleri” araştırmasının sonucunda da öğretmeni teknolojik araç- gereç kullanmaya ikna etme ve öğretmenin araç-gereç kullanmaya karşı geliştirdiği olumsuz tutumları değiştirmenin gerekliliğinden bahsetmekte, öğretmenlerin bir eksiliğinin de materyali doğru kullanmayı bilmemesi olduğunu belirtmektedir.

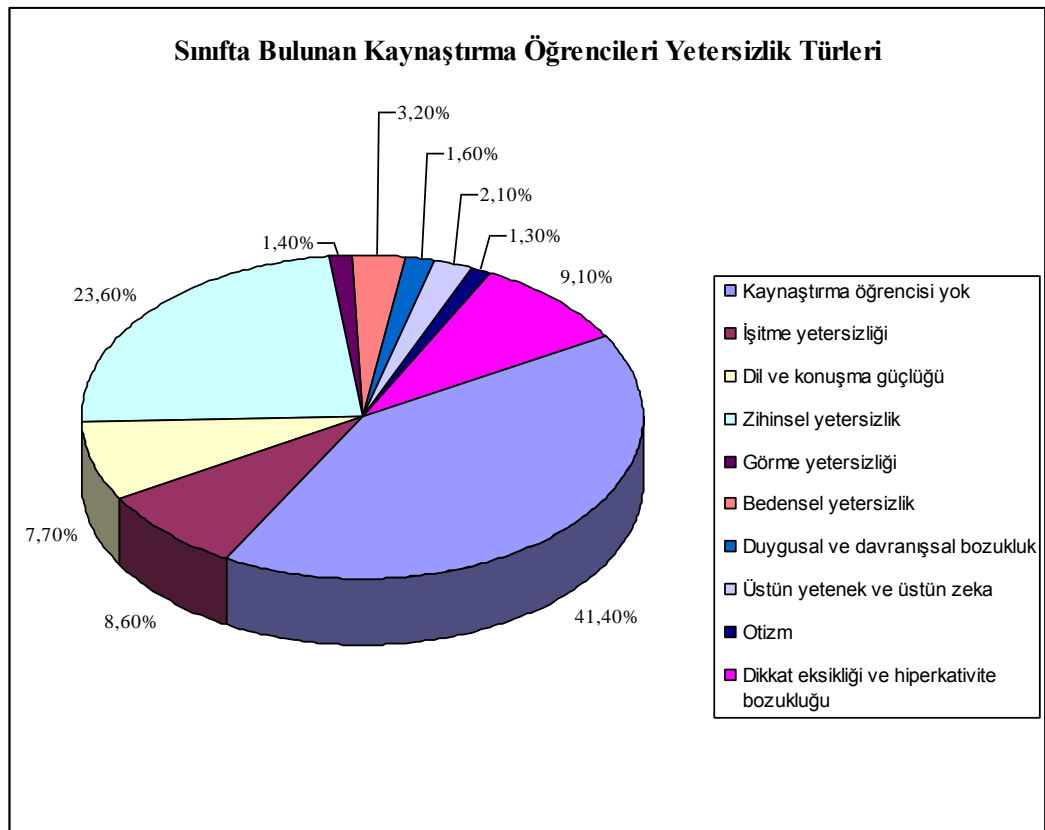
b. Kaynaştırma Eğitimi Kapsamında Yetersizlik Türleri

Araştırmanın bu bölümünde “Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine yönelik görüşleri nelerdir?” alt problemine ilişkin veriler bulmak amacıyla öğretmenlere çeşitli sorular yöneltilmiştir.

Bornova ilçesinde sınıf öğretmenlerinin verdiği cevaplara göre kaynaştırma eğitimi kapsamında yer alan yetersizlik türleri sınıflandırıldığında en fazla zihinsel yetersizliği olan öğrencilerin kaynaştırıldığı görülmektedir. Yaklaşık %42’lik bölümün (n=110) sınıfında ise herhangi bir kaynaştırma öğrencisi bulunmamaktadır. Sınıfta bulunan kaynaştırma öğrencisi sayısı ve yetersizlik türleri Şekil 6.1 ve Şekil 6.2’de verilmektedir.

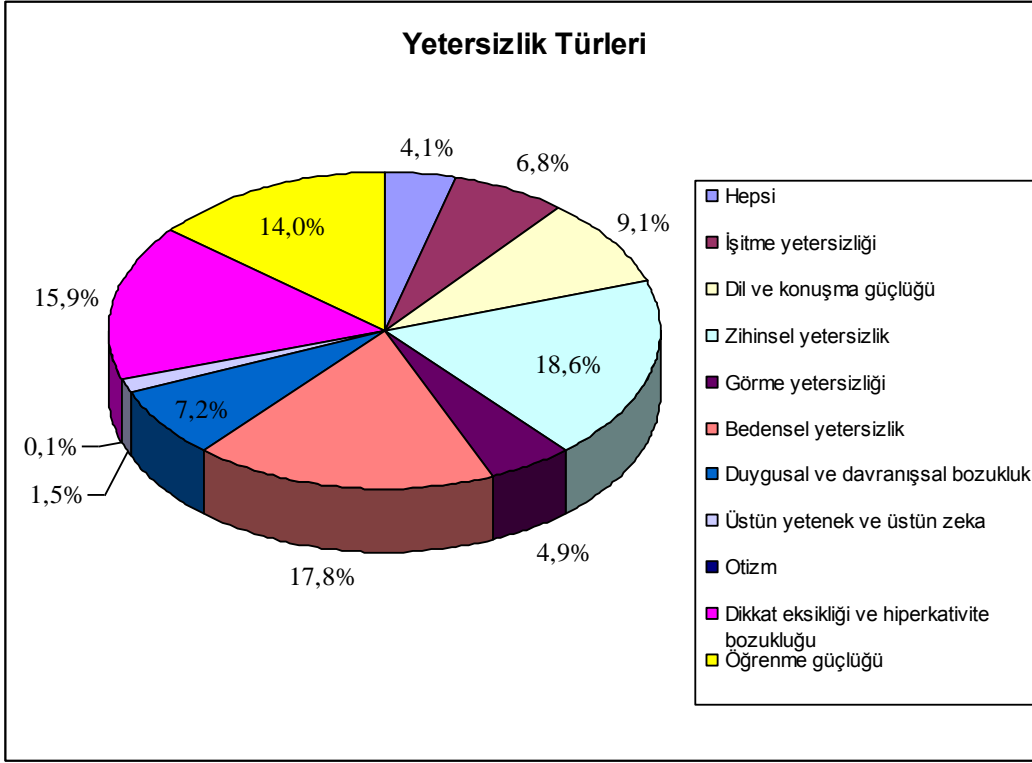
Şekil 6.1 Sınıfta Bulunan Kaynaştırma Öğrencisi Sayısı

Şekil 6.2 Sınıfta Bulunan Kaynaştırma Öğrencileri Yetersizlik Türleri

Sınıf öğretmenlerinin toplamda %35'lik bir bölümü (n=94), hangi tür yetersizliğin kaynaştırma kapsamına alınması gerektiği sorusuna zihinsel ve

bedensel yetersizlik cevabını vermiştir. Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi kapsamında yer alması gerektiğini düşündüğü yetersizlik türleri ile ilgili veriler Şekil 6.3'te verilmiştir.

Şekil 6.3 Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitimi Kapsamında Alınmasını Uygun Gördükleri Yetersizlik Türleri

Zihinsel yetersizlik türü içerisinde hafif düzeyde olanların kaynaştırılması gerektiği görüşünün genel eğilim olduğu belirlenmiştir. K158 hafif zihinsel yetersizliği olan öğrencilerin alınmasının uygun olduğunu “*ağır olan kaynaştırma eğitimi öğrencilerin sınıf disiplinini bozması, diğer öğrencilerin eğitim hakkını elinden almaktadır. Hafifi düzeyde olanlar kesinlikle kaynaştırma eğitimi almalıdır.*” şeklinde ifade etmektedir. Bir başka sebeple K231 “*...Çünkü bu öğrenciler kendilerini sınıfa kabul ettirebiliyorlar.*” diyerek bu görüşü desteklemektedir. Aynı şekilde K255 “*...çünkü arkadaşlarının onları benimsemesi çok kolay oluyor, paylaşımlar yaşıyor.*” diyerek açıklamıştır. Bunlara zıt olarak bazı öğretmenler zihinsel yetersizliği olan öğrencilerin kaynaştırma eğitimi kapsamına alınmaması gerektiğini vurgulamaktadır.

“Zihinsel sorunları olanlar dışındaki öğrenciler kaynaştırma eğitimden yararlanabilir.” (K216)

Sınıf öğretmenleri bütün çocukların eğitiminden sorumludur ve gerektiğinde hem öğrencinin hem öğretmenin destek aldığı ortamlarda kaynaştırma eğitimi uygulanmaktadır. Yapılan çalışmalar göstermektedir ki zihinsel yetersizliği olan çocukların normal gelişim gösteren akranlarıyla birlikte topluma uyumlarının artması kaynaştırma eğitimi ile mümkün olmaktadır. (Sucuoğlu ve Kargın, 2008)

Öğretmenlerin kaynaştırma kapsamında yer alan öğrenme güçlüğü ile ilgili genel anlamda olumsuz tutum sergilemedikleri görülmüştür. Konuya ilişkin verilen cevaplarda öğrenme güçlüğüne değinen öğretmenlerin %90'ı (n=243) kaynaştırmaya uygun olduğu görüşünü bildirmiştir.

“Kaynaştırma eğitiminden öğrenme güçlüğü olan öğrenciler yararlanabilmelidir.” (K120)

K227 *“Geç öğrenen öğrenciler. Sınıf öğretmenleri ilk 5 yıl bu öğrencileri diğerlerinden ayırmadan anlatım, soru-cevap yöntemlerini kullanırken onlara soruları en sona bırakıp, onların daha iyi hazırlanmasını sağlayabilir. Böyle öğrenciler üniversiteyi bile bitirebiliyor.”* diyerek bu konu ile ilgili yol göstermekte ve bu öğrencilerin başarılarına inanmaktadır.

Bu görüşlerin yanı sıra öğrenme güçlüğü olan bireylerin kaynaştırılmaması yönünde görüşler ortaya çıkmış, K214 bu durumu *“...öğrenme güçlüğü çekenler sınıflarda öğrenme zamanının aksamasına neden oluyor.”* şeklinde açıklamıştır.

Öğrenme güçlüğü olan bireylerin yetersizliklerinin karşılanması ve topluma uyum sağlaması için erken tanı ve uyarılama büyük önem taşımaktadır. Bu durum öğretmenler için zor bir deneyim olabilmektedir. Çünkü öğrenme güçlüğü olan öğrenciler kendilerine özgü özellikler sergileyebilmektedirler. Öğrencilerin bu konumda kaynaştırma eğitimi kapsamına girmeleri yaşları ilerlediğinde akademik ve sosyal soyutlamalardan kaçınmasını sağlayacaktır. Çünkü bu tür öğrencilerin

kendilerine olan güvenleri az, kaygı düzeyleri oldukça yüksek olmaktadır. (Batu, 2007)

Sınıf öğretmenleri, bedensel yetersizliği bulunan öğrencilerin akademik olarak diğer yetersizlik türlerine göre başarıya daha kolay ulaşabileceklerini belirtmişlerdir. K63 *“Ortopedik yetersizliği olanlar yararlanabilmeli. Çünkü onların öğrenmesinde bir sorun çıkmayabilir...”* ve K215 *“Sadece fiziksel olanlar kaynaştırma eğitiminden yararlanmalıdır. Çünkü zihinsel engelli veya anlama güçlüğü çekenler sınıf içi etkinliklere katılmadıkları için dışlanmaktadır.”* diyerek nedenleri ile açıklamışlardır. K83 ise farklı bir neden göstererek *“Ortopedik yetersizliği olanlar, dil ve konuşma güçlüğü çekenler, duygusal ve davranış bozukluğu olanlar kaynaştırma eğitimi almalıdır. Çünkü bu öğrenciler için öğretmenlerin özel eğitim almasına gerek yoktur. Diğer öğrenciler ile bu öğrencilere rahatlıkla eğitim verebilirler.”* görüşünü belirtmiştir. K152 ise kaynaştırma eğitiminden yararlanması gereken bedensel yetersizliği *“...kendi işini en az yardımla görebilenler...”* şeklinde sınırlandırmıştır.

Bedensel yetersizlik, içerisinde çeşitli hastalıkları barındıran ve bu konuda bilgilendirilmesinin zorunlu olduğu bir alandır. Bu durumda öğretmenlerin diğer yetersizlik türleri gibi bedensel yetersizlik ile ilgili de bilgi sahibi olması önem taşımaktadır. Öğretmenler, öğrencilerin öğrenmelerini engelleyen etmenleri anlayabilmeli, hareketi ve iletişimi artıran araçlar ve öğrenme yöntemleri hakkında bilgi sahibi olmalıdır. (Sucuoğlu, 2006)

Görme ve işitme yetersizliği %4 ile %6'lık bir bölüm tarafından kaynaştırılmaya uygun bulunmuştur. Öğretmenler, bu tür öğrencilerin kaynaştırma eğitimi kapsamında yer almasına yönelik özel bir neden belirtmezken genel olarak sosyal kabulün artırılması ve topluma kazandırılmasına yönelik görüş bildirmişlerdir. Nitekim görme ve işitme yetersizliği olan öğrenciler uygun fiziksel koşullar ve uygun eğitim teknolojileri ile hem akademik olarak başarı sağlamak hem de sınıf etkinliklerine aktif katılımları sağlanarak akranları ile etkileşim kurabilmektedir (Sucuoğlu ve Kargin, 2008)

Dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu ile ilgili öğretmenler, dikkat dağınıklığının eğitim teknolojisi kullanarak bir ölçüde giderilebileceğini belirtmişlerdir.

“Eğitim teknolojisinin kullanılması dikkat dağınıklığını önüyor. Öğrencinin kendini toplaması ve düşünmesini, dikkatinin yoğunlaşmasını sağlıyor.” (K141)

K256 ise yalnızca dikkat eksikliği olan öğrencilerin kaynaştırılması gerektiğini *“Bence sadece dikkat eksikliği olan öğrenci kaynaştırılmalı. Diğer öğrencilerin sağlıklı ve tam eğitim alabilmesi için mutlaka birebir ilgilenilmesi gerekmektedir. Tek bir öğretmen diğer türdeki kaynaştırma öğrencileri ile normal öğrencilere aynı anda ulaşmakta çok zorluk çekebilir.”* nedeni ile birlikte dile getirmiştir.

Öğretmenlerin birçoğu dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu ile dil ve konuşma güçlüğü olan öğrencileri birlikte değerlendirerek kaynaştırma eğitimi kapsamına neden alınmasını gerektiğini açıklamıştır.

“Dil ve konuşma bozukluğu olan öğrenciler ile hiperaktivite sorunlu öğrenciler topluma kazandırılması açısından yararlanmalıdır.” (K39)

“Dil ve konuşma güçlüğü, dikkat eksikliği ve hiperaktivite. Bu tür engeli olan öğrenciler eğitim ortamına uyumları daha kolay olmaktadır. Diğer özel gereksinimi olan öğrencilerin sınıf içi davranış, uyum vb. sorunlar yaşamakta ve bu da eğitimi aksatmaktadır.” (K257)

“Dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu, dil ve konuşma güçlüğü. Çünkü diğerleri daha özel ortam ve donanım gerektirir. Bu türler kaynaşabilir tabi uyum sağama eğilimi görülürse...” (K221)

Dil ve konuşma güçlüğü sık rastlanan yetersizlik türüne girmekte ve dolayısıyla sınıf öğretmenlerinin öğrencilerin özelliklerini, gereksinimlerini ve yapılacak öğretimsel uyarlamaları bilmeleri gerekmektedir. Dil ve konuşma güçlüğü olan öğrencilere yönelik tüm uyarlamalara bakıldığında sınıf öğretmenin önemi göze çarpmaktadır. Sınıf öğretmeni ne kadar olumlu ve kabul edici bir

tutum içinde olursa öğrenciler daha başarılı bir yaşantı sağlamaktadırlar. (Batu, 2007) Dikkat eksikliği ve hiperkativite bozukluğu olan öğrenciler için yapılacak uyarlamalar ise tüm sınıfın öğrenme ortamının daha verimli hale gelmesini sağlamaktadır. Bu durumda öğretmenler hazırlanacak planlar doğrultusunda normal gelişim gösteren öğrencilerle birlikte rahatlıkla eğitim almaktadır. (İftar, 2007)

Duygusal ve davranış bozukluğu, çoğunlukla ilk başta fark edilemeyen bir yetersizliktir. Erken tanı ve uyarlamalar için çok iyi bir gözlem gerektirmektedir. Yapılacak uyarlamalar ise her yetersizlik türü için uygulanabilir ölçüde olmaktadır. Duygusal ve davranış bozukluğu olan öğrencilerin kaynaştırılması gerektiğini düşünen öğretmenler genel olarak bu tür öğrencileri daha eğitilebilir bulmakta ve aile işbirliği ve eğitimi koşulunu öne sürmektedir.

“Davranış problemi olan öğrencilerde eğitim eksikliği aile ile birlikte giderilmelidir.” (K114)

Bir diğer neden olarak ise topluma kazandırılması gerektiği öne sürülmüştür. Bu konuda K193 *“...Çünkü bu özellikteki çocukların hepsi yaşıtları ile birlikte olabildikleri ölçüde topluma kazandırılabilirler.”* şeklinde görüş bildirmiştir.

Öğretmenlerin toplamda yaklaşık %3'lük bir bölümü (n=10), üstün yetenek ve üstün zekâ ile otistik olan öğrencilerin kaynaştırılmaları gerektiği yönünde görüş bildirmiştir. Ayrıca öğretmenlerin bu iki yetersizlik türü hakkında çok fazla bilgi sahibi olmadıkları ortaya çıkmıştır. K40'ın *“...Üstün zekâ olarak tabir edilen hiperaktifler kaynaştırılmalı...”* gibi ifadelerle bilgi eksikliklerini göstermişlerdir.

Oysaki otizm yaygın olarak görülen bir gelişim yetersizliğidir. Bu öğrenciler ya üstün zihinsel beceri veya zihinsel yetersizlik göstermektedir. Otistik öğrenciler yapılandırılmış eğitim ortamlarından çok yararlanmakta; bu eğitim programları özellikle iletişim ve etkileşim becerilerini güçlendirmektedir. (Sucuoğlu ve Kargın, 2008) Üstün zekâ ve üstün yeteneğe sahip olan öğrencilerin genel eğitim sınıflarında bulundurulması ve öğrenme ortamları zenginleştirilerek zekâlarını en verimli şekilde kullanmaları ve yeteneklerini geliştirmeleri

sağlanmaktadır. Böyle bir uyarılama hem bu tür öğrencilerin hem de normal gelişim gösteren öğrencilerin yararına olmaktadır. (Tekbaş ve Ataman, 2008)

Eğitimde fırsat eşitliği son yıllarda önemle vurgulanan bir kavram olmuştur. Eğitimde fırsat eşitliğine en fazla ihtiyaç duyan kesim ise hiç şüphesiz yetersizliği olan bireylerdir. Araştırma sonuçları öğretmenlerin %4'ünün (n=12) bu kavramı ve toplumsal uyumu göz önünde bulundurarak tüm yetersizliği olan öğrencilerin kaynaştırılması gerektiğini belirtmişlerdir.

“Yaşlılarından farklılığı olan her türlü öğrenci yararlanmalı. Eğitimde eşitlik ilkesi herkes için geçerlidir.” (K43)

“Okula gelebilecek durumdaki tüm özel gereksinim öğrencileri kaynaştırma eğitiminden faydalanabilir. Çünkü bu çocuklar da toplumdaki kaçmamalı, toplum da bu çocukların varlığını bilmeli ve yardımcı olmalı.” (K232)

“Her türden engelli öğrenci bu eğitimden yararlanabilmeli. Çünkü her bireyin sosyal çevre içinde yaşama ve bu ortamı paylaşma hakkı vardır.” (K60)

c. Kaynaştırma Eğitimi ile İlgili Problem ve Çözümler

Araştırmada öğretmenlere “Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine yönelik görüşleri nelerdir?” alt problemine yönelik sınıf içinde kaynaştırma eğitimi ile ilgili yaşadıkları problemlere ve çözümlerine ilişkin iki soru yöneltilmiştir.

Öğretmenlerin sınıf ortamında kaynaştırma öğrencileri ile ilgili yaşadıkları problem ve çözümleri fiziksel ortam/donanım yeterliliği, sınıf mevcudu/kaynaştırma öğrencisi sayısı ve sosyal uyum/sınıf düzeni olarak üç ana başlık altında toplanmıştır.

Sınıf öğretmenleri yetersizlik türlerine göre çeşitli fiziksel ve donanımsal alt yapı sorunları yaşamaktadır ve iyileştirilmesini bir çözüm olarak önermektedir.

Fiziksel ortamların uygunluğuna yönelik soruya verdikleri cevaplar da bu sonucu doğrular niteliktedir. Çizelge 6.9 bu soruya yönelik verileri içermektedir.

Çizelge 6.9 Kaynaştırma eğitiminde fiziksel ortamların uygun şekilde oluşturulması gerekir. (n=270)

	Frekans	Yüzde
Tamamen katılıyorum	160	%59.5
Katılıyorum	102	%37.7
Katılmıyorum	4	%1.3
Kesinlikle katılmıyorum	4	%1.3

Fiziksel ortam yetersizliği özellikle bedensel yetersizliği olan öğrenciler için bir engel oluşturmaktadır. K83 bir deneyimine dayanarak bu durumu şu şekilde açıklamıştır.

“Sınıfta ortopedik yetersizliği olan bir öğrencim olduğu için bir problem yok. Sadece fiziki ortam yeterli değil. ... Bu problemler eğitim teknolojileri ile çözülemez.”

K28 yaşanan probleme çözüm olarak fiziksel iyileştirmenin önemini vurgulamış ve önerisinin başlangıç için küçük ve kolay uygulanabilir bir çözüm olduğunu dile getirmiştir.

“Ortopedik engeli olanlarda yaşanıyor. Sınıfların aşağıda ve arabalarının özel rampalarının olması gerekir. Bu büyük maliyet gerektiren, zor bir iş değil.”

Öğretmenlerin yaşadığı bir diğer problemin nedeni olarak özel alt sınıf olmaması dikkat çekmektedir. Öğretmenler sınıf içerisinde yetersizliği olan öğrencilere zaman ayıramamaktan ve birebir ilgilenememekten şikâyet etmektedir. Bu ve diğer problemlere çözüm olarak ise okullarında özel alt sınıf ve bu sınıfta bulunacak uzman bir öğretmenin olmasını önermektedirler.

“Bu öğrencilerin özel alt sınıfta eğitim görmesinin onların gelişimini daha olumlu etkileyeceğine inanıyorum. Veya internet ve eğitim CD’leri de veya

evlerine gidecek bir öğretmen eğitimlerine olumlu katkı sağlayacaktır. Özellikle bu konuda eğitilmiş öğretmenlerin görev alması daha da olumlu sonuçlar verecektir.” (K89)

“Sınıf ortamında bu tür öğrencilerle çalışırken diğer öğrencilerin dikkatlerinin dağılması. Bu çalışma sırasında farkındalık hissederek rahatsız olmaları. Haftada birkaç saat uzman bir kişi tarafından ayrı bir derslikte uygun materyallerle çalışmaları uygun olur.” (K92)

“Kaynaştırma eğitimi alan öğrencilerin belli bir süre diğer çocuklarla aynı sınıfta, kalan sürede kaynaştırma odalarında eğitime alınması gerekir. Çünkü onların yapamayacağı veya öğrenemeyeceği davranışlar var.” (K138)

Sınıf öğretmenleri özellikle zihinsel yetersizliği olan öğrencilerin kazanması gereken temel akademik becerilerin öğretimi konusunda sıkıntı yaşadıklarını belirtmişlerdir. Okuma - yazma gibi temel becerilerde yaşanan sıkıntıların yanı sıra sınıf içerisinde de akademik başarısızlığın vermiş olduğu özgüven eksikliği dersin düzenini bozmaktadır. Öğretmenler sınıf içerisindeki bu duruma daha çok eğitim teknolojilerinden yararlanarak çözüm bulmuşlardır. K58 *“Okuma-yazma öğretimi, şekil, sayı ve zıt kavramların öğretimi konularında bilgisayar teknolojilerinden yararlanıyorum. Çeşitli bilgisayar oyunları, dokümanlar ve programlar sayesinde de engelli çocukların yanında normal çocuklarında daha etkin öğrenip, öğrenmeye karşı olumlu tutum geliştirmelerine yardımcı olmaya çalışıyorum.”* sözleriyle açıklamıştır. K12 ise deneyimini *“Kaynaştırma eğitimi alan öğrencime okuma-yazma öğretimi sırasında bilgisayar ve okuma-yazma CD’lerinden yararlandım.”* diyerek paylaşmıştır.

Öğretmenlerin problemlere yönelik çözüm üretmekte zorlanmalarının bir diğer nedeninin eğitim teknolojileri kullanımı ile ilgili bilgi eksikliği olduğu ortaya çıkmıştır. Öğretmenler hem var olan eğitim teknolojilerini kullanmakta zorluk çektiklerini hem de hangi yetersizlik türüne hangi eğitim teknolojilerinin uygun olduğunu bilmediklerini belirtmişlerdir. Ders kitaplarının da bu konuda yetersiz olduğunu dile getirmişlerdir. Bilgi eksikliklerine yönelik K27 *“Kaynaştırma eğitimi ile ilgili donanıma sahip olmadığım için istendiği gibi*

verimli olduğumu söyleyemem. Her eğitimcinin eğitim teknolojilerini kullanarak kendini yenilemesi gerektiğini söyleyebilirim.” ve K215 “Özel müfredatla ve öğrencinin engeline göre teknolojik aletlerden yararlanabilmeyi öğrenmeliyiz.” diyerek durumla ilgili değerlendirme yapmışlardır. K256 ise sınıf düzenini bozan bir öğrenci için kullanılacak eğitim teknolojilerini seçmede zorluk yaşadığını ve eksiklikleri olduğunu belirtmiştir.

“Yaşadığım en büyük problem zihinsel engelli öğrencinin derse katılamamaktan dolayı dersin düzenini bozması. Bu problemi çözecek alt yapıya sahip değilim. O yüzden çözemiyorum ama imkanım olsa o öğrenciye uygun eğitim yazılımları ve bilgisayar tahsis edip bireysel öğrenmesini sağlardım...Hangi eğitim yazılımı uygundur onu bile bilmiyorum.”

Öğretmenlerde eğitim teknolojileri ile ilgili genel algının bilgisayar ve ek donanımlara yönelik olduğu görülmüştür. Diğer sınıf öğretmenlerinden farklı olarak K161 ders kitaplarını değerlendirerek yeniden düzenlenmesi gerektiğini *“Ders kitaplarının kaynaştırma eğitimine göre hazırlanmamış olması en büyük problem. Engel türlerine göre kitaplar ve öğretmenlere öneriler yer almalıdır.”* sözleriyle vurgulamıştır.

Fiziksel ortam yetersizliğine yönelik iyileştirme çalışmaları çok az bir çaba ile gerçekleştirilebilecek olmasına rağmen çoğu zaman önemsenmeyerek uygulamaya geçirilememektedir. Başta okul yapısı olmak üzere sınıf ortamı, ortamda kullanılacak eğitim teknolojileri ve bu teknolojiyi kullanacak öğretmenlerin bilgi birikimi gibi öğeler öğretim sürecinde büyük önem taşımakta ve birbirlerini tamamlamaktadır. Her öğrenci ve yetersizliği dikkatle incelenerek gerekli uyarlamalar yapıldığı takdirde sınıf içerisinde yaşanılacak akademik ve sosyal problemler en aza inecek ve öğretmen yükü azalacaktır. (Sucuoğlu ve Kargın, 2008)

Sınıf öğretmenleri, kaynaştırma eğitimi ile ilgili sınıf içerisinde yaşadıkları problemlerin nedeni olarak sınıf mevcutlarının kalabalık olmasına ve kaynaştırma öğrencisi sayısının fazlalığını işaret etmişlerdir. Öğretmenler ders süresince

birebir ilgilenmek için zamanları kalmadığını belirtmişlerdir. K162 bu konuyla ilgili *“Kaynaştırma eğitimi alan çocuklarla derslerde birebir ilgilenmek gerekiyor. Ama öğrencilerle ders programını kaynaştırma öğrencisiyle özel eğitim programını uygulamak konusunda zorlanıyor ve verimli olamıyorum.”* açıklamasında bulunmuştur. K13 ise problemi net olarak dile getirmiş ve şu çözümü önermiştir.

“Sınıfın kalabalık olması öğrencilerimle birebir ilgilenmemi imkânsız hale getiriyor. Takip etmem gereken bir 5. sınıf müfredatım var. Bunun yanında BEP planına ayırmam gereken zaman çok az kalıyor. Ayrı bir sınıfta kendi problemlerini yaşayan arkadaşları ile birebir programı takip etseler ilgisiz kalmazlar. Ama 45 kişilik bir sınıfta yetemiyorum.”

Sınıfların kalabalık olması ve birebir ilgilenme şansı olmaması yalnızca akademik olarak değil sosyal olarak bazı problemleri beraberinde getirmiştir. K231 bu durumu *“Kalabalık sınıflarda ilgilenme şansı az olması nedeniyle kendilerini itilmiş hissetme ve aşağılık kompleksine kapılma sorunları yaşıyor.”* sözleriyle, K96 ise *“Sınıflar kalabalık olduğu için birebir zaman ayırmada sorun yaşıyor. Sürekli birebir ilgilenme olmayınca etrafına zarar verme, rahatsız etme, düzeni bozma sorunları yaşıyor.”* sözleriyle ifade etmişlerdir.

Sınıf mevcutlarının yanı sıra sınıfta bulunan kaynaştırma öğrencisi sayısının fazlalığı yaşanan problemlerin büyük bir nedeni olarak görülmüştür. K38 *“Kaynaştırma diye gönderilen öğrencilerin bir standardı yok. Aynı sınıfta birden fazla standardı farklı kaynaştırma olunca öğretmen çok sıkıntı yaşıyor. İdarenin kaynaştırma öğrencilerini zümrelere dağıtması gerekiyor.”* diyerek bu problemi dile getirmiş ve okul yönetiminden beklentilerinin karşılanması durumunda az da probleme olsa çözüm getirilebileceğini belirtmiştir.

Araştırmada elde edilen sonuçlara benzer şekilde Bilen’in (2007) İzmir’de yaptığı bir araştırmada sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarında yaşadıkları problemlerin büyük oranda sınıf mevcutlarından ve kaynaştırma öğrencisi sayısının fazlalığından kaynaklandığı sonucuna ulaşmıştır.

Sınıf içerisinde öğrencilerin birbirleriyle uyumu ve düzen eğitim-öğretim sürecinde büyük önem taşımaktadır. Sınıf öğretmenlerinin bir bölümü kaynaştırma öğrencilerinin akranlarından geri kalması nedeniyle sınıf içi davranış problemleri yaşadıklarını dile getirmişlerdir.

“Anlaması mümkün olmayan bir ders veya konunun diğer öğrencilere anlatılması durumunda kaynaştırma öğrencinin çok sıkılması, dikkati dağıtıcı davranışlarda bulunması sıkıntı yaratıyor.” (K149)

Sınıftaki normal gelişim gösteren öğrencilerin kaynaştırma öğrencilerine yönelik tutumları da sınıf düzenini etkileyen bir diğer etmendir. K221 *“Öğrencilerin engelli öğrenciyi kabullenip onun noksanlığına tahammül ve sabır göstermemeleri. Eğitim teknolojisi açısından ortak paydalarda daha fazla buluşabilecekleri etkinlikler ayarlanabilir.”* diyerek eğitim teknolojileri kullanımı ile çözüm üretmiştir.

Normal gelişim gösteren öğrencilerin ailelerinin bu süreçte üzerine düşen görev çocuklarında bu durum ile ilgili farkındalık oluşturulmasında öğretmene destek olmaktır. Özel gereksinimli aileler ise öğretmenle işbirliği içinde kabullenici bir tutumla çocuklarına destek olmalıdır. Nitekim öğretmenler ailelerden destek görmedikleri takdirde büyük problemler yaşamaktadırlar.

“En sık yaşadığım problem diğer çocukların özel gereksinimli öğrencinin çocuklarıyla aynı sınıfta bulunmasına karşı çıkmaları, çocuklarının bundan olumsuz etkileneceğini düşünmeleridir. Bu konuda ne yapabilirim? Aileleri nasıl ikna edebilirim? Nasıl olumlu tutum sergilemelerini sağlarım? Sorunlarımı çözebilmek için kendim eğitim teknolojisi kullanarak meslektaşlarımdan yardım alıyorum. Fakat yeterli olmuyor.” (K59)

Etkili bir eğitim-öğretimin sağlanması için yapılan çalışmaların başında öğretimin bireyselleştirilmesi ve kendi hızında öğrenme imkânı sağlanması gelmektedir. Çünkü birçok çalışmada sınıf ortamında öğrenemeyen, akranlarının öğrenme hızına yetişemeyen kaynaştırma öğrencilerinin sınıf içerisinde davranış

problemleri sergiledikleri ortaya çıkmıştır. Bu durum yalnızca özel gereksinimli öğrenci için değil kendi hızında öğrenemeyen normal gelişim gösteren öğrencilerde de görülmektedir. Öğretmenlerin buna yönelik iyileştirme yapabilmeleri bir noktaya kadar mümkün olabilmektedir. Sınıf mevcutlarının fazlalılığı yetkili kurumların değerlendirmesiyle giderildiği takdirde öğretmenler eğitim-öğretim sürecinde daha etkili ve verimli olabilecektir. (Sucuoğlu, 2006)

d. Dünya Ülkelerinde Kaynaştırma Eğitimi

Araştırmada “Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine yönelik görüşleri nelerdir?” alt problemine yönelik yurtdışında kaynaştırma eğitimi uygulamaları hakkında çeşitli sorular yönlendirilmiştir.

Öğretmenlerin %90’ı (N=200) konu ile ilgili herhangi bir bilgiye sahip olmadıklarını belirtmişlerdir. Konu hakkında bilgisi olanlar ise farkındalık, eğitim-öğretim süreci, yasal düzenlemeler ve eğitim teknolojileri alt başlıkları altında bilgilerini aktarmışlardır. K 149 “*Gelişmiş ülkelerde daha çocuk dünyaya gelir gelmez durumu tespit edilip gerekli önlemler devlet desteği ile alınıyor.*” diyerek erken tanı ve devlet uygulamalarının bu süreçteki öneminden bahsetmiştir. Aynı şekilde K6 “*Toplumda daha doğal karşılanıyorlar. Bütün imkanlar devlet tarafından sağlanıyor.*” sözleriyle K149’u desteklemiştir. K58 Avrupa ülkelerini değerlendirmiş ve “*Avrupa’da kaynaştırma eğitimi uygulamalarında özürlü çocukların okula gitme oranı %60 iken ülkemizde %5 oranındadır.*” diyerek Türkiye ile karşılaştırma yapmıştır. K138 daha özele inerek Finlandiya’daki kaynaştırma uygulamaları hakkında bilgi vermiş ve Türkiye’deki uygulama eksikliklerini belirtmiştir.

“Eğitimde çok ileri olan Finlandiya’yla kıyaslarsam aile, öğretmen, ilgili kurumlar ve devlet çok bilinçli Bizde ise bunlardan en az birinde eksiklik oluyor.” K149

Öğretmenler eğitim-öğretim ortamı ile ilgili görüşlerinde yurtdışında kaynaştırma uygulamalarının daha düzenli ve etkili olduğunu belirtmişlerdir. Buna başlıca neden olarak sınıf mevcutlarının az olması ve uzman öğretmenlerin

olmasını göstermişlerdir. K232 *“Sınıflar az sayıda. Öğrenci ile birebir ilgileniliyor. Bu tip çocuklara yönelik okul sayıları ve yetişmiş öğretmenleri daha fazla.”* ve K93 *“Bir sınıfta 2 sorumlu öğretmen olması gerektiğini ve sınıf mevcutlarının 10–12 civarı olması gerektiğini biliyorum.”* diyerek bilgilerini paylaşmışlardır. Öğretmenler, eğitim-öğretim ortamının ve sürecinin planlı eğitim-öğretim sürecinin sosyal aktiviteleri içeren bir yapıda olduğunu belirtmişlerdir.

“Okulları daha donanımlı. Her şeyden önce planlanarak yapılmış.”

(K66)

“Ülkemizde BEP eğitim çevresinde bile daha yeterince bilinmiyor.” (K77)

“Ülkemizde bilgiye dayalı eğitim verilmekte ancak sosyal aktivitelere yer verilmemektedir. Bu da öğrencileri olumsuz etkilemektedir.” (K139)

“Sınıflar ilgi köşeleri şeklinde düzenlenmiş. Öğrenci işitme engelli. Titreşimli saat var, zil sesini duysun diye. Sınıfta bir de işitme engelliler öğretmeni var.” (K146)

Öğretmenleri, Türkiye’deki yasal düzenlemelerin yalnızca kağıt üzerinde kaldığını ve uygulamaya geçmediğini belirtmişlerdir. K 36 *“...Sadece kağıt üzerinde. Uygulamaya değinilmiyor.”* ve K138 *“Diğer ülkelerde yasal düzenlemeler çocuk lehine güzel düzenlenmiştir. Bizde plan var alt yapı ve uygulama yok.”* sözleriyle bu görüşü açıklamışlardır. Uygulamanın yalnızca okul ortamında sınırlı kalmayıp iş bulma sürecinde de devam etmesi gerektiğini ise K223 *“Kaynaştırma eğitimini verip bırakmayıp iş ortamları ayarlanmalı. Bu konuda eksiklerimiz çok.”* sözleriyle belirtmiştir. Öğretmenlerin yasal düzenlemeler ile ilgili diğer görüşleri şu şekildedir:

“Türkiye’de kaynaştırma uygulamalarında yasal sorunlar vardır. Yasal olarak kaynaştırma desteklenmiş fakat yaptırım gücü yoktur. Yurtdışında anne – baba aile danışmanlığına katılmadığında yasal olarak ceza uygulanıyor. Ülkemizde böyle yaptırım gücü yoktur. Ülkelerin gelişmişlik düzeyleri ile eğitime verdikleri oran doğru orantılı olarak değişmektedir.”

(K58)

“Danimarka’da bildiğim bir aile var. Orada bu tür çocuklara devlet inanılmaz olanaklar sunuyor. Aileye yüklü bir para veriyorlar. Doktor, hemşire veriyorlar. Hatta bu aileye tahsis edilen özel bir arabaları bile var. Bu ülkeyle aramızda uçurum olduğunun farkındayım.” (K230)

“Yurtdışında bu konuda bakanlık düzeyinde hazırlanmış yol gösterici çok kaynak var, karşılaşılabilecek her duruma cevap veriyor. Bizim kullandığımız Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği uygulamayı en genel hatlarıyla anlatıyor. Dolayısıyla süreçte hata yaparım endişesi yaşıyoruz.” (K77)

Öğretmenler, yurtdışında kaynaştırma eğitiminde eğitim teknolojisinden genelde daha çok yararlandığını düşünmektedir. K 106 *“Yurtdışında eğitim teknolojilerinden daha çok yararlanıyorlar.”*, K149 ise *“Uygun ortam ve materyallerinin tam olarak bulunması zaten eğitim teknolojilerinden de yararlandıklarını düşündürüyor.”* sözleriyle düşüncelerini dile getirmişlerdir. K143 ülkemizdeki uygulamalara tepki göstererek *“Bizim ülkemizde birçok şey göstermelik olarak yapılıyor, var mı var...”* demiştir. K137 bunlara karşı olarak *“Bizdekiyle aynı teknoloji vardır diye düşünüyorum.”* diyerek görüşlerini dile getirmiştir.

Özel gereksinimli bireylerin eğitilmelerine ilişkin sistemli çaba 16. yüzyılda başlamış olmakla birlikte 2000’li yıllara kadar geçen dönemde hızlı ve çarpıcı gelişmeler meydana gelmiştir. Fakat birçok ülkenin kaynaştırma düşüncesini ve eğitimini benimsemiş olsalar dahi uygulamada ülkeler arası farklılıklar gözlenmektedir. Ülkeler arası farklılıkların yanı sıra her ülkede kaynaştırma öğrencisi sayısında artış olması yadsınamaz bir gerçektir. (Sucuoğlu ve Kargın, 2008)

e. Kaynaştırma Eğitimini Etkileyen Etmenler

Öğretmenlere “Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine yönelik görüşleri nelerdir?” alt problemine yönelik kaynaştırma eğitimini etkileyen etmenler ile ilgili çeşitli sorular yönlendirilmiştir.

Öğretmenlere yönlendiren kaynaştırma eğitiminde başarısızlık nedenleri sorusu, onların kaynaştırma eğitimini etkileyen etmenlere yönelik görüşleri hakkında bilgi vermiştir. Öğretmenlerin, uygun personel olmaması, rehberlik servisinin yetersizliği, kaynaştırma eğitimi hakkında yeterli bilgiye sahip olunmaması, eğitim teknolojileri yetersizliği ve fiziksel ortam yetersizliğini başarısızlığın en büyük nedenleri olarak gördükleri ortaya çıkmıştır. Çizelge 6.10 öğretmenlerin kaynaştırma eğitimine yönelik başarısızlık nedenleri ile ilgili düşünceleri hakkında bilgi vermektedir.

Çizelge 6.10 Kaynaştırma Eğitiminde Başarısızlık Nedenleri (n=270)

	Frekans	Yüzde
Öğretmen tutumları	16	%5.8
Personel eksikliği	52	%19.2
Rehberlik servisi	43	%15.9
Kaynaştırma eğitimi hakkında bilgi yeterliliği	56	%20.6
Eğitim teknolojileri	47	%17.2
Fiziksel ortam	48	%17.6

Sınıf öğretmenlerinin yaklaşık %26’sı (n=70) öğretmen bilgi ve tutumunun kaynaştırma eğitiminde büyük önem sahip olduğunu belirtmişlerdir. Kaynaştırma veya özel eğitim adı altında eğitim alıp almadıkları sorulduğunda ise öğretmenlerin %53’ünün (n=143) eğitim aldığı görülmüştür. Çizelge 6.11’de sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi alma durumları ile ilgili veriler yer almaktadır.

Çizelge 6.11 Sınıf Öğretmenlerinin Özel Eğitim Alma Durumu (n=270)

	Frekans	Yüzde
Evet	144	%53.1
Hayır	126	%46.8

Öğretmenlerin %56'sının (n=151) kaynaştırma eğitimi hakkında bilgilerini yeterli gördükleri ortaya çıkmıştır. Çizelge 6.12 öğretmenlerin kaynaştırma eğitimine yönelik bilgilerini ne oranda gördüklerine yönelik bilgi vermektedir.

Çizelge 6.12 Kaynaştırma Eğitimi Bilgisi (n=270)

	Frekans	Yüzde
Çok iyi	9	%3.2
Yeterli	152	%56
Yetersiz	103	%38.2
Hiçbir Bilgim Yok	6	%1.8

Öğretmenlerin %60'ı (n=162), kaynaştırma eğitimine yönelik tutumların ve bilgilerin değişmesinde eğitimin önemini bir başka soruda eğitim alınması gerektiği yönünde yanıtlamışlardır. Destekler nitelikte öğretmenler kendilerini kaynaştırma öğrencileri ile çalışabilecek yeterlilikte görmemişlerdir. Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencilerinin eğitiminde kendilerini yeterli görme durumları Çizelge 6.13 ve Çizelge 6.14'te verilmiştir.

Çizelge 6.13 Kaynaştırma öğrencilerinin eğitimi için öğretmenlerin bu alanla ilgili eğitim alması gerekir. (n=270)

	Frekans	Yüzde
Tamamen katılıyorum	162	%60
Katılıyorum	102	%38.1
Katılmıyorum	3	%0.9
Kesinlikle katılmıyorum	3	%0.9

Çizelge 6.14 Sınıf öğretmenleri kaynaştırma öğrencileri ile çalışabilecek yeterliliktedir. (n=270)

	Frekans	Yüzde
Tamamen katılıyorum	14	%5
Katılıyorum	73	%26.8
Katılmıyorum	159	%58.6
Kesinlikle katılmıyorum	24	%8.5

Bulgular, öğretmenlerin %56'sının (n=152) kaynaştırma eğitimi ile ilgili güncel bilgileri takip ettiğini göstermiştir. Konu ile ilgili güncel bilgileri daha çok internetten takip ettikleri hizmetiçi eğitim ve kitapların da bu konuda yardımcı olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin %30'u (n=46) bilgi kaynağı olarak interneti kullanmaktadır. Çizelge 6.15 ve Çizelge 6.16 öğretmenlerin kaynaştırma

eğitimine y6nelik g6ncel bilgi takibi ve bilgi kaynaklarına ulaşımı hakkında bilgi vermektedir.

Çizelge 6.15 G6ncel Bilgi Takibi (n=270)		
	Frekans	Y6zde
Evet	152	%56.2
Hayır	118	%43.7

Çizelge 6.16 G6ncel Bilgi Kaynağı (n=152)		
	Frekans	Y6zde
Kitap	33	%21.7
Dergi	12	%8
Hizmetiçi Eğitin	32	%20.7
İnternet	46	%30.2

Bulgular genel olarak incelendiğinde 6đretmen bilgi ve tutumu, sınıf ortamı ve işbirliği başlıklarının 6n plana 6ıktığı g6r6lm6řt6r.

6đretmenler yeterli bilgiye sahip olmanın 6nemini iki 6đretmenin g6r6şlerine benzer şekilde ifade etmişlerdir. K107 “*Konuda uzman olmak. Yeterli donanıma sahip olmak. 6ocukları sevmek, sabırlı olmak.*” ve K40 “*Eğitimcinin eğitimli olmasının en 6nemli etmen olduğunu d6ř6n6yorum.*”

6đretmenlerin yeterli bilgi sahibi olması tek başına yeterli olmamakta, 6đrenciye karşı sergilediği tutum da b6y6k 6nem taşımaktadır. 6đretmenler bilginin yanı sıra saygı, sevgi, hoşg6r6 ve sabrın da 6nemini şu s6zlerle vurgulamışlardır.

“...6đretmenlerin ve 6đrencilerin sevgiyle ve anlayışla yaklaşması. 6đretmenlerin sabır g6stermesi.” (K219)

“6ocuğu tanımak, kendisine kendisini tanıtırmak. Yapabilecekleri hakkında onlara rehber olmak.” K(188)

“6đrencilerin onların farklı ama biricik olduklarının farkında olmalarını sağlamak gerektiğini d6ř6n6yorum.” K(163)

“Sevgi bağı kurmak, sevmek, kararlı davranmak...” (K136)

“Öncelikle öğretmenin istekli ve gayretli olması gerekir. Böylece grek kaynaştırma öğrencisi gerekse diğer çocukların olumsuz etkilenmesi önlenmiş olur.” K(59)

Bilen (2007) yılında yapmış oldukları çalışma öğretmenlerin büyük bir kısmının herhangi bir kursa veya eğitime katılmadıklarını göstermektedir. Öğretmenler katılım gösterdikleri kursların da içerik ve zaman yönünden sınırlı olduğunu ve kendileri için çok verimli olmadığını belirtmektedirler.

Öğretmenler kaynaştırma eğitimini etkilen bir diğer etmenin sınıf ortamı olduğunu belirtmişlerdir. Sınıf ortamını, fiziksel ortam ve sınıf mevcudu olarak ele aldıkları görülmüştür. K142 *“Fiziki ortam uygun olmalı, okulun kaynaştırma sınıfı olmalı fakat resim, müzik beden gibi derslerde kaynaştırma olmayan sınıf arkadaşlarıyla birlikte dersi işlemeli.”* , K92 *“Öğrencinin dikkatini toplayabilmek, bunun için uygun zaman, ortam ve materyalin öğretmenin kolaylıkla ulaşabileceği durumda olması.”* ve K87 *“Kaynaştırma öğrencisinin sorununu doğru tespit etmek. Bu soruna yönelik fiziki ortam hazırlamak. Teknik ve teknolojik özellikleri yerli yerinde kullanabilmek.”* diyerek bu konuda açıklamalarda bulunmuşlardır. Sınıf mevcudu ve kaynaştırma öğrencisi sayısı öğretmenlerin sorulan diğer sorulara verdikleri yanıtlarda da ön plana çıkmış, kaynaştırma eğitimini etkileyen en önemli etmen olarak da gösterilmiştir.

“En başta kaynaştırma öğrencileri için tam ve yarı zamanlı kaynaştırma sınırının daha sağlıklı kurulup, uygulanması. Kaynaştırma öğrencilerinin öğrenci sayısı az olan sınıf ve okullarda eğitim ve öğretim görmesi...” (K149)

“Öğrenci ile birebir çalışma. Öğrenci kalabalık sınıflar içinde kaybolmamalı veya sınıfın düzenini bozmamalı.” (K57)

“Sınıfların kalabalık oluşu nedeniyle kaynaştırma öğrencilerine yeterince zaman ayırlamaması.” (K24)

Çizelge 6.17 öğretmenlerin kaynaştırma eğitiminde sınıf mevcudunun etkilerine yönelik görüşleri ile ilgili sayısal bilgileri içermektedir.

Çizelge 6.17 Kaynaştırma uygulamasının etkili ve verimli olmasında sınıf mevcudu önemli bir etmendir. (n=270)		
	Frekans	Yüzde
Tamamen katılıyorum	181	%66.8
Katılıyorum	78	%29
Katılmıyorum	7	%2.7
Kesinlikle katılmıyorum	4	%1.3

Öğretmenler işbirliğini okul, aile, öğretmen ve rehberlik servisi açısından değerlendirmiştir. K47 *“Kaynaştırma uygulamasında en önemli etmen ailenin okulda ve özel eğitimde uygulanan yöntemleri benimseyip evde de sürdürmesidir.”* diyerek ailelerin okulda yapılan çalışmalarını desteklemesi ve tekrar sağlamaları gerektiğini belirtmiştir. K16 *“Öğrencilerin ihtiyaçlarına uygun olması. Öğretmen, öğrenci, sınıf, okul ve aile dayanışmasının sağlanması.”* çoklu işbirliğinden bahsetmiştir. K181 öğretmen ve ailelerin işbirliğine ek olarak rehberlik servislerinin de buna katkıda bulunması gerektiğini *“Öğrenci ve ailelerin kaynaştırma eğitimi konusunda açık olmaları. Bir de RAM’ların bize gerekli çalışmalar (yapmamız gerekenler) konusunda destek olması.”*, K20 *“Öğrenci, öğretmen veli işbirliğinin önemi vurgulanmalı. Rehberlik servisleri iyi çalışmalı.”* sözleriyle vurgulamışlardır. K 90 bunlara ek olarak doktorların da işbirliğine içerisinde olması gerektiğini *“Okul, öğretmen, veli ve öğrencinin tedavisini oluşturan doktor, rehberlik uzmanı sürekli irtibat halinde bulunmalı.”* diyerek belirtmiştir.

Okullarda kaynaştırma uygulamaları öğretmenlerin çeşitli birim, uzman ve ailelerle işbirliğini zorunlu kılmaktadır. İşbirliğinin gönüllü, ortak bir amaç için, sonuçlarda sorumluluğu paylaşan, gelişmeye açık, ortak kaynaklar kullanan ve eşitlik ilkesine bağlı olması gerekmektedir. Kaynaştırma uygulamasında işbirliği sınıf öğretmeni, özel eğitim öğretmeni, okul rehber öğretmeni, dil ve konuşma terapisti, fizik tedavi uzmanı, sosyal çalışmacı, psikolog gibi diğer uzmanlardan oluşmaktadır (Diken, 2007).

f. Kaynaştırma Eğitiminde Eğitim Teknolojileri Kullanımı

Araştırmanın “Kaynaştırma öğrencileri teknolojiden ne kadar yararlanabilmektedir?” olan alt problemine yönelik öğretmenlere çeşitli sorular yönlendirilmiştir.

Öğretmenler kaynaştırma eğitiminde eğitim teknolojileri kullanımı konusunu eğitim teknolojileri yeterliliği, bilgi yeterliliği ve sınıf ortamı bakımından incelemişlerdir. Bu konular hakkında hem sıkıntılarını hem de nasıl kullandıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenlerden konuya ilişkin sorulan soruya verdikleri yanıtlara göre %57’si sınıfında kaynaştırma öğrencileri için farklı eğitim teknolojileri kullanmamaktadır. Çizelge 6.28’de kaynaştırma eğitiminde farklı eğitim teknolojileri kullanımına yönelik sayısal bilgiler yer almaktadır.

Çizelge 6.18 Kaynaştırma Eğitimde Farklı Eğitim Teknolojileri Kullanımı (n=155)

	Frekans	Yüzde
Evet	47	%30.3
Hayır	89	%57.4
Öğrencim Yok	19	%12.2

K235 eğitim teknolojilerini kullanamadığını okulun ve sınıfın fiziksel yapısına bağlamakta ve düşüncesini “Hayır, kullanmıyorum. Çünkü sınıfımın ve okulumuzun fiziki yapısı buna uydun değil.” diyerek belirtmiştir. K 142 ise aynı sıkıntıları “Hayır. Bu konuda bilgi ve okulca donanım eksikliğinden olduğunu düşünüyorum.” sözleriyle dile getirmiştir. Bunlara zıt olarak bazı öğretmenler sınıflarında kaynaştırma öğrencileri için eğitim teknolojilerini etkili olarak kullandıklarını ifade etmişlerdir.

“Evet. Bedensel engelli öğrencilerimiz olduğundan bilgisayar laboratuvarını zemin katta olacak şekilde düzenledik.” (K77)

“Öğrencim ortopedik özürlü olduğu için farklı bir eğitim gerektirmiyor. Sınıf geneli olarak VCD, projeksiyon cihazı kullanılıyor. Konu anlatımı, çizgi film, oyunlar, eğitici oyunlar projeksiyon ile öğrencilere sunuluyor.” (K83)

“Evet. CD ve flash belleklerine öğrenmesini istediğimiz konulara ilişkin Powerpoint, flash veya film görüntülerini işleyip evinde tekrar etmesini istiyorum.” (K137)

“Evet. Eğitim teknolojilerinde daha renkli, daha kalıcı öğrenme ortamları yaratma açısından kullanıyorum.” (K56)

Öğretmenler kaynaştırma eğitiminde ne tür teknolojiler kullanılması gerektiği konusunda bilgi yetersizlikleri olduğunu ifade etmişlerdir.

“Hayır. Neyi nasıl kullanacağımı bilmiyorum.” (K241)

“Hayır kullanmıyorum. Çünkü bu konuda ne kullanacağımı, ne yapacağımı bilmediğim için kullanmıyorum.” (K217)

“Hayır. Bu farklı eğitim teknolojilerinin neler olduğunu tam olarak bilmiyorum.” (K213)

“Ne tür eğitim teknolojileri, bilgi sahibi değilim.” (K204)

“Hayır. Neler yapılabileceği konusunda yeterli bilgiye sahip olduğumu düşünmüyorum.” (K201)

“Hayır. Çünkü bu tür eğitim teknolojilerinden haberdar değilim.” (K59)

Öğretmenler farklı eğitim teknolojileri kullanmamalarına bir diğer neden olarak sınıf ortamı ve müfredattan bahsetmişlerdir. Sınıfların kalabalık olmasının ve yetişmesi gereken müfredatın sınıfta kaynaştırma öğrencileri için farklı eğitim teknolojileri kullanımı için zaman bırakmadığını belirtmişlerdir. K 149 *“Hayır. Belli bir akademik başarı olan bir okulda olmamız ve bu seviyeyi koruyup yukarı taşıma zorunlulukları, beklentilerin (veli, öğrenci, öğretmen, idareci, milli eğitim) bu yönde olması ve sınıf mevcutlarının da kalabalık olması nedeniyle”* sözleriyle açıkça dile getirmiştir. K215 *“Öğretmenlerin yoğun müfredattan kaynaştırma programını uygulamaya zaman kalmamıştır. Ayrıca kaynaştırma programını da biz hazırlamaktayız.”* ve K138 *“Sınıf mevcutları kalabalık olduğu için diğer öğrencileri bir kenara bırakıp kaynaştırma öğrencileri için farklı bir çalışma yapamıyoruz.”* K149’u desteklemiştir.

Eğitim teknolojilerinin, eğitim-öğretim sürecinde etkili kullanılmasının çeşitli ve önemli gerekçeleri vardır. Eğitim teknolojilerinin ulaşımının ve

kullanımının kolay olması, bilgiyi hızlı olarak yayması, bireye özgü eğitim hizmeti vermesi, öğrenci merkezli öğrenme ortamı sunması, eleştirel düşünceye yardımcı olması, güdülenmeyi sağlaması, küresel eğitim sağlaması ve problem çözme yeteneğini geliştirmesi bakımından kaynaştırma eğitimi için kullanılması çok önemlidir. (İşman, 2011)

g. Eğitim Teknolojileri Kullanımının Kaynaştırma Eğitimine Etkileri

Öğretmenlere “Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitiminde teknoloji kullanımına yönelik görüşleri nelerdir?” alt problemine uygun olarak eğitim teknolojileri kullanımının kaynaştırma eğitimine olumlu ve olumsuz etkilerine yönelik sorular yönlendirilmiş ve verdikleri yanıtlarda olumlu gördükleri konuların öğrencilerde ilgi, dikkat ve motivasyonunun artması ile kolay ve kalıcı öğrenme öğrenmenin ön plana çıktığı görülmüştür.

K36 “*Öğrencilerin ilgi ve alakaları kendiliğinden güdülenmiş oluyor. Özel olarak hazırlanmış olan özel programlar yardımıyla zihinsel gelişmeleri çok daha hızlı olabiliyor.*” ve K95 “*Öğrenci daha rahat motive edilir. Görsel ve işitsel bir arada olduğu için daha verimli olur.*” sözleriyle eğitim teknolojileri kullanımının olumlu etkilerini motivasyon açısından değerlendirmişlerdir. K6 “*Dikkatini daha çok verebiliyor. Teknoloji dikkatlerini daha çok çekiyor. Önümüzdeki teknolojik alete hakim olunca güveni artırıyor.*” ve K106 “*kendisi gibi eğitime muhtaç diğer kişilerin eğitim sonucu gösterdikleri başarıyı görür, motive eder ve kendine güvenini artırır.*” sözleri ile öğretmenler eğitim teknolojilerin aynı zamanda öğrencide özgüven oluşturduğunu belirtmişlerdir.

K187 eğitim teknolojilerinin olumlu etkilerini şu şekilde özetlemiştir:

- *“Her alanda olduğu gibi işleri ve anlamayı kolaylaştırır.*
- *Daha ilgi çekici hale gelir.*
- *Hedeflenen davranışlara daha kolay erişilir.”*

Eğitim teknolojilerinin diğer olumlu etkisi öğrenmeyi kolaylaştırması ve kalıcı hale getirmesi olarak ifade edilmiştir. Bu konuyla ilgili görüşler aşağıda verilmiştir:

“Konuların somutlaştırılması, çoklu ortam öğelerinin kullanılmasının öğrenmeyi kolaylaştırması, eğitim ortamının zenginleştirilmesi sayesinde öğrencilerin dikkat eksikliklerinin azaldığını, aktif katılım gösterdiklerini, öğretmenin yükünü azalttığını düşünüyorum.” (K257)

“Farklı engel türleri için farklı eğitim teknolojileri yararlı olacaktır. Örneğin; görme engelli bir öğrenci için bilgisayar, kulaklık ve sesli okuma yazılımları(jaws vb.) çok yararlı olacaktır. Bu sayede başka bir kişiye ihtiyaç duymadan öğrenci yazılı belgeleri okuyabilecektir. Dikkat eksikliği veya öğrenme güçlüğü çeken öğrenciler için renkli ve öğretim tasarımına uygun hazırlanmış eğitim yazılımları faydalı olacaktır. Renkli ve dikkat çekici tasarımlar, dikkat eksikliğinde, tekrar edebilme, dönüt alabilme, bireysel öğrenebilmeyi destekleyen eğitim yazılımları da öğrenme güçlüğü çeken öğrenciler için ideal olacaktır. Ayrıca, projeksiyon işitme engelli öğrenciler için görsellik sunması açısından faydalı olacaktır. Akıllı tahta, dikkat eksikliğinde, dikkat çekici ve öğrenmeyi kolaylaştırıcı bir araç olacaktır ancak dikkat eksikliği olan öğrenci akıllı tahtayı birebir kullandığı sürece.” (K256)

“Elbette görsellik öğrenci için önemli bir gelişme sağlar. Öğrencinin alılmasını güçlendirir. Zihnini geliştirmesine yardımcı olur. Öğrencinin gelişmesine katkıda bulunur.” (K217)

“Kaynaştırma eğitimi alan öğrencilerin görsel algılamaları daha iyi olabilir. Daha mutla indirgenebilir.” (K74)

“Özel gereksinimi olan çocuklar davranışlarının sonunda sistemli dönüt aldıkları, küçük adımlarla ilerleyebildiklerini ve çok sayıda alıştırmayı yapabildikleri için bilgisayarların faydası yadsınamaz. Bunun yanında ses ve görüntü kayıtları, tepegöz eğitiminin kalitesini artırır. Fiziksel engelli olan çocuk yazı yazmak yerine sesle girdi yapabilir. İşitme engelli olan

çocuk bilgisayarla haberleşebilir. Görme engelli olan çocuk büyük puntolar, Braille alfabesine dönüştürme ve sesle girdi yaparak uyumunu kolaylaştırır. Yazılar ses çevrilerek konuşma engeli olan çocukların iletişimini sağlar.” (K58)

Bulgularda az sayıda öğretmen (%15.9) kaynaştırma eğitiminde eğitim teknolojileri kullanımının olumsuz etkileri olduğunu belirtmiştir. Olumsuz etkilerinin ise genel olarak sınıf yönetimi ile ilgili olduğunu açıklamışlardır. (%45.9) Çizelge 6.19 ve Çizelge 6.20 kaynaştırma eğitiminin olumsuz etkilerine yönelik öğretmen görüşleri hakkında sayısal bilgiler vermektedir.

Çizelge 6.19 Kaynaştırma öğrencilerine sınıf içinde daha fazla ilgi gösterilmesi akranlarını olumsuz yönde etkiler. (n=270)

	Frekans	Yüzde
Tamamen katılıyorum	43	% 15.9
Katılıyorum	112	%41.3
Katılmıyorum	97	%35.9
Kesinlikle katılmıyorum	18	%6.8

Çizelge 6.20 Sınıfta kaynaştırma öğrencisi olan bir sınıf öğretmenin sınıf yönetimi diğerlerine göre daha güçtür. (n=270)

	Frekans	Yüzde
Tamamen katılıyorum	124	%45.9
Katılıyorum	106	%39
Katılmıyorum	36	%13
Kesinlikle katılmıyorum	4	%1.3

Öğretmenler, kaynaştırma öğrencileri için bir diğer olumsuz etkinin sosyalleşme yönünde olacağını vurgulamışlar, K19 bu yönde “Çevresindeki kişilerden kopmasına sosyal çevresinin daralmasına neden olur.” görüşünü belirtmiştir. Eğitim-öğretim sürecinde ise uzun süre eğitim teknolojisinin kullanımının öğrencide alışkanlık yapabileceği ve eğitim teknolojilerinin kullanımının her ders için geçerli olamayacağını ifade etmişlerdir.

“Uzun süreli kullanımı alışkanlık ve diğer faaliyetlere katılmada isteksizlik yaratabilir.” (K152)

“Bazı konuların yaparak, uygulama ile öğrenilmesi gerekir.” (K68)

“...Fakat her zaman doğrudur, her konu için geçerlidir diyemeyiz. Eğitim teknolojileri bir yere kadar yardımcı olur.” (K217)

Eğitim teknolojisi disiplini hızlı bir evrimsel süreç içerisinde olup, gelecek yıllarda da bu hızlı gelişimine devam edeceğini göstermektedir. İlgili çevrelerin alanın bu özelliğini dikkate alarak gelişmeleri yakında takip etmeleri ve kaynaştırma eğitimine entegre etmeleri büyük önem taşımaktadır. Ayrıca bu alandaki görüş ve uygulamalarda çok kesin ve katı tutum içinde bulunulmaması, esnek yaklaşımların tercih edilmesi gerekmektedir. (Alkan,2005)

h. Kaynaştırma Eğitiminde Eğitim Teknolojisi Kullanımına Yönelik Beklentiler

Öğretmenlerin “Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitiminde teknoloji kullanımına yönelik görüşleri nelerdir?” alt problemine yönelik sorulan kaynaştırma eğitiminde eğitim teknolojisi kullanımına yönelik istek ve beklentileri ile ilgili sorulara verdikleri yanıtlar aşağıdaki gibidir. Bulgular, Milli Eğitim Bakanlığı’ndan, okul idaresinden, okuldaki diğer öğretmenlerden, ailelerden ve normal gelişim gösteren öğrencilerden beklenenler yönünde incelenmiştir.

▪ Milli Eğitim Bakanlığı (MEB)’nden Beklentiler

Öğretmenlerin MEB’den beklentileri;

- Öğretmen yetiştirilmesi ve atanması
- Fiziksel iyileştirme
- Eğitim teknolojileri

şeklindedir.

Öğretmenler, rehber öğretmenlerin daha çok atanması ve okullarda özel eğitim öğretmeni olmasına yönelik isteklerde bulunmuşlardır. Özel eğitim öğretmenlerinin sayısının az olması, dolayısıyla her okulda bulunmaması onlara

destek verebilecek kişilerin olmaması öğretmenleri tedirgin etmektedir. K232 MEB'den beklentilerini “*Kaynaştırma eğitiminde görev alacak daha çok eleman yetiştirilip atanması.*” şeklinde açıklamıştır. Özel eğitim öğretmenlerinin olmadığı durumlarda rehber öğretmenler de kaynaştırma sınıfı öğretmenlerine destek olmaktadır. Fakat öğretmenler rehber öğretmen sayısını ve donanımını yeterli görmemektedir.

“Rehber öğretmenlerin kadrolarını fazlalaştırıp, rehber öğretmenlerin çoğaltılması.” (K78)

“Yasal düzenlemeler yapılması. Öğretmen ve rehber öğretmen eksikliği giderilmeli.” (K42)

Hiçbir düzenlemenin yapılamaması durumunda sınıf öğretmenlerin bilgi yeterliliğine sahip olması eğitimi büyük ölçüde etkilemektedir. K183 “*Kaynaştırma öğrencilerinin eğitimleri ile ilgili hizmetiçi eğitimler düzenlenmeli, öğretmenleri bu konuda bilgilendirmeli.*” ve K56 “*Kaynaştırma öğrencilerine yönelik etkinliklerin kullanılmasına yönelik ve verilecek eğitime yönelik öğretmenlere seminerler düzenlenmesi.*” Şeklindeki ifadeleriyle bu isteklerini dile getirmişlerdir.

Fiziksel iyileştirme ile ilgili öğretmenlerin geneli özel alt sınıflar üzerinde durmuştur. Okullarda özel alt sınıfları olmadığını belirtmekte ve açılmasını ayrıca açılan sınıflara da özel eğitim öğretmeni atanmasını beklemektedirler. K138 beklentisini “*..kaynaştırma öğrencileri için özel alt sınıflar, konu ile ilgili uzmanlaşmış öğretmenler.*”, K162 “*Okullarda kaynaştırma eğitimi uygulamaları için özel bir alt sınıf açılması.*” ve K47 “*Uygun fiziki donanımı sağlamak (sıra-tahta-tuvalet vb.)*” sözleriyle beklentilerini ifade etmişlerdir.

Fakat öğretmenlerin aynı zamanda büyük çoğunluğu fiziksel iyileştirme yerine öğrencilerin özel eğitim kurumlarına gitmesi gerektiğini, onlar için en iyi ortamın özel eğitim kurumları olduğunu ve bu şekilde MEB'in yönlendirme yapmasını beklediklerini K2 “*bu tür öğrenciler sadece özel eğitim kurumlarında okutulmalı.*” ve K242 “*kaynaştırma öğrencileri bu sınıflarda değil özel eğitim kurumlarında eğitim alabilirler.*” sözleriyle dile getirmişlerdir.

Öğretmenlerin toplamda %74'ü yetersizliği olan bireylerin için en uygun ortamın özel eğitim kurumları olduğunu düşünmektedir. MEB'den bu doğrultuda çalışmalar beklediklerini dile getirmişlerdir. Çizelge 6.21 kaynaştırma öğrencilerinin almaları gereken uygun eğitim ortamı hakkında öğretmen görüşlerini içermektedir.

Çizelge 6.21 Kaynaştırma öğrencileri için en iyi ortam özel eğitim kurumlarıdır. (n=270)		
	Frekans	Yüzde
Tamamen katılıyorum	99	%36.8
Katılıyorum	101	%37.2
Katılmıyorum	63	%23.1
Kesinlikle katılmıyorum	7	%2.7

Öğretmenler eğitim teknolojilerine yönelik beklentilerini MEB'in hazırlayıp okullara eşit sayıda gönderebileceği her özel gereksinim türüne uygun eğitsel yazılımlar, programlar ve ders kitapları göndermeleri şeklinde belirtmişlerdir.

"...Öğrenciye yönelik ders kitabı gönderilmesi." (K91)

"Bu tip öğrenciler için özel programlar ve CD'ler hazırlanabilir." (K253)

"Her okula eşit materyal gönderme." (K156)

"Kursların açılıp bu öğrencilere hitap edecek kitapların basılması." (K21)

"Kaynaştırılabilecek öğrencilere yönelik eğitim yazılımları ve bilgisayarlar." (K12)

- **Okul Yönetiminden Beklentiler**

Öğretmenler okul yönetiminden kendilerine destek olmalarını, öğretmenlerin eğitim almalarını sağlamalarını, sınıf mevcutları ve kaynaştırma öğrencisi dağılımı ile ilgili eşit düzenleme yapmalarını ve fiziksel iyileştirme ile uygun eğitim teknolojileri beklemektedir. Bekledikleri destek ile ilgili K 47 *"Yeniliklere açık olması ve desteklemesi"* derken K59 *"Benim yanımda olduklarını hissettirmeleri ve ihtiyaç duyduğumda yardımcı olmaları..."* sözleriyle okul yönetiminden beklentilerini ifade etmişlerdir. Bunlara ek olarak K73 *"Öğretmenlerin böyle durumda yaşadıkları sorunların farkına varmaları"* diyerek okul yönetiminden bu konuda ilgi beklediğini belirtmiştir. Bazı

öğretmenler ise kaynaştırma öğrencilerinin gelişimlerinin yalnızca öğretmen tarafından değil okul yönetimi tarafından da takip edilmesini K44 *“Bu öğrencilerin daha küçük yaşlardan itibaren takip edilmesi”* diyerek beklemektedir.

Öğretmenlerin yaşadıkları problemlere ilişkin soruda verdikleri yanıtlar genellikle sınıfların kalabalık olması ve kaynaştırma öğrencisi sayısının fazla olması şeklinde görülmüştür. Okul yönetiminden beklentiler bölümünde öğretmenler, bu probleme yönelik isteklerini ve çözüm önerilerini ifade etmişlerdir. Öğretmenler çözüm olarak kaynaştırma öğrencilerinin yalnızca belirli sınıf ve öğretmenlere değil eşit olarak dağıtılmasını ve kaynaştırma öğrencisi olan sınıfların sayılarının azaltılmasını istemişlerdir.

“Sınıf sayılarının en azından bu öğrencilerin olduğu sınıfların sayısının az olması.” (K76)

“Kaynaştırma öğrencisi verilen sınıfların mevcutlarının azaltılması.” (K64)

“Kaynaştırma öğrencilerin şubelere eşit sayıda dağılımının sağlanması.” (K56)

“Kaynaştırma eğitimi kapsamına girebilecek öğrencilerin sınıflara eşit olarak dağıtılması.” (K13)

“Kaynaştırma eğitimi çocukların hep aynı öğretmene verilmemesi.” (K38)

Öğretmenler son olarak kaynaştırma eğitimi ve eğitim teknolojileri hakkında bilgi sahibi olmak için okul yönetiminden yaptırım ve uygun koşullar sağlamasını beklediklerini belirtmişlerdir. Bu beklentilerini K137 *“sınıf ve branş öğretmenlerini kaynaştırma ve eğitim teknolojisi konulu hizmetiçi eğitime tabi tutulması, mecburiyet getirilmesi.”* ve K224 *“Kursun düzenlenmesi için gerekli ortam ve şartların oluşturulması.”* şeklinde dile getirmişlerdir.

Öğretmenler, okul yönetiminden fiziksel iyileştirmeye yönelik beklentilerini de şu şekilde ifade etmişlerdir:

“Uygun fiziksel ortamın hazırlanması (içinde gerekli materyallerin bulunduğu, sadece bu çalışma için hazırlanmış bir derslik oluşturmaları.”
(K92)

“Okul idaresinin okulunu donanımlı okul olması için çaba sarf etmeleri.”
(K27)

“Bu tür çocuklar için bir aktivite odasının oluşturulması ve eğitilmiş öğretmen bulundurulması.” (K139)

“Gerekli fiziki koşulların sağlanması, Milli Eğitimle bu konuda daha sık iletişim kurulması, yaşanan sorunların bildirilmesi.” (K149)

“Sınıftaki teknolojik araçların çalışır durumda olması.” (K159)

• Diğer Öğretmenlerden Beklentiler

Öğretmenler, diğer kaynaştırma sınıflarının öğretmenlerinden, sınıflarında kaynaştırma öğrencisi olmayan öğretmenlerden ve branş öğretmenlerinden beklentilerini çeşitli şekillerde ifade etmişlerdir. Öğretmenlerden kendilerine destek olmalarını, işbirliğini içinde çalışıp paylaşımcı olmalarını beklediklerini dile getirmişlerdir. K95 *“Teknolojik konuları paylaşmaları.”* ve K221 *“Bu tür eğitimde faydalı olacak metot ve tekniklerin paylaşılması.”* sözleriyle diğer öğretmenlerden destek beklediklerini açıklamışlardır. K84’ün *“Toplantılar yaparak ortak çözüm yoluyla gitmek.”* ve K145’in *“Kullanılan materyalleri paylaşmalı, işbirlikli çalışmalılar.”* sözleri ise paylaşımcı ve işbirlikli çalışma isteğini vurgulamıştır.

Öğretmenler, diğer sınıf öğretmenlerinin öğrencilere teneffüslerde veyaboş zamanlarında ilgi göstermesini, onları tanınmasını ve kendi öğrencilerine tanıttırmasının önemini dile getirmişlerdir.

“Hoşgörülü olmak, farklılığı eksiklik değil renk olarak görmek.” (K143)

“Kendi çocuğuymuş gibi ilgilenmeleri. Unutmayın sevgi konusunda köpeklerle çocukları aldatamazsınız.” (K136)

“Bu öğrencilere ders dışında özel vakit ayırırlar.” (K37)

“Kaynaştırma eğitimi alan çocuklara nöbetlerde ve derslerin dışında teşvik edici davranmaları.” (K38)

“Kaynaştırma öğrencisine karşı tutum ve davranışta öğretmenlerin aynı tutum içinde olmaları.” (K19)

- **Ailelerden Beklentiler**

Öğretmenler, kaynaştırma öğrencisi aileleri ve normal gelişim gösteren öğrencilerin aileleri ile ilgili beklentilerini daha çok farkındalık, kabullenme, destek, işbirliği ve eğitim üzerine yoğunlaştırmışlardır. K194 beklentilerini anlayış ve destek olarak belirleyerek *“Normal öğrenci ailelerinden anlayış, kaynaştırma öğrencisi ailelerinden de destek bekliyorum.”* demiştir. K161 ise durumun farkında olan ailenin beklentilerini bu yönde ayarlaması gerektiğini *“Çocuğun durumunu kabullenmesi ve beklentilerini düzeyine uygun ayarlaması gerekir.”* sözleriyle dile getirmiştir. K253 *“Olayı kabullenmeleri, başka öğrencilerle kıyaslamamaları, gelişimlerini kendi içinde değerlendirmelerini ve sabırlı olmalarını.”* Diyerek K161’i destekler açıklamalar yapmıştır. (K92) ise beklentilerini *“Çocukların durumunu kabullenmelerini, öğretmeni ile yeterli sıklıkta görüşmeleri ve pekiştirici çalışmalarda bulunmaları.”* şeklinde ifade etmiştir. K56 için ise *“Öğrencileri değersiz görmemeleri bile yeterli.”* dir.

Öğretmenler için kendileri ile işbirliğine açık ve destekleyen aileler büyük önem taşımaktadır. Öğretmenlerin işbirliği ile ilgili görüşlerini aşağıdaki gibi ifade etmişlerdir:

“Çocuklarına daha çok yardımcı olmalı, sorumluluklarını yerine getirmeleri.” (K232)

“Çocuğunu iyi tanıyıp, ne istediğini iyi bilmeli. Kesinlikle ilgilenmeli, okul-veli-öğrenci üçgenini ihmal etmemeleri.” (K215)

“Bizimle iletişim kurarak, çocukla ilgili bilgileri bizimle sık sık paylaşmaları.” (K217)

Öğretmenler, ailelerin çocuklarıyla daha ilgili, çocuklarına karşı daha anlayışlı ve özenli davranmalarını ve bu konuda öncelikle eğitim almaları gerektiğini belirtmişlerdir. K221 bu konu hakkındaki görüşünü *“Ailelerin gereken yoğun ilgi ve yardımı gösterip destek olması, baştan savmaması, gerçeği kabul*

etmesi.” olarak ifade etmiştir. K215 ise “*Çocuğunu iyi tanıyıp, ne istediğini iyi bilmeli. Kesinlikle ilgilenmeli, okul-veli-öğrenci üçgenini ihmal etmemeli.*” sözleriyle beklentilerini açıklamıştır. K149 ailelerden beklediği desteği “*Tamamen her şeyi okula yüklememeleri evde de toplumun içinde de her zaman çocuklarıyla ilgilenmeleri, gelişmeye açık olmaları.*” olarak dile getirmiştir. K79 “*Ailelerin küçük yaşlarından itibaren tedavi ve eğitiminde daha etkin olmaları.*” diyerek ailelerin çocuklarını erken yaştan itibaren takip etmeleri gerektiğini vurgulamıştır.

Öğretmenler son olarak ailelerden beklentilerini onların eğitim alarak daha bilinçli olmaları şeklinde ifade etmişlerdir.

“Ailenin eğitim düzeyinin yüksek olması ve öğrencinin sorununu kabul etmesi.” (K28)

“Sorunu kabullenme ve gerekli bilgileri öğrenmeye çaba göstermeleri.” (K137)

“Öğretmenlerle daha çok iletişim geçerek destek olmalı. Daha çok bilgi edinme yolları bulmalılar.” (K145)

“Çocuğa sahip çıkmalı, kendileri de eğitimden geçerek çocuğa davranışları düzeltilmeli.” (K152)

- **Normal Gelişim Gösteren Öğrencilerden Beklentiler**

Normal gelişim gösteren öğrencilerin bilgi, tutum ve davranışları kaynaştırma eğitimini etkileyen bir etmendir. Bu doğrultuda öğretmenlere normal gelişim gösteren öğrencilerde beklentilerine yönelik soru yönlendirilmiştir. Öğretmenler, kaynaştırma sınıfında bulunan bu öğrencilerin özel gereksinimli öğrencileri kabullenici bir tutum içerisinde anlayışlı, saygılı ve desteleyici olmalarını beklediklerini ifade etmişlerdir.

K83 “*Arkadaşlarının farklı olduğunu kabul edip aralarına almalarını ve yardımcı olmalarını bekliyorum.*” ve K149 “*Farklılıklarla yaşamayı öğrenmeleri, birbirlerini acımasızca yargılamamalarını, eksikleriyle dalga geçmemeleri.*” Sözleriyle sınıflarında özel gereksinimli arkadaşlarını kabullenici ve yaşamlarını

kolaylaştırıcı davranışlarda bulunmalarını beklediklerini ifade etmişlerdir. K42 bunu destekler nitelikte “*Kaynaştırmadaki arkadaşlarını cesaretlendirmeli, oyunlarına katmalı, alay etmemeli.*” Diyerek sosyal yaşamlarına katkıda bulunmalarını beklediklerini vurgulamışlardır. K136 ise olumlu tutum ve davranışların oluşmasında yine öğretmene sorumluluk düştüğünü “*Özel eğitim gereksinimi olan öğrenciyi benimsemeleri, kabullenme. Bunu sağlama öğretmenin elindedir.*” sözleriyle dile getirmiştir.

Anlayış, hoşgörü, saygı ve destek beklentilerini öğretmenler aynı zamanda şu şekilde ifade etmişlerdir:

“Engelli veya kaynaştırma olanların da normal birer insan gibi saygıyı hak ettiklerini bilmeliler.” (K159)

“Öğrencilerin daha anlayışlı ve mantıklı olmaları, empati kurmayı başarabilmeleri.” (K215)

“Onların da bu arkadaşlarını ayırt etmelerini, gereken yardımı yapmalarını, öğrenci ve öğretmene destek olmalarını bekliyorum.” (K89)

“Birlikte mutlu olabilmeleri, onları sevmeleri hatta onlardan bir şeyler öğrenmeleri.”(K103)

“Özel eğitime ve gerekli bilgileri öğrenmeye çaba göstermeleri.” (K137)

Okul yönetiminin, okulda bulunan öğretmen, personel ve tüm öğrencilerin özel gereksinimi olan öğrencilerin kaynaştırılmasında destekleyici tavır içinde olmaları önemlidir. Çünkü bu öğeler toplum yapısını oluşturmaktadır. Bu olumlu tutum ve davranışların ilk adımı ise farkındalıktan geçmektedir. Öğretmenlere kaynaştırma eğitiminin farkındalık yaratması ile ilgili görüşleri sorulduğunda yaklaşık %90’ı kaynaştırma eğitiminin farkındalık yarattığını düşündüklerini ortaya koymuştur. Çizelge 6.22 bu düşüncelere yönelik öğretmenlerin görüşleri hakkında sayısal bilgilere yer vermektedir.

Çizelge 6.22 Kaynaştırma eğitimi toplumda farkındalık yaratır. (n=270)

	Frekans	Yüzde
Tamamen katılıyorum	90	%33.1
Katılıyorum	154	%57.2
Katılmıyorum	23	%8.6
Kesinlikle katılmıyorum	3	%0.9

Öğretmenler, tüm bu sorulara verdikleri cevaplar dışında ek olarak yaşadıkları sıkıntı, beklenti ve düşüncelerini şu sözlerle ifade etmişlerdir:

“Bu anketi cevaplarken bile boşuna yazdığımı düşündürüyorlar. Devlet bu konuda duyarsız.” (K115)

“Normal öğrenciler (büyükler) teneffüslerde alay edip, incitebiliyorlar. Bizler ne kadar uğraşsak da toplumun bazı kesimlerini değiştiremiyoruz.” (K194)

“MEB teknoloji kullanımını teşvik etmeli. Sorun kağıt üzerinde çözümlüyor gibi görünüyor. Fakat sınıf öğretmeni yalnız, desteksiz kalıyor.” (K150)

“Her bireyin yaşama hakkı vardır ve saygı duyulmalı.” (K67)

“Kaynaştırma öğrencileri gerçekten diğer öğrencilerle kaynaştırılmalı. Hiçbir zaman diğer öğrencilerle kıyaslanmamalıdır. Kendi içinde kendi yaptıklarıyla değerlendirilmelidir.” (K139)

“Kaynaştırma eğitimi alan öğrencilere farklılıklarını eksiklik değil aşılabilecek problemler olarak algulamaları. Kendi özel durumları göz önünde alınarak değerlendirilmeli.” (K143)

“Kaynaştırma eğitimi yalnızca eğitim teknolojisi ile geliştirilemez. Özellikle Türkiye için derinlemesine araştırma yapılmalı. Uygun imkanlar olmadan eğitimde değişik uygulamalara girilmemeli.” (K145)

“Kaynaştırma öğrencisi konusunda MEB’i, aileyi, öğretmeni, öğrenciyi haklı buluyorum. Herkes haklı ama bu problemleri çözmiyor. Kör topal bir şeyler yapmaya çalışıyoruz. (K34)

“Özgün eğitim ortamlarının oluşturulması, her alandaki sorunların çözümünü için en güzel adım olacaktır. Böyle bir ortamın oluşturulması ile eğitimdeki kalitenin artması başarıyı getirecektir zaten.” (K102)

“Kaynaştırma öğrencilerinin eğitimine yönelik seminer çalışmalarının daha da artırılması gerektiğine inanıyorum. Gün geçtikçe sınıflarda kaynaştırma öğrencisi sayısı artmaktadır.” (K56)

“Özel eğitime gerek duyulan öğrenciler normal eğitim veren kurumlarda olmamalıdır. Kaynaştırma eğitiminin kesinlikle günümüzde geçerliliğinin olmadığını düşünüyorum.” (K215)

“Sınıf ortamında kaynaştırma öğrencisi okutmak istemem. Sınıfı düzenini olumsuz etkiler hem akademik hem de fiziki anlamda. Devletin bu çocuklara uygun program ve ortam hazırlayıp buna göre eğitim vermesi gerekir.” (K69)

“Kaynaştırma öğrencileri daha önceki yıllarda yaşadığım sıkıntılardan yola çıkarak belirtmeliyim ki, sınıf öğretmen gerçekten özverili ise bu çocuklar gerçekten çok sıkıntı ve külfet getirmektedir.” (K187)

Okullarımızda kaynaştırma uygulamaları, sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencisine ve kaynaştırma uygulamasına ilişkin uzmanlar ve aileler ile iş birliği içerisinde çalışmasını zorunlu kılmaktadır. Kaynaştırma eğitimi sürecini oluşturan her türlü bileşenin (MEB, okul yönetimi, öğretmenler, normal gelişim gösteren öğrenciler, aileler) gönüllük ve eşitlik kavramları çerçevesinde ortak bir amaç doğrultusunda, gerekli sorumlulukları paylaşarak ve gelişmeye açık bir şekilde işbirliği yapması gerekmektedir. (Diken, 2007)

6.2 Tutum Ölçeğine İlişkin Bulgular

Araştırmanın alt problemi olan “Sınıf öğretmenlerinin eğitim teknolojilerine yönelik tutum ve yeterlilikleri nasıldır?” sorusunu yanıtlayabilmek amacıyla öğretmenlere uygulanan eğitim teknolojileri ve kullanımına yönelik ölçek puanları istatistik programına aktarılmış, aritmetik ortalamalar hesaplanarak yerleşim yerleri ve hizmet yılının ölçek sonuçlarına etkileri incelenmiştir.

Araştırmada, öğretmenlerin eğitim teknolojileri kullanımına yönelik olumlu tutum sergiledikleri sonucuna ulaşılmıştır. Yerleşim yerleri ve hizmet yılı değişkenlerine göre incelenen sonuçlarda tutum puanlarının birbirine yakın olduğu ve aralarında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Bu verilerden anlaşılacağı gibi öğretmenlerin eğitim teknolojilerine yönelik tutumları kararsızlık durumunun üstünde kalmaktadır. Bu da tutumların olumlu olduğunu

göstermektedir. Çizelge 6.23 ve Çizelge 6.24 öğretmenlerin eğitim teknolojilerine yönelik tutumlarını ile ilgili sayısal bilgileri yerleşim yerleri ve öğretmenlik hizmet yılına göre vermektedir.

Çizelge 6.23 Yerleşim Yerlerine Göre Eğitim Teknolojilerine Yönelik Tutumlar

	N	Aritmetik Ortalama
Merkez	45	3,78
Altındağ	45	4,03
Pınarbaşı	45	3,96
100. yıl	45	3,98
Işıkent	45	3,76
Çamdibi	45	3,86
Toplam	270	3,91

Çizelge 6.24 Öğretmenlik Hizmet Yılına Göre Eğitim Teknolojilerine Yönelik Tutumlar

	N	Aritmetik Ortalama
0-5 yıl	45	3,89
6-10 yıl	45	3,94
11-15 yıl	45	3,92
16-20 yıl	45	3,84
20 yıl ve üzeri	45	3,93
Toplam	270	3,91

Araştırma sonunda, tutum ölçeğinin güvenilirliğinin hesaplanmasında Cronbach Alpha katsayısı formülü kullanılmıştır. Buna göre ölçeğin güvenilirlik katsayısı 0.87 bulunmuştur. Bu katsayı tutum ölçeğinin güvenilir olduğunu ve ölçeğin uygulamada yeterli olduğunu göstermektedir.

7. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde alt problemler doğrultusunda yapılan çalışmanın bulgularına yönelik sonuçların tartışılması ve öneriler yer almaktadır.

7.1 Sonuç ve Tartışma

Araştırmada elde edilen bulgular alt problemlerle ilişkilendirilerek su sonuçlara ulaşılmıştır.

Bornova ilçesi yerleşim yerlerinde bulunan ilköğretim okullarının eğitim teknolojilerine sahip olma durumu birbirinden farklılık göstermektedir. Bu da yerleşim yerlerine göre okullarda eğitim teknolojileri kullanma durumunu etkilemekte ve öğretmenler eşit olanaklara sahip olunmaması konusunda sıkıntılarını dile getirmektedir. İlçe merkezinde yer alan okulların eğitim teknolojileri olanakları diğer okullara göre daha uygun olsa da kullanım sıklığının düşük olduğu görülmektedir. Bu sonucun ortaya çıkmasında öğretmenlerin hizmet yıllarının etkili olduğu düşünülmektedir. Lortoğlu (2008), yaptığı araştırmada hizmet yılı ile eğitim teknolojisi kullanımı arasındaki ilişkiyi incelemiş ve hizmet yılının arttıkça derslerde eğitim teknolojileri kullanımının azaldığı sonucuna ulaşmıştır.

Öğretmenler sınıf içerisinde eğitim teknolojilerini kullanmama nedenlerini fiziksel ve donanımsal yetersizliğe bağlamaktadır. Fakat birçok öğretmenin var olan eğitim teknolojilerini de yeteri kadar kullanmadıkları görülmektedir. Öğretmenlerin bir kısmı fiziksel ortamın yeterli olduğu durumlarda donanım eksikliğinin neden olduğu kaynak yetersizliğinden dolayı etkin kullanımın zorlaştığını belirtmektedir. Öğretmenler, eğitim teknolojilerini kullanmamaya yönelik bir diğer neden olarak sınıf mevcutlarının kalabalık olmasını göstermektedir. Öğrenci sayısının fazla olması sınıf içerisinde kullanımını sınırlandırmaktadır. Öğretmenler, öğrencilerin öğrenme stilleri arasındaki farklı olduğunu belirtmekte ve bir ders saati içerisinde öğrenme stillerine uygun teknolojiler kullanarak öğretimin gerçekleştirilmesinin zor olduğunu vurgulamaktadır. Metin vd. (2007), bu duruma benzer nitelikte yaptıkları

araştırmada öğretmenlerin kaynaştırma eğitimi konusunda eğitime ihtiyaç duydukları, sınıfların kalabalık olması ve yetersizliği olan öğrencilerin fazlalığı ile fiziksel koşulların etkili bir kaynaştırma uygulaması için engel oluşturduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Öğretmenlerin eğitim teknolojileri ve donanım bilgisi bakımından bilgilerini yeterli görmedikleri, bilgilerinin yeterli olduğunu düşünen öğretmenlerin ise eğitim teknolojileri bilgilerinin yalnızca bilgisayar, internet, projeksiyon cihazı ve tarayıcı ile sınırlı kaldığı görülmektedir. Öğretmenler, aldıkları hizmetiçi eğitimlerle, bu teknolojileri kullanma konusunda ilerleme gösterdiklerini fakat diğer eğitim teknolojilerini araştırma, geliştirme ve kullanma konusunda eksikleri olduğunu belirtmektedirler. Friend ve Bursuck (2011), öğretmenlerin öncelikle neden teknoloji kullandıklarının farkında olmaları gerektiğini ve kullanılan içeriklerin ne olduğunu ve ne şekilde kullanılacağına bilinmesinin önemli olduğunu belirtmektedirler. Özellikle yetersizliği olan öğrencilere yönelik kullanılacak eğitim teknolojileri için bir rehber hazırlanmasının öğrencilerin odaklanmasına yardımcı olduğunu vurgulamaktadırlar.

Öğretmenler, sınıflarında bulunan kaynaştırma öğrencileri ile ilgili çalışmaları genellikle kendi planlamaları doğrultusunda gerçekleştirmektedirler. Kaynaştırma öğrencilerinin yetersizlik türlerine göre çeşitli hedefler belirlemekte ve planlama yapmaktadırlar. Sınıf öğretmenleri özel gereksinimli çocuklar için bireyselleştirilmiş eğitim programları (BEP) geliştirme ve değerlendirme çalışmalarına katılmaları, bu sürece öğrencilerin aileleri ve konunun uzmanlarını da dâhil etmeleri gerekmektedir. (Tohum Otizm Vakfı ve Eğitim Reformu Girişimi, 2011)

Araştırmada okullarda en fazla zihinsel yetersizliği olan öğrencilerin kaynaştırıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde Bilen (2007), çalışmasında öğretmenlerin büyük çoğunluğunun mesleki yaşamlarında en fazla zihinsel yetersizliği olan öğrenci ile çalıştıkları sonucuna ulaşmıştır. Öğretmenler sınıflarında bulunan kaynaştırma öğrencilerinin yetersizlik türlerini inceleyerek hangi tür yetersizliği kaynaştırılması gerektiği konusunda sınıflarında kaynaştırma

öğrencisi olarak hafif zihinsel veya bedensel yetersizliği olan öğrencilerin olması gerektiği doğrultusunda görüşlerini belirtmektedir. Hafif zihinsel yetersizliği olan ve bedensel yetersizliği olan öğrencilerin akademik olarak daha başarılı olacağını vurgulamakta ve diğer yetersizlik türlerinin kaynaştırılmasını uygun bulmadıklarını ifade etmektedirler. Buna neden olarak ise diğer yetersizlik türleri ile ilgili yeterince bilgi ve deneyime sahip olmadıklarını dile getirmektedirler. Kaynaştırma eğitiminin yararlı bir uygulama olmadığı görüşünü savunan öğretmenlerin yanı sıra eğitimde fırsat eşitliğini göz önünde bulundurarak her bireyin eğitim alma hakkı olduğunu belirten öğretmenler tüm yetersizlik türlerinin kaynaştırılması gerektiğini vurgulamaktadır.

Öğretmenlerin, büyük bir çoğunluğu (%72.3) kaynaştırma eğitimi ile ilgili yaşadıkları sorunları fiziksel ortam ve donanım yetersizliği, sınıfların kalabalık olması ve kaynaştırma öğrencisi sayısının fazlalığı ile sınıf düzeni şeklinde belirtmiştir. Bu sorunlara yönelik iyileştirmeleri kaynaştırma eğitiminde hem kendileri hem de öğrenciler için bir çözüm olarak önermektedir. Kaynaştırma eğitimi ile ilgili yaşanan en önemli sorunun özel alt sınıfların eksiliğinden kaynaklandığı görülmektedir. Öğretmenler, sınıf içerisinde yetersizliği olan öğrencilere gerekli zamanı ayırmamaktan ve ilgilenememekten dolayı yaşadıkları sıkıntıları ifade etmektedir. Buna yönelik okullarında özel alt sınıfların ve bunlarda hizmet verecek uzmanların yer alması gerektiğini vurgulamaktadır. Öğretmenler, karşılaşılan problemlere eğitim teknolojileri kullanarak çözüm getirmenin yeterli olmadığını düşünmektedir. Normal gelişim gösteren öğrencilere yönelik eğitim teknolojileri kullanmanın zor olduğu sınıf ortamlarında kaynaştırma öğrencileri için farklı eğitim teknolojileri kullanmanın hem fiziksel hem de zaman bakımından mümkün olmadığını belirtmektedirler. Uygun ortam ve zamanın yeterli olduğu durumlarda ise kaynaştırma eğitiminde eğitim teknolojileri kullanımı konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıklarından herhangi bir çalışma yapamadıklarını ifade etmektedirler. Öğretmenler, hem kaynaştırma eğitimi hem de eğitim teknolojileri konusunda bilgilendirme çalışmalarının gerekliliğini vurgulamaktadır. Fiziksel ortam ve sınıf mevcutları yalnızca öğretmenler için değil normal gelişim gösteren öğrenciler için de büyük sorun oluşturmaktadır. Yaman (2006), eğitim sistemindeki sorunlarla ilgili yapmış

olduğu çalışma sonucunda büyük sınıfların, öğrenme güçlüğü olan çocuklar açısından daha fazla olumsuz gelişmelere neden olabildiğini, öğretmenlerin büyük sınıflarda öğrenciyi yeterince tanıma fırsatı bulamadıklarını belirtmektedir.

Öğretmenler, kaynaştırma öğrencilerinin akademik başarısızlıklarının neden olduğu özgüven eksiliğinin sınıf içerisinde davranışsal problemler olarak kendini gösterdiğini belirtmişlerdir. Akademik başarısızlık ise yalnızca öğrencilerin öğrenme yetersizliklerinden değil yeterli zaman ayrılamamasından kaynaklanmaktadır. Sınıf mevcutlarının kalabalık ve kaynaştırma öğrenci sayısının fazla olması buna en büyük neden olarak gösterilmektedir. Ozan (2009), yaptığı çalışmada sınıf öğretmenlerinin sınıflarındaki öğrenci sayısına göre eğitim teknolojileri kullanımları arasında sınıfında 20 kişiden az öğrenci bulunan öğretmenlerle sınıfında 20 kişiden fazla öğrenci bulunan öğretmenler arasında eğitim teknolojileri kullanımını konusunda fark olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Öğretmenler, kaynaştırma eğitimi ile ilgili güncel bilgileri genel olarak internet aracılığıyla takip etmektedir. Kaynaştırma eğitiminin dünya ülkelerinde var olan uygulamaları hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları sonucu ortaya çıkmaktadır. Konu hakkında bilgi sahibi olan görüş bildiren öğretmenler ise Türkiye’de kaynaştırma uygulamalarının yalnızca yasal düzenlemelerle sınırlı kaldığını ve uygulamada herhangi bir iyileştirme ve çalışmanın olmadığını belirtmektedir. Dünya ülkelerinde kaynaştırma eğitimi için uygun fiziksel koşulların yanı sıra sınıf mevcutlarının kaynaştırma eğitimi yapmaya elverişli olduğu ve eğitim teknolojilerinin süreçte yeterince etkili ve verimli kullanıldığını ifade etmektedirler. Kaynaştırma eğitimi ile ilgili güncel bilgilerin takibi öğretmenlerde olumlu tutum oluşturmaktadır. Özdemir (2008), yaptığı çalışmada kaynaştırma eğitimi ile ilgili yayın takip eden ilköğretim sınıf öğretmenlerinin takip etmeyen sınıf öğretmenlerine oranla daha olumlu tutum içerisinde oldukları sonucuna ulaşmıştır.

Öğretmenler, olumlu tutum ve yeterli bilginin kaynaştırma eğitimi etkileyen en önemli etmen olduğunu belirtmişlerdir. Okul, aile, öğretmen ve rehberlik servisinin karşılıklı bilgi alışverişi yapabildiği ve süreci takip ettiği bir ortamda kaynaştırma eğitiminin verimli şekilde uygulanabileceğini dile getirerek

işbirliğinin önemini vurgulamaktadır. Çolak (2007), çalışmasında kaynaştırma ortamlarında uzmanlar, öğretmen ve diğer bileşenlerin birlikte çalıştığı işbirlikli hizmet modellerinin, kaynaştırma sınıflarındaki öğrencilere sosyal becerilerin öğretilmesinde etkili ve başarılı uygulamalar olduğu, bunun yanı sıra bu ortamlarda çalışan eğitimcilere mesleki gelişim ve araştırmacı ruhu kazandırabildiği sonucuna ulaşmıştır.

Kaynaştırma eğitiminin uygulandığı bir ortamda ders içeriği ve konu sayısı büyük önem taşımaktadır. Öğretmenler, yıl içerisinde yetiştirmeleri gereken bir müfredat olduğunu ve bu durumda kaynaştırma öğrencileri için gereken sınıf içi çalışmaları yapmakta zorlandıklarını belirtmektedir. Araştırma bulguları, öğretmenlerin eğitim teknolojilerinin kullanımının sınıf içerisinde öğrenmeyi kalıcı ve kolaylaştırıcı etkisinin farkında oldukları fakat bunun için yeterli zaman bulamadıklarını göstermektedir. Sandholtz et al. (1997), yaptıkları araştırmada teknolojinin öğretmenlerin işlerinde farklı bir görünüm ortaya koyabileceği değerli kaynaklar sunduğunu belirterek öğretmenlerin, öğrencilerin bilgisayar ve diğer eğitim teknolojilerini kullandığı derslerde öğrenmeye daha istekli oldukları ifade ettiklerini belirtmiştir.

Öğretmenler, kaynaştırma eğitimi ve eğitim teknolojileri ile ilgili karşılaştıkları sorunlara yönelik sürecin birer parçası olan Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), okul yönetimi, öğretmenler, aileler ve öğrencilerden beklentilerini ifade etmişlerdir. MEB'den genel olarak öğretmen yetiştirilmesi ve eksik olan okullara atamaların gerçekleştirilmesini, okullarda fiziksel ve donanımsal iyileştirme çalışmalarının yapılmasını ve hizmetiçi eğitimlerle bilgi eksikliklerinin giderilmesini istemektedir. Okul yönetimlerinden var olan tüm olanaklarını değerlendirilerek iyileştirme yapılmasını, eğitim almalarına olanak sağlayacak düzenlemeler yapılmasını, sınıflara eşit sayıda kaynaştırma öğrencisi dağıtılmasını ve kendilerine destek olunmasını beklemektedir. Öğretmenler, okuldaki diğer öğretmenlerden, ailelerden ve sınıflarında normal gelişim gösteren öğrencilerden ilgi, anlayış, hoşgörü, sabır, destek işbirliği beklediklerini ifade etmektedirler. Batu vd. (2004), yaptıkları araştırmada öğretmenlerin MEB'den en fazla istedikleri hizmetin okullarında bir özel eğitim görevlendirilmesi olduğu,

bunun dışında hizmetiçi içi eğitimlerle özel eğitimden geçmek istedikleri ve maddi destek bekledikleri sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca, kaynaştırma öğrencileri için ayrı bir müfredat oluşturulması ve çalışabilecekleri atölyeler kurulmasını bekledikleri sonucu ortaya çıkmıştır. Araştırmada öğretmenler, okul yönetiminden ve diğer öğretmenlerden destek, anlayış ve işbirliği beklediklerini ifade etmişlerdir.

Araştırma sonuçları ve araştırma problemi dikkate alındığında yapılan çalışmanın kaynaştırma eğitimi ve eğitim teknolojileri kullanımı ile ilgili problemlerin tanımlanması ve çözüm önerilerine yönelik yararlı olduğu düşünülmektedir. Araştırmanın çalışma grubu her ne kadar İzmir ilinde yer alan Bornova ilçesi ile sınırlı olsa da araştırma sonuçları dikkate alınarak yapılacak olan iyileştirme çalışmalarının Türkiye genelinde etkili sonuçlar yaratabileceği düşünülmektedir. Bu doğrultuda özellikle okulların eğitim teknolojileri bakımından zenginleştirilmesi ve gerekli eğitimlerin öğretmenlere verilmesi sürecin hızlı işlemlerini sağlayacaktır.

Genel eğitim sınıflarında eğitim teknolojilerine yönelik fiziksel ortam ve donanımsal alt yapı sağlanmasının yanı sıra kaynaştırma öğrencileri için özel ortamların ve donanımların sağlanması ve eğitim planlamalarının uzman kişilerce yapılması süreci etkileyecek bir diğer etmen olarak görülmektedir. Sınıf mevcutları ve kaynaştırma öğrencilerinin sınıflar arası dağılımının ön çalışmalar doğrultusunda planlanması büyük önem taşımaktadır. Bu çalışmaların yapılması MEB'in Türkiye genelinde okul ve öğretmen sayısı ile özel eğitim öğretmenleri ve eğitim teknolojileri sayısının artırılmasıyla uzun bir zaman kapsamında gerçekleştirilebilecektir. Bu durum dikkate alınarak kısa süre içerisinde öğretmenlerin, ailelerin, eğitim yöneticilerinin ve eğitim sürecine dahil olan her öğenin bilgilendirilmesi sağlanarak mevcut fiziksel durumun iyileştirilmesi gerekmektedir.

Kaynaştırma eğitimi ve eğitim teknolojileri ile ilgili alanyazın incelendiğinde yurtiçi ve yurtdışında birçok çalışma yapıldığı görülmektedir. Kaynaştırma eğitiminde eğitim teknolojileri kullanımı ve sınıf öğretmenlerinin rolü ile ilgili çalışmaların az olması bu araştırmanın önemini oluşturmaktadır.

Kaynaştırma eğitiminde eğitim teknolojileri entegrasyonu teknoloji çağında bireylerin eğitim hakkı göz önüne alındığında çalışılması gereken önemli bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu doğrultuda çalışmanın oluşturulma süreci ve sonuçlarının sonraki çalışmalara örnek olacağı düşünülmektedir.

7.2 Öneriler

Araştırmanın bu bölümünde tartışılan verilere uygun öneriler aşağıdaki şekilde belirlenmiştir:

Eğitim kurumlarında fiziksel ve donanımsal alt yapının uygun şekilde sağlanması eğitim sürecini olumlu yönde etkilemektedir. Alt yapı ve donanımın yanı sıra donanımsal özellikleri bilen ve sınıf içerisinde kullanabilen öğretmen profiline varlığı da büyük önem taşımaktadır. Öğretmenler, eğitim teknolojilerini etkili ve verimli kullanabilmeleri için sınıflarında kullanabilecekleri her türlü teknoloji hakkında kuramsal ve uygulamalı olarak eğitim almalıdırlar. Güncel eğitim yazılımları ve araç-gereç dağıtımı ile kullanılmasına yönelik çalışmalar yapılmalıdır. Öğrencilerin öğrenme stilleri dikkatle analiz edilerek öğretmenler tarafından uygun eğitim teknolojileri kullanılmalıdır.

Eğitimde fırsat eşitliği ilkesinden yola çıkarak yetersizlik türüne bakılmaksızın her öğrenci eğitim-öğretim sürecine dâhil edilmelidir. Öğretmenler özel eğitim ve kaynaştırma eğitimi ile ilgili hizmetiçi eğitimlere alınarak gerekli bilgileri edinmeli, kullanabilecekleri güncel kaynakları tanımalıdır.

Kaynaştırma eğitiminde okullarda özel alt sınıfların ve bunlarda çalışacak uzman öğretmenlerin olması büyük önem taşımaktadır. Öğretmenler sınıflarında bulunan kaynaştırma öğrencilerinin özgüvenini yükseltecek etkinlikler yapmalı ve normal gelişim gösteren öğrencileri kaynaştırma öğrencileri ile ilgili bilgilendirmelidir. Çünkü sınıflarında bulunan normal gelişim gösteren öğrencilerin edinecekleri bilgi, yetersizliği olan öğrencilere karşı olan ilgi, tutum, sabır ve hoşgörülerini geliştirecek, olumlu sınıf atmosferi oluşturacaktır.

Öğretmenlere sınıflarında bulunan kaynaştırma öğrencilerine yönelik hangi teknolojileri kullanabilecekleri konusunda bilgi verilmeli ve bu yönde fiziksel ve donanımsal kaynak sağlanmalıdır. Her öğrencinin yetersizliği ve öğrenme türüne uygun eğitim-öğretim sağlanabilmesi için sınıf mevcutları azaltılmalı ve kaynaştırma öğrencilerinin her sınıfa eşit dağıtımı sağlanmalıdır. Sınıf mevcutları dikkate alınarak kaynaştırma öğrencisi sayısı belirlenmeli, kaynaştırma öğrencisi sayısının fazla olması durumunda özel alt sınıflarda ve özel eğitim öğretmenleri ile birlikte eğitim-öğretim süreci tasarlanmalıdır.

Öğretmenlere okul yönetimi, diğer sınıf öğretmenleri, branş öğretmenleri, rehberlik servisi ve aileler tarafından destek sağlanmalıdır. Belirli plan çerçevesinde işbirliği ile öğrenciler takip edilmeli ve belirli aralıklarla görüş alışverişinde bulunulmalıdır. Bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlanması ve uygulanması sırasında eş zamanlı çalışmalar yürütülmeli, değerlendirme ve geri dönüşler zamanında yapılmalıdır.

Eğitim yönetimi, ülke politikasına uygun olarak şekillenmekte, yasa ve yönetmeliklerle uygulamaya geçirmektedir. Bu durumda Türkiye’de eğitim yönetiminin en üst seviyesinde yer alan Milli Eğitim Bakanlığı okullarda eğitim-öğretim sürecini en çok etkileyen kurum niteliğindedir. Okullarda eğitim teknolojileri ve kaynaştırma eğitimine yönelik fiziksel ve donanımsal iyileştirmeler ile bu süreçte yer alan okul yönetimi, öğretmenler, aileler ve öğrencilerin bilgilendirilmesi ile ilgili çalışmalar yapılmalıdır. Özellikle bu konularda uzman öğretmenler yetiştirilmesi ve ihtiyacı olan okullara atanması öncelikli çalışma olmalıdır. Okul yönetimi ve öğretmenlere verilen destek her alanda kendini göstermelidir.

Eğitim teknolojilerinin kaynaştırma eğitiminde etkili şekilde kullanımı araştırma sonuçlarının dikkatle izlenmesi ve uygulanması ile mümkün olacaktır. Bu doğrultuda araştırmacıların yaptıkları çalışmalarda dikkatli ve özenli davranmaları hem sonraki çalışmaların etkililiği hem de eğitim-öğretim sürecine katkısı açısından büyük önem taşımaktadır.

KAYNAKLAR DİZİNİ

- Alkan, C.** , 2005, Eğitim Teknolojisi, Anı Yayıncılık, Ankara, 226 s.
- Akkök, F.** , 2000, Özürlü çocuk ve aileleri ile bir küçük grup çalışması, Özel Eğitimde Aile Eğitimi Sempozyumu, Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Ankara, 41–56 ss.
- Aksoy, H.H.** , 2003, Eğitim kurumlarında teknoloji kullanımı ve etkiğine ilişkin bir çözümleme, Eğitim, Bilim ve Toplum, 1(4):4–23 ss.
- Ayçiçeği, E.P.** , 2007, Sınıf Öğretmenlerinin Fen Ve Teknoloji Dersinde Materyal Kullanımının Akademik Başarı, Derse Yönelik Tutum ve Öğrenme Stratejilerine Etkisi, Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, 142 s.
- Babaoğlu, E. ve Yılmaz, Ş.** , 2010, Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimindeki yeterlikleri, Kastamonu Eğitim Dergisi, 18(2), 345–354 pp.
- Balkı, E. ve Saban, A.** , 2009, Öğretmenlerin bilişim teknolojilerine ilişkin algıları ve uygulamaları: Özel Esentepe İlköğretim Okulu örneği, Elementary Educational Online, 8(3):771–781 pp.
- Basalla, G.** , 1998, Teknolojinin Evrimi, TÜBİTAK Yayınları, Ankara, 312 s.
- Batu, S.** , 2000, Kaynaştırma destek hizmetler ve kaynaştırmaya hazırlık etkinlikleri, Anadolu Üniversitesi Özel Eğitim Dergisi, 2(4): 35–45 ss.
- Batu, S. , İftar, G. Ve Uzuner, Y.** , 2004, Özel Gereksinimli Öğrencilerin Kaynaştırıldığı Bir Kız Meslek Lisesindeki Öğretmenlerin Kaynaştırmaya İlişkin Görüş ve Önerileri, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, 5(2):33–50 ss.
- Batu, S.** , 2007, Sık rastlanan yetersizlik türleri, 10–124, İlköğretimde Kaynaştırma, Eripek, S. (Eds.), Anadolu Üniversitesi Yayını, Eskişehir, 242 s.
- Batu, S. ve İftar G.** , 2010, Kaynaştırma, Kök Yayıncılık, Ankara, 143 s.
- Baykoç, N. , Aslan, N. ve Avcı, N.** , 1997, İlk ve ortaöğretim kurumu öğretmenlerinin engellilere ve kaynaştırmaya ilişkin bilgi ve görüşleri, I.Ulusal Eğitim Bilimleri Kongre Bildiri Kitabı, 10–12 Eylül, Eskişehir.

KAYNAKLAR DİZİNİ (devamı)

- Bender, W.N.** , 2008, Learning Disabilities Characteristics, Identification and Teaching Strategies, Pearson/Allyn and Bacon, USA, 450 p.
- Biber, S.** , 2009, Web Destekli Fen Bilgisi Öğretiminin Kaynaştırma Eğitimindeki İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerinin Performans Düzeyi ve Akademik Başarılarına Etkisi, Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, 319 s.
- Bilen, E.** , 2007, Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Uygulamalarında Karşılaştıkları Sorunlarla İlgili Görüşleri ve Çözüm Önerileri, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, 114 s.
- Büyüköztürk, Ş.** , 2005, Anket geliştirme, Gazi Üniversitesi Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 3(2):133–151 ss.
- Cankaya, Ö.** , 2010, İlköğretim I. Kademedeki Kaynaştırma Eğitimi Uygulamalarının Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, 126 s.
- Chen, I and Thielemann, J.** , 2008, Technology Application Competencies for K–12 Teachers, Information Science Publishing, USA, 327 p.
- Creswell, J.W.** , 2003, Research Design Qualitative, Quantative and Mixed Methods Approaches, Sage Publications, USA, 246 p.
- Cullingford, C. and Haq, N.** , 2009, Computers, Schools and Students The Effects of Technology, Asghate Publishing Limited, United Kingdom, 135 p.
- Cüre, F. Ve Özden, N.** , 2008, Öğretmenlerin bilgi ve iletişim teknolojileri (BİT) uygulama başarıları ve BİT'e yönelik tutumları, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 34:41–53 ss.
- Çağltay, K., Çakıroğlu, J., Çağltay, N. ve Çakıroğlu, E.** , 2001, Öğretimde bilgisayar kullanımına ilişkin öğretmen görüşleri, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 21:19-28 ss.
- Çilenti, K.** , 1984, Eğitim Teknolojisi ve Öğretim, Anadolu Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Eskişehir, 207 s.

KAYNAKLAR DİZİNİ (devamı)

- Çoklar, A.N.** , 2008, Öğretmen Adaylarının Eğitim Teknolojisi Standartları ile İlgili Özyeterliklerinin Belirlenmesi, Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, 220 s.
- Çolak, A.** , 2007, Kaynaştırma Uygulanan Bir İlköğretim Sınıfındaki Sosyal Yeterlik Özelliklerinin Betimlenmesi ve İyileştirilme Çalışmaları, Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi, 345 s.
- Demiraslan, Y. ve Usluel, Y.** , 2005, Bilgi ve iletişim teknolojilerinin öğrenme öğretme sürecine entegrasyonunda öğretmenlerin durumu, The Turkish Online Journal of Educational Techonology (TOJET), 4(15):1303–6521 ss.
- Diken, H.İ.** , 2007, Kaynaştırma uygulamalarında işbirliği, 23–40, İlköğretimde Kaynaştırma, Eripek, S. (Eds.), Anadolu Üniversitesi Yayını, Eskişehir, 242 s.
- Durğun, B.** , 2010, Sınıfında Kaynaştırma Öğrencisi Bulunan Sınıf Öğretmenlerini Sınıf Yönetimi Becerilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi (Sancaktepe İlçesi Örneği), Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, 139 s.
- Eisele, J.E. and Eisele, M.E.** ,1990, Educational Techonology A Planning and Resource Guide Supporting Curriculum, Garland Publishing, USA, 260 p.
- Eksi, K.** , 2010, Sınıf Öğretmenleri ile Özel Eğitim Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitimi ile İlgili Tutumlarının Karşılaştırılması, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, 117 s.
- Ergin, A.** , 1998, Öğretim Teknolojisi İletişim, Anı Yayıncılık, Ankara, 291 s.
- Eripek, S.** , 2004, Türkiye’de zihin engelli çocukların kaynaştırılmalarına ilişkin olarak yapılan araştırmaların gözden geçirilmesi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, 5(2):25–32 ss.
- Eripek, S.** , 2007, Özel eğitim ve kaynaştırma uygulamaları, 1–21, İlköğretimde Kaynaştırma, Eripek, S. (Eds.), Anadolu Üniversitesi Yayını, Eskişehir, sayfa 242 s.

KAYNAKLAR DİZİNİ (devamı)

- Eripek, S. ve Özen, A.** , 2007, Öğretimsel Uyarlamalar, 139–158, İlköğretimde Kaynaştırma, Eripek, S. (Eds.), Anadolu Üniversitesi Yayını, Eskişehir, 242 s.
- Erkuş, A.** , 2009, Davranış Bilimleri İçin Bilimsel Araştırma Süreci, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 221 s.
- Ersoy, Ö. ve Avcı, N.** , 2000, Özel Gereksinimi Olan Çocuklar ve Eğitimleri “Özel Eğitim”, YA-PA Yayınları, İstanbul, 208 s.
- Fidan, N.** , 2008, ilköğretimde araç gereç kullanımına ilişkin öğretmen görüşleri, Afyon Kocatepe Üniversitesi Kuramsal Eğitimbilim, 1(1):48–61 ss.
- Florian, L.** , 2004, Using of technology that support pupils with special educational needs, 7-20, ICT and Special Educational Needs A Tool for Inclusion, Florian, L. and Hegarty, J. (Eds.), Open University Press, England, 163 p.
- Fraenkel, J. and Wallen, N.** , 2008, How to Design and Evaluate Research in Education, McGraw-Hill Humanities/Social Sciences/Languages, 704 p.
- Friend, M. and Bursuck, W.D.** , 2011, Including Students with Special Needs a Practical Guide for Classroom Teachers, Pearson Education, 480 p.
- Girgin, C.** , 2003, İşitme Engelli Çocukların Eğitimine Giriş, Anadolu Üniversitesi Engelliler Entegre Yüksekokulu Yayınları, Eskişehir.
- Gözün, Ö. ve Yıkılmış, A.** , 2004, Öğretmen adaylarının kaynaştırılma konusunda bilgilendirilmelerinin kaynaştırmaya yönelik tutumlarının değişimindeki etkililiği, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, 5(2): 65–77 ss.
- Gürgür, H. ve Uzuner, Y.** , 2010, Kaynaştırma sınıfında işbirliği ile öğretim uygulamalarına bakışın fenomenolojik analizi, Kuram ve Uygulamalarda Eğitim Bilimleri, 10(1):275–333 ss.

KAYNAKLAR DİZİNİ (devamı)

- İftar, G.** , 2007, Seyrek rastlanan yetersizlikleri olan öğrenciler, 87-105, İlköğretimde Kaynaştırma, Eripek, S. (Eds.), Anadolu Üniversitesi Yayını, Eskişehir, 242 s.
- İşman, A.** , 2011, Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı, Pegem Akademi, Ankara, 733 s.
- Kargın, T.** , 2004, Kaynaştırma: Tanımı, gelişimi ve ilkeleri, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 5(2): 1–13 ss.
- Kazu, H. ve Yeşilyurt, E.** , 2008, Öğretmenlerin öğretim araç-gereçlerini kullanım araçları, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 18(2):175–188 ss.
- Kuz, T.** , 2001, Kaynaştırma Eğitimine Yönelik Tutumların İncelenmesi, T.C. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı Yayınları, 17, Ankara, 86 s.
- Lange, C. and Riddell, S.** , 2000, Special educational needs policy and choice, 126–146, Special Education and School Reform in the United States and Britain, McLaughlin, M.J. and Rouse, M. (Eds.), Routledge, New York, 216 p.
- Lee, M. and Winzenried, A.** , 2009, The Use of Instructional Technology in Schools, Acer Press, Australia, 280p.
- Lortoğlu, A.** , 2008, Sınıf Öğretmenlerinin Yapılandırmacı Öğretim Programı Kapsamında, Eğitim Teknolojisi Uygulamalarında Karşılaştıkları Güçlükler, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, 107 s.
- Maddux, C.D.** , 2002, Technology and Special Education, 83–105, Special Education in the 21st Century, Winzer, M.A. and Mazurek, K. (Eds.), Gallaudet University Press, USA, 285 p.
- Male, M.** , 2003, Teaching for Inclusion Meeting the Special Needs of All Students, Pearson Education Group Inc., USA, 191 p.
- McClellan J. and Dorn H.** , 2006, Dünya Tarihinde Bilim Ve Teknoloji, Arkadaş Yayınları, Ankara, 462 s.

KAYNAKLAR DİZİNİ (devamı)

- Metin N., Güleç H. ve Şahin Ç. , 2007,** İlköğretim Öğretmenlerinin Zihinsel engelli çocukların kaynaştırılmasına yönelik almış oldukları hizmetiçi eğitim sonrasında yeterliklerinin belirlenmesi, I. Uluslararası Türkiye Eğitim Araştırmaları Kongresi, Çanakkale, 49 s.
- Milli Eğitim Bakanlığı,** 2003, İşitme Engellilerin Eğitiminde Öğretmen El Kitabı, T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Ankara, 123 s.
- Milli Eğitim Bakanlığı,** 2008, Özel Eğitim Kurumları Yönetmeliği, T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara.
- Milli Eğitim Bakanlığı,** 2010a, Milli Eğitim İstatistikleri, Ankara, 186 s.
- Milli Eğitim Bakanlığı,** 2010b, Okullarımızda Neden Nasıl Niçin Kaynaştırma, T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Ankara, 158 s.
- National Academic Press,** 2002, Information Technology (IT) – Based Educational Materials, USA, 61 p.
- Nizamoğlu, N. , 2006,** Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Uygulamalarındaki Yeterlikleri, Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, 129 s.
- Orel, A., Zerey, Z. ve Töret, G. , 2004,** Sınıf öğretmen adaylarının kaynaştırmaya yönelik tutumlarının incelenmesi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, 5(1):23-33 ss.
- Ozan, C. , 2009,** İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin Eğitim Teknolojileri Açısından Yeterlilikleri (Erzurum İli Örneği), Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, 86 s.
- Özdemir, N. , 2008,** Sınıfında Kaynaştırma Öğrencisi Olan Ve Olmayan İlköğretim Öğretmenlerinin Tükenmişlik Düzeylerinin Karşılaştırılması, Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, 134 s.

KAYNAKLAR DİZİNİ (devamı)

- Özen, K.** , 2011, “Bedensel Engelliler ve Teknoloji”, <http://www.koksalozen.com.tr/bilgiiletisim/bedenselengellilerveteknoloji.pdf> (Erişim tarihi: 3 Mart 2011)
- Özerbaş, M.A.** , 2005, Eğitim teknolojisi öğelerinin sistem kuramları açısından değerlendirilmesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi, (11): 252-268 ss.
- Özsoy, Y.** , 1992, “İlköğretim Düzeyinde Özel Eğitim Durumu, Sorun Ve Çözümler” , Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, <http://www.efdergi.hacettepe.edu.tr/19928YAHYA%20%C3%96ZSOY.pdf> (Erişim tarihi: 20 Aralık 2010)
- Özsoy, Y. , Özyürek, M. ve Eripek, S.** , 2002, Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Özel Eğitime Giriş, Karatepe Yayınları, Ankara, 250 s.
- Pala, A.** , 2006, İlköğretim birinci kademe öğretmenlerinin eğitim teknolojilerine yönelik tutumları, Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 16.
- Pasanella, A.L. and Volkmar, C.B.** , 1981, Teaching Handicapped Students in the Mainstream: Coming Back or Never Leaving, Charles E. Merrill Publishing Company, 346 p.
- Pektaş, H.** , 2008, Özel Eğitim Programlarından ve Farklı Programlardan Mezun Öğretmenlerin Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı Kullanma Durumlarının Saptanması, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, 95 s.
- Reynolds, M.C. and Birch, J.W.** , 1988, Adaptive Mainstreaming A Primer for Teachers and Principals, Longman Inc., New York, 396 p.
- Roblyer, M.D., Edwards, J. and Havriluk, M.A.** , 1997, Integrating Educational Techonology into Teaching, Prentice-Hall Inc., 363 p.
- Rose, R. And Howley, M.** , 2007, The Practical Guide to Special Educational Needs in Inclusive Primary Classrooms, Paul Chapman Publishing, Britain, 145 p.

KAYNAKLAR DİZİNİ (devamı)

- Salend S.J.** , 1998, *Effective Mainstreaming: Creating Inclusion Classrooms*, Prentice-Hall Inc., New Jersey, 551 p.
- Sandholtz, J.H.** , Ringstaff, C. and Dwyer, D.C., 1997, *Teaching with Technology:Creating Student-Centered*, Teachers College Press, 211 p.
- Sanır, H.** , 2009, *Kaynaştırma Eğitime Devam Eden Öğrencileri Akademik Öğrenme İle İlgili Karşılaştıkları Sorunların Öğretmen Ve Aile Görüşleri Açısından Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, 81 s.
- Sargın, N. ve Sünbül, A.M.** , 2002, *Okul öncesi dönemde kaynaştırma eğitimine ilişkin öğretmen tutumları*, Yakındoğu Üniversitesi, 23-26 Ekim, XI. Eğitim Bilimleri Kongresi.
- Seferoğlu, S.S, Akbıyık, C. ve Bulut, M.** , 2008, *İlköğretim öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının bilgisayarların öğrenme/öğretme sürecinde kullanımı ile ilgili görüşleri*, Hacettepe Eğitim Fakültesi Dergisi, 35:273-283 ss.
- Smith, T.E.C., Polloway, E.A., Patton, J.R. and Dowdy, C.A.** , 2004, *Teaching Students with Specials Needs in Inclusive Settings*, Pearson/Allyn and Bacon., USA, 600 p.
- Sucuoğlu, B.** , 2004, *Türkiye’de kaynaştırma uygulamaları: Yayınlar/araştırmalar*, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel eğitim Dergisi, 5(2):15–23 ss.
- Sucuoğlu, B.** , 2006, *Etkili Kaynaştırma Uygulamaları Yeni İlköğretim Programları ve Öğretmen Yeterlikleri Işığında*, Ekinoks Yayınları, Ankara, 112 s.
- Sucuoğlu, B. ve Kargın, T.** , 2008, *İlköğretimde Kaynaştırma Uygulamaları Yaklaşımlar, Yöntemler ve Teknikler*, Morpa Yayınları, Ankara, 367 s.
- Şenel, H.G.** , 1996, *Yetersizliği olan ve olmayan gençlerin yetersizliğe yönelik tutumlarının karşılaştırılması*, Ankara Üniversitesi Özel Eğitim Dergisi, 2(2):68-75 ss.

KAYNAKLAR DİZİNİ (devamı)

- Şimşek, A., Özdamar, N., Uysal, Ö. , Kabak, K., Berk, C., Kılıçer, T. ve Çiğdem, H. , 2009,** İkibinli yıllarda Türkiye’deki eğitim teknolojisi araştırmalarında gözlenen eğilimleri, Kuramda Uygulamalı Eğitim Bilimleri Dergisi, 9(2): 941-966 ss.
- Şimşek, N. , 2002,** Derste Eğitim Teknolojisi Kullanımı, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 221 s.
- Tashakkori, A. and Teddlie, C.B. , 2002,** The past and the future of mixed methods research, 671-710, Handbook of Mixed Methods in Social and Behavioral Research, Tashakkori, A. and Teddlie, C.B. (Eds.), Sage Publications Inc., California, 784 s.
- Tekbaş, D. ve Ataman, A. , 2008,** “Kaynaştırma Programında Üstün Zekalı Çocuk”,http://www.ustunzekalilar.org/index.php?option=com_content&task=view&id=214&Itemid=252&phpMyAdmin=YWpIh7Deg1iWGMa6UG4fs1uqJd (Erişim tarihi: 28 Nisan 2011)
- Tohum Otizm Vakfı , 2011,** Türkiye’de Kaynaştırma/Bütünleştirme Yoluyla Eğitim Durumu, İstanbul, 36 s.
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), 2002,** Özür Türüne Göre Özürlü Nüfus Oranı, T.C.Başbakanlık Türkiye İstatistik Kurumu.
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), 2007,** Kayıtlı olan özürlü bireylerin kamu kurum ve kuruluşlarından beklentilerinin özür türüne göre dağılımı, T.C.Başbakanlık Türkiye İstatistik Kurumu.
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), 2010,** Hanelerde bilişim teknolojileri sahipliği, T.C.Başbakanlık Türkiye İstatistik Kurumu.
- Uluğ, F. , 2000,** İlköğretimde Teknoloji Eğitimi, <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/146/ulug.htm> (Erişim tarihi:24 Nisan 2011)
- Uysal, A. , 1995,** Öğretmen ve Okul Yöneticilerinin Zihin Engelli Çocukların Kaynaştırılmasında Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Görüşleri, Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, 235 s.

KAYNAKLAR DİZİNİ (devamı)

- Ünal, S. ve Kürüm, E.Y.** , 2009, Eğitim Teknolojisine Giriş, Pelikan Yayıncılık, İstanbul, 154 s.
- Varlıer, G. ve Vuran, S.** , 2006, Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin kaynaştırmaya ilişkin görüşleri, Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi, 553–586.
- Winzer, M.A.** , 2002, The inclusion movement: Review and reflections on reform in special education, 5–27, Special Education in the 21st Century, Winzer, M.A. and Mazurek, K. (Eds.), Gallaudet University Press, USA, 285 p.
- Yahn, H.İ.** , 2010, Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 233 s.
- Yaman, E.** , 2006, Eğitim sistemindeki sorunlardan bir boyut: Büyük sınıflar ve sınıf yönetimi, Gazi Üniversitesi Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 4(3): 261-274 ss.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H.** , 2008, Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 366 s.
- Yılmaz, M.** , 2007, Sınıf öğretmeni yetiştirmede teknoloji eğitimi, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 27(1):155-167 ss.
- Yigen, S.** , 2008, Çocuğu İlköğretim Kademesinde Kaynaştırma Uygulamalarına Devam Eden Anne-Babaların Kaynaştırmaya İlişkin Görüş ve Beklentileri, Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, 130 s.

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Şekibe TAS

Doğum Tarihi : 11.09.1986

Doğum Yeri : KONYA

Uyruğu : T.C.

Görevi : Öğretmen

Eğitim

Lisans : Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği Bölümü

Lise : Karatay Anadolu Lisesi (Yabancı Dil Ağırlıklı)

Yabancı Dil

İngilizce

İş Deneimleri

2008- ....., Bornova Halil Atilla İlköğretim Okulu

EKLER

- Ek 1 Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitiminde Eğitim Teknolojileri Kullanım Durumları Anketi
- Ek 2 Eğitim Teknolojilerine Yönelik Tutum Ölçeği
- Ek 3 Eğitim Teknolojilerine Yönelik Tutum Ölçeği Kullanım İzni
- Ek 4 İzmir İl Milli Eğitim Müdürlüğü Araştırma İzni

Ek 1**SINIF ÖĞRETMENLERİNİN KAYNAŞTIRMA EĞİTİMİNDE EĞİTİM TEKNOLOJİSİ KULLANIM DURUMLARI ANKETİ**

Bu araştırma; kaynaştırma eğitiminin etkililiği ve bu kapsamda eğitim teknolojisinin rolünü, kullanım durumunu belirlemek amacıyla hazırlanan anket ve görüşme sorularından oluşmaktadır. Elde edilen veriler yalnızca bilimsel araştırmalar için kullanılacak olup gizlilik ilkesine bağlı kalınacaktır.

Şekibe TAS

Ege Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü

Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi

BÖLÜM 1**1. Kaç yıldır öğretmenlik yapmaktasınız?**

0-5 yıl 6-10 yıl 11-15 yıl 16-20 yıl 21 yıl ve üzeri

2. Sınıfınızda kaynaştırma öğrencisi kapsamına giren kaç öğrenci bulunmaktadır?

Hiç yok 1 2 3 4 5 ve üzeri

3. Sınıfınızda bulunan kaynaştırma öğrencilerinin engel türleri nelerdir?

İşitme yetersizliği Dil ve konuşma güçlüğü
 Zihinsel yetersizlik Görme yetersizliği
 Bedensel yetersizlik Duygusal ve davranış bozukluğu
 Üstün yetenek ve üstün zekâ Otizm
 Dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu Öğrenme güçlüğü

5. Kaynaştırma eğitimi hakkındaki bilgi düzeyinizi nasıl görüyorsunuz?

Çok iyi Yeterli Yetersiz Hiçbir bilgim yok

6. Kaynaştırma eğitimi ile ilgili güncel bilgileri takip ediyor musunuz?

Evet Hayır

Yukarıdaki soruya cevabınız 'Evet' ise en çok hangi kaynaklardan takip ettiğinizi işaretleyiniz. (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)

Kitaplardan Hizmet içi eğitimlerden
 Dergilerden İnternette
 Diğer .....

7. Kaynaştırma eğitiminde yaşanan sorunlar ve başarısızlıkların en önemli nedeni nedir? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)

Olumsuz öğretmen tutumları
 Personel eksikliği
 Rehberlik servisinin yetersizliği

- ( ) Kaynaştırma eğitimi ve özel gereksinimli öğrenciler hakkında yeterli bilgiye sahip olunmaması
 ( ) Eğitim teknolojileri yetersizliği
 ( ) Fiziksel ortam yetersizliği
 ( ) Diğer .....

8. Eğitim teknolojilerinin sınıfınızdaki/okulunuzdaki mevcudiyeti ve kullanma durumunuz:

Var	Yok		Sürekli	Ara sıra	Nadiren	Hiç
☐	☐	Bilgisayar	( )	( )	( )	( )
☐	☐	İnternet	( )	( )	( )	( )
☐	☐	Akıllı Tahta	( )	( )	( )	( )
☐	☐	Projeksiyon Cihazı	( )	( )	( )	( )
☐	☐	Tarayıcı (scanner)	( )	( )	( )	( )
☐	☐	Eğitsel Yazılım	( )	( )	( )	( )
Diğer.....			( )	( )	( )	( )

Aşağıdaki ifadelerden sizin için uygun olanı işaretleyiniz.

		Tamamıyla katılıyorum	Katılıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
1	Kaynaştırma öğrencilerinin eğitimi için öğretmenlerin bu alanla ilgili eğitim alması gerekir.				
2	Kaynaştırma eğitimi toplumda farkındalık yaratır.				
3	Kaynaştırma öğrencilerine sınıf içinde daha fazla ilgi gösterilmesi akranlarını olumsuz yönde etkiler.				
4	Kaynaştırma eğitiminde fiziksel ortamların uygun şekilde oluşturulması gerekir.				
5	Sınıf öğretmenleri kaynaştırma öğrencileri ile çalışabilecek yeterliliktedir.				
6	Sınıfında kaynaştırma öğrencisi olan bir sınıf öğretmenin sınıf yönetimi diğerlerine göre daha güçtür.				
7	Kaynaştırma öğrencileri için en iyi eğitim ortamı özel eğitim kurumlarıdır.				
8	Kaynaştırma eğitiminin etkili ve verimli olmasında sınıf mevcudu önemli bir etmendir.				

BÖLÜM 2

1. **Kaynaştırma veya özel eğitim adı altında herhangi bir eğitim aldınız mı?**
 Evet Hayır

2. **Kaynaştırma eğitiminde eğitim teknolojileri kullanımının olumlu ve olumsuz etkileri hakkında genel olarak neler düşünüyorsunuz? Lütfen açıklayınız.**

Olumlu etkileri

.....
 .....
 .....
 .....
 .....

Olumsuz etkileri

.....
 .....
 .....
 .....
 .....

3. **Hangi tür özel gereksinimi olan öğrenciler kaynaştırma eğitiminden yararlanabilmeli, neden? Lütfen açıklayınız.**

.....
 .....
 .....
 .....
 .....
 .....
 .....
 .....

4. **Kaynaştırma eğitimi ile ilgili en sık yaşadığınız problem nedir? Bu probleme eğitim teknolojilerinden yararlanarak nasıl bir çözüm getirmektesiniz?**

Lütfen açıklayınız.

.....
 .....
 .....
 .....
 .....

5. Yurtdışında uygulanan kaynaştırma eğitimi hakkında bilginiz var mı? Varsa ülkemizdeki kaynaştırma eğitimi ile karşılaştırdığınızda neler söyleyebilirsiniz?

Farkındalık

.....

Eğitim-öğretim ortamı

.....

Yasal düzenlemeler

.....

Eğitim teknolojilerinden yararlanma

.....

6. Okulunuzdaki teknolojik olanakların kaliteli bir kaynaştırma eğitimi yapmaya uygun olduğunu düşünüyor musunuz? Lütfen açıklayınız.

.....

7. Kaynaştırma öğrencileri için farklı eğitim teknolojileri kullanıyor musunuz?

Yanıtınız “Evet” ise; nasıl kullanmaktasınız?

Yanıtınız “Hayır” ise; kullanmamam nedenini nedir?

.....

8. Etkili bir kaynaştırma uygulamasındaki en önemli etmenler nelerdir?

.....

9. Kaynaştırma eğitiminde eğitim teknolojisi kullanımına yönelik istek ve beklentileriniz nelerdir?

Milli Eğitim Bakanlığı'ndan beklentileriniz

.....
.....

Okul idarenizden beklentileriniz

.....
.....

Okuldaki diğer öğretmenlerden beklentileriniz

.....
.....

Ailelerden beklentileriniz

.....
.....

Özel eğitim gereksinimi olmayan öğrencilerden beklentileriniz

.....
.....

10. Eklemek istediğiniz diğer görüşleriniz:

.....
.....
.....

Ek 2

EĞİTİM TEKNOLOJİLERİNE YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİ	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
1. Eğitim teknolojisini eğitim programlarının amacına ulaşması açısından çok yararlı görüyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
2. Eğitim teknolojisi uygulamalarının öğretmen ve öğrencilerin başarısını arttıracaklarını düşünüyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
3. Eğitim teknolojisi uygulamalarının öğrencilerin ilgisini çekeceğine inanıyorum	☐	☐	☐	☐	☐
4. Eğitim teknolojisi ülkemiz için lükstür.	☐	☐	☐	☐	☐
5. Eğitim teknolojisinin kullanımı zordur.	☐	☐	☐	☐	☐
6. Eğitim teknolojisinin araç-gereçlerinin kullanmak zaman kaybı oluyor.	☐	☐	☐	☐	☐
7. Eğitim teknolojisinin öğrenmeyi kolaylaştırdığına inanıyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
8. Derslerimde görsel-işitsel araçları kullanmayı arzu ediyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
9. Öğretmenin sınıfta otoriter rol alması gerektiğini düşünüyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
10. Sınıfta aktif ve katılımcı öğrenci görmek istiyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
11. Eğitim teknolojisi öğretimin özel hedeflerini gerçekleştirmekle Eğitim Bilimine önemli katkılar sağlayacağını düşünüyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
12. Öğrencilerimizin bilgisayar destekli eğitim görmeleri idealimdir.	☐	☐	☐	☐	☐
13. Ülkemiz için eğitim teknolojisi uygun değildir.	☐	☐	☐	☐	☐
14. Eğitim teknolojisinin eğitim-öğretimin kalitesini yükseltmekteki rolüne inanıyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
15. Çok sayıda yapılan ölçme değerlendirilmelerin öğrencinin kendisini kontrol etmesinde etkili olmadığını düşünüyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
16. Eğitim teknolojisinin derslerde konu bütünlüğü sağladığına inanıyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
17. Eğitim teknolojisinin öğretmene bir rakip oluşturduğunu	☐	☐	☐	☐	☐

düşünüyorum.					
18. Eğitim teknolojisi kullanılmasının öğrenciyi pasifleştirdiğini düşünüyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
19. Görsel-işitsel araçların öğrenmede kalıcılığı arttırdığına inanıyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
20. Eğitim teknolojisi öğretmenin yükünü artırıyor.	☐	☐	☐	☐	☐
21. Eğitim sistemimizde en büyük sorunlardan birisi eğitim teknolojisinin kullanılmamasıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
22. Bütün öğretmenlerin eğitim teknolojisi konusunda bilgilendirilmesi görüşümdedir.	☐	☐	☐	☐	☐
23. Eğitim teknolojisi uygulama alanlarını tanımaya gerek duymuyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
24. Sınıfta psikolojik ortam, öğrencinin algılamasında önemli etken olduğunu düşünüyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
25. Öğretimin özel hedeflerinin hazırlanmasının gerekli olmadığına inanıyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
26. Eğitim araç-gereçlerini derslerimde kullanmayı seviyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
27. Eğitim teknolojisi imkânlarına yer verildiğinde derslerin daha verimli olacağına inanıyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
28. Eğitim teknolojisinin her çeşit ders için gerekli olmadığına inanıyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
29. Ölçme ve değerlendirmenin öğrencinin motivasyonu arttırdığına inanıyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
30. Öğretmenliğe başladığımdan bu yana eğitim teknolojisini kullanmamanın eksikliğini hissediyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
31. Eğitim teknolojisi yardımı ile ders işlemek benim için büyük zevktir.	☐	☐	☐	☐	☐
32. Eğitim teknolojisinin öğretmenler için güven ve cesaret kaynağı olduğunu düşünüyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
33. Fiziki ortamın öğrenci algılamasında önemli etken olmadığını düşünüyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
34. Eğitim teknolojisi gereksiz yere zaman alıcı uygulamalara yer verir.	☐	☐	☐	☐	☐
35. Derslerimde değişik yöntemleri kullanmam gerektiği inancındayım.	☐	☐	☐	☐	☐
36. Eğitim teknolojisinin derste motivasyonu yükselttiğine inanıyorum.	☐	☐	☐	☐	☐

37. Eğitim teknolojisinin araç-gereçlerini kullanmanın bilgi beceri gerektirdiğine inanıyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
38. Eğitim teknolojisi öğrenme-öğretme süreci içinde yararsız şeylerle uğraşmaktan başka bir şey değildir.	☐	☐	☐	☐	☐
39. Öğretimin daha etkili olması için eğitim teknolojisi uygulamalarının gerekli olduğuna inanıyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
40. İyi bir öğretmen olabilmenin koşullarından birinin de eğitim teknolojisini uygun bir şekilde kullanmak olduğunu düşünüyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
41. Öğretimin özel hedeflerinin müfredatlarda uygulanmasının boşa harcanan bir çaba olduğunu düşünüyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
42. Eğitim teknolojisinin öğretmen ve öğrencilerin yaratıcılığını sınırlandırdığını düşünüyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
43. Eğitim teknolojisinin daha kısa yoldan daha az çaba ile eğitimde özel hedefleri gerçekleştirdiğine inanıyorum.	☐	☐	☐	☐	☐

Ek 3

Eğitim Teknolojilerine Yönelik Tutum Ölçeği ✖ | ✖ Inbox | ✖ + + +

☆ ● **Şekibe TAS** to aynur_pala [show details](#) 25/10/2010 ↩ Reply ▼

Merhaba hocam ben Şekibe TAS,

Ege Üniversitesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Anabilim dalında yüksek lisans yapmaktayım. Tez için çalıştığım konu olan "Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitiminde Eğitim Teknolojisi Kullanım Durumları" ile ilgili araştırmamda "Eğitim Teknolojilerine Yönelik Tutum Ölçeği" nizi müsaadeniz olursa kullanmak istiyorum.

İyi çalışmalar dilerim...

--

<< Şekibe TAS >>

↩ Reply ➔ Forward

☆ **aynur pala** to me [show details](#) 25/10/2010 ↩ Reply ▼

Merhabalar,

Kullanabilirsin tabi ki,
Kolay gelsin.

--- On **Mon, 10/25/10**, Şekibe TAS <sekibetas@gmail.com> wrote:

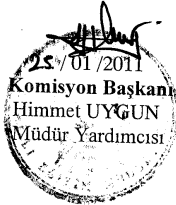
Ek 4

T.C.
İZMİR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

ARAŞTIRMA DEĞERLENDİRME FORMU

ARAŞTIRMA SAHİBİNİN	
Adı Soyadı	Şekibe TAS
Kurumu / Üniversitesi	Ege Üniversitesi
Araştırma yapılacak iller	İzmir
Araştırma yapılacak eğitim kurumu ve kademesi	Bornova ilçesine bağlı ekli listedeki ilköğretim okullarında görev yapan 300 sınıf öğretmeni
Araştırmanın konusu	Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitiminde Eğitim Teknolojisi Kullanma Durumları
Üniversite / Kurum onayı	Var
Araştırma/proje/ödev/tez önerisi	Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitiminde Eğitim Teknolojisi Kullanma Durumları
Veri toplama araçları	Eğitim Teknolojilerine Yönelik Tutum Ölçeği, Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitiminde Eğitim Teknolojisi Kullanma Durumları Anketi
Görüş istenilecek Birim/Birimler	-----
KOMİSYON GÖRÜŞÜ	
<p>İlgi: Millî Eğitim Bakanlığı'nın 28/02/2007 tarihli ve 1084 sayılı Millî Eğitim Bakanlığı'na Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi.</p> <p>Yönergenin 5. maddesi gereğince; araştırma başvurusu olması gereken nitelikler açısından incelenmiş olup, ilgili yönergenin 5. maddesinin f bendi (Araştırma veri toplama araçlarının okul ve kurumlarda uygulanması eğitim öğretim faaliyetini engellememesi için, ilk ve ikinci yarıyılın bitimine en az üç hafta kalıncaya kadar yapılır.) gereğince 2010-2011 öğretim yılının 2. döneminde eğitim öğretimi aksatmayacak şekilde, ses kayıt cihazı vb. araçlar kullanılacak ise okul idaresi, öğrenci velileri ve ders öğretmeninden izin alınması koşulu ile yapılmasına oybirliği ile karar verilmiştir.</p>	
Komisyon kararı	Oybirliği ile alınmıştır.
Muhalif üyenin Adı ve Soyadı:	Gerekçesi; -----

KOMİSYON

Üye
Dr. Sevtap YAZAR
Öğretmen

Üye
Elçin GÜLBAYAZ
Öğretmen